

LJETOPIS

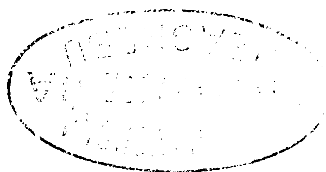
JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE

ZNANOSTI I UMJETNOSTI

ZA GODINU 1891.

VI

ŠESTI SVEZAK.

U ZAGREBU 1891.

KNJIŽARA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARE).

I.

PRAVILA I POSLOVNIK AKADEMIJE.

---

a) **Pravila.**

(Potvrdjena prev. riešenjem od 4. ožujka 1866 godine).

Članak 1.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti jest zavod zemaljski i ima svoje sjedište u Zagrebu.

Njezina svrha jesu samostalna iztraživanja na polju znanosti i umjetnosti, svestrano unapredjenje istih, a osobito njegovanje jugoslavenskoga jezika i književnosti.

Ona podtiče i podpomaže djela inih, zajamčuje koristna znanja i izkustva, dočim napredke i izume izpituje i poučne radnje oglašuje, a podupire svrhe vladine odgovarajuć na zadaće i pitanja, tičuća se struka znanosti i umjetnosti.

Članak 2.

Akademija je naprema državnoj upravi tielo samostalno.

Članak 3.

Glavne struke akademije jesu:

I. Jugoslavenska književnost i jezikoslovje, poviest sa svojimi pomoćnimi znanostmi u obće, a osobito poviest i starine Jugoslavenah;

II. Mudroslovje i pravoslovje, ovo sa osobitim obzirom na poviest prava u Jugoslavena;

*

III. Matematika i prirodoslovne znanosti;

IV. Krasne umjetnosti sa njihovom književnošću i znanstvenimi na njih se odnosećimi razpravami.

Po tom dieli se ona u četiri razreda, naime u razred:
poviestni i jezikoslovni,
mudroslovni i pravoslovni,
matematični i prirodoslovni
i umjetnički.

Članak 4.

Akademija sastaje se svake godine jedan put u javnoj svečanoj sjednici, a osim toga u skupnih, pravilno se opetujućih, i u razrednih sjednicah.

Ona stavlja iz pridieljenih joj struka, na koliko joj sredstva dopuštaju, nagradne zadaće za riešenje putem javnoga natjecanja i dosudjuje nagrade.

Ona oglašuje radnje svojih članova kao i razprave i djela inih spisatelja, ako su iz koje opredieljene joj struke i vriedna da ih primi, ter ih zato nagradjuje, ili kao što sama za pravedno pronadje, ili ako što je sa dotičnici dogovorila.

Ona daje u časopisu, prema materijalu izlazećem, neprestan pregled o svom poslovanju i oglašuje u njem priobćene joj stvari.

Ona razpravlja o pitanjih, stavljenih od državnih oblastih, i daje o njih zahtievana mnienja.

Ona podpomaže članove pri znanstvenih i umjetničkih poduzećih savjetom i novcem, podupire mladiće nade pune, koji se za umjetnike naobraziti žele, iz akademičke, naročito u tu svrhu opredieljene zaklade po glasu dotičnoga zakladnoga lista.

Ona nabavlja umotvorine i priugotavlja izložbe istih.

Članak 5.

Akademija ima:
pokrovitelja;
trideset i dva prava člana;
predsjednika;
dva tajnika;
najviše šestnaest počastnih članova, i dopisujuće članove, kojih će broj akademija sama ustanoviti.

Članak 6.

Izbor pokrovitelja i članova, navedenih u predjašnjem članku, skupa sa predsjednikom i tajnici, ostavlja se akademiji.

Pokrovitelj i članovi izabiru se doživotno, predsjednik i tajnici pako, koji se imadu uzeti izmedju pravih članova, na tri godine, poslje kojih se opet za takove izabrati mogu.

Izbor pokrovitelja i predsjednika valja da potvrdi Nj. c. kr. apoštol. veličanstvo.

Članak 7.

Pokrovitelj mora biti austrijski državljanin.

U svih slučajevih, u kojih akademija uztreba podporu zemaljskoga zastupstva ili dvorske kancelarije, ima pokrovitelj posredovati.

Kada je u sjedištu akademije, predsjeda u javnih svečanih godišnjih sjednicah. O radnjah akademije izvješćuje ga predsjednik. Iz javne svečane godišnje sjednice šalje mu akademija godišnje izviešće o svom stanju. On ima pravo svagda pogledati, kako poslovi akademije idu.

Članak 8.

Predsjednik nosi ponajprije brigu, da poslovi akademije idu u redu i da se njezina pravila obdržavaju.

On zastupa akademiju kod oblasti i trećih osoba. On zamienjuje odsutnoga pokrovitelja u javnih svečanih godišnjih sjednicah, ter, ako je pokrovitelj zapriečen, preuzima posredovanje, koje po predjašnjem članku ovoga ide.

On predsjeda u skupnih sjednicah i rukovodi viećanja u istih, a u razrednih sjednicah, ako nije ujedno predstojnik razredu, ima se smatrati samo kao pravi član.

On podpisuje sa prvim tajnikom ili njegovim zamjenikom diplome postavnice i sve dopise akademije, kao i sve njezine spise, iz kojih bi po nju nastati mogla prava ili dužnosti.

Članak 9.

Pri izboru pravih i dopisujućih članova ima se obzir uzeti na onakove muževe, koji su si zasluga stekli izvrstnimi znanstvenimi ili umjetničkimi djeli.

Ine zasluge za znanost i umjetnost mogu se samo naimenovanjem za počastnoga člana ocieniti i priznati.

Pravimi članovi mogu biti samo neprikorni austrijski državljani.

Izbor svakoga člana ima se prijaviti banu ili njegovomu svakdanjemu zamjeniku.

Kao počastni i dopisujući članovi mogu se inostranci samo onda primiti, ako je obavljeni izbor odobren od dvorske kancelarije.

Ako se mjesto kojega člana izprazni, mora se učiniti predlog za novi izbor u skupnoj redovitoj sjednici, o kojem će se u isto takovoj za njom sliedećoj prvoj sjednici viećati, a tek u trećoj sjednici definitivni izbor imati obaviti.

Članak 10.

Svaki član obvezuje se već svojim pristupom u akademiju, da će njezine svrhe promicati.

Svaki pravi član pripada doduše poglavito jednomu od četirijuh razreda; ali to nepriečí, da on prema nagnuću i sposobnosti ujedno udioničtvuje i u poslovih kojega inoga razreda.

Članak 11.

Poslove i dužnosti tajnika ustanovit će akademija u svojem poslovnom redu.

Članak 12.

Svaki razred izabira si svake godine predstojnika izmedju pravih članova akademije.

Predstojnici predsjedaju u sjednicah svojih razreda, rukovode viećanja i podpisuju zapisnike razreda.

Oni nadgledaju, da se obdržavaju pravila i osebni poslovni red razreda.

Ako je predsjednik zapriečen, zastupa ga onaj izmedju razrednih predstojnika, koji je najstariji izabrani član akademije.

Ako bi predstojnici istodobno u istoj sjednici izabrani bili, onda zastupa predsjednika onaj od njih, koji je stariji u godinah.

Članak 13.

Akademija ustanovljuje potrebno kućno i ino pomoćno osoblje kao i poslužnike, ter ih imenuje i prima.

Članak 14.

Pri svih izborih, koje bi akademija obavljala, i pri svih zaključcih, koje bi stvarala, imadu pravo glasa samo pravi članovi, predsjednik i tajnici.

Da zaključak valja, potrebno je, da je prisutna najmanje polovica članova, što ih akademija tada sa pravom glasa ima.

Pri glasovanju o pitanjih, tičućih se znanosti i umjetnosti, dopuštaju se zaključci relativnom većinom; pri izborih, naimenovanjih i pri svih inih pitanjih potrebna je absolutna većina glasova, da zaključak valja.

Članak 15.

Akademija razpolaže sa četiri petine svojih godišnjih dohodaka svake vrsti; jedna petina dohodaka ima se svake godine pridodati glavnici.

Dokle se o upravi zemaljskih zaklada putem ustavnim što inoga odredilo nebude, ima se glavnica akademije sa posebnom za naobraženje umjetnika opredieljenom zakladom (čl. 4.) upravljati od namjestničkcga vieća sa dvojicom pravih članova, koje akademija u tu svrhu naznači.

Glavnica ne nesmije se u nikojem slučaju uzkratiti svrhi, za koju je po pravilih oopredieljena, a može se načeti samo na predlog sabora sa privoljenjem krune.

Računi o rukovodjenju dohodaka akademije imadu se koncem svake godine pregledati od pravih članova, koje akademija u tu svrhu izabere, a posliedak te pregledbe ima se predložiti namiestničkomu vieću, ter onda skupa sa preglednim izkazom o glavnici akademije jošte oglasiti u časopisih.

Članak 16.

Akademija može, držeć se zakonitih ustanova, stupiti u savez sa inimi znanstvenimi i umjetničkimi družtvi i u njimi dopisivati, ako se svidi za shodno.

Akademija ima svoj vlastiti pečat sa zemaljskim grbom i napisom: „Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti“.

Članak 17.

Akademija može dakle i sbirke inih književnih i znanstvenih družtvah sebi pridružiti, ako ova u to privole, i ako su u tom slučaju zakonite ustanove obdržavane; akademija može i pozive na dobrovoljne prineske u novcu, knjigah, umotvorinah i starinah izdavati i takve stvari sabirati.

Članak 18.

U slučaju, da bi se akademija razpustila, može sa njezinimi zakladami i sbirkami razpolagati samo sabor sa privoljenjem krune.

Članak 19.

Akademija ima si po ovih pravilih potrebni poslovni red kao i naputke, potrebne joj za njezinu nutarnju radnju, sama sastaviti.

Poslovni red ima se dvorskoj kancelariji predložiti na odobrenje. On se može uslied zaključka akademije, komu je potrebno privoljenje absolutne većine glasova onih članova, koji pravo glasa imadu, i sa odobrenjem dvorske kancelarije promieniti.

Članak 20.

Ova ustrojna pravila akademije mogu se samo onda promieniti, ako je najmanje tri četvrtine članova, koji pravo glasa imadu, promienu predložilo, ter takova zadobila previšnje odobrenje Nj. c. kr. apošt. veličanstva.

Prelazne ustanove.

Članak 21.

U svrhu sastavljenja akademije prepušta se saboru, da on sastavi povjerenstvo iz muževa znanosti i umjetnosti, koje će šestnaest redovitih, po smislu pravila sposobnih članova akademije za potvrdjenje naznačiti Nj. c. kr. apošt. veličanstvu.

Članak 22.

Čim ti članovi previšnje potvrdjenje zadobiju, ima se akademija smatrati kao sastavljena, ter stupa, pošto od nje izradjeni poslovni red zadobio bude odobrenje naznačeno u ovih pravilih, u svoj cieli djelokrug, kao što joj ga podieljuju ova pravila.

Pravila jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti jesu previšnjim Njegovog cesarsko kraljevskog apoštolskog posvećenog Veličanstva reskriptom od 4. ožujka t. g. 1866. premilostivo potvrdjena.

Milan Barun Kussevich m. p.
(L. S.)

Dr. Eduardo Jellachich Buzinski.

b) Poslovnik.

(Potvrdjen visokim odpisom od 17. siečnja 1876 god.)

§ 1.

Akademija ima počastnih, pravih i dopisujućih članova. Počastnih članova ima do 16, pravih 32, dopisujućih do 60 (gled. čl. 5. tem. prav.).

§ 2.

Članove bira sama akademija u glavnoj skupštini (gled. čl. 6. t. pr.). i to ovim načinom (gl. čl. 9. t. pr.):

a) Barem dva mjeseca prije glavne skupštine stavlja se u razredih pitanje, imaju li se novi članovi birati; zatim koliko ih i kakovi, da li pravi, dopisujući ili počastni. Nakon zrela razmatranja izriče razred odluku, prema kojoj predlaže ukupnoj akademiji za svako mjesto pravoga člana po trojicu, koji se imadu poimence navesti, dodavši u kratko i razloge, zašto ih razred predlaže. Za počastne i dopisujuće članove predlaže se po jedan za svako mjesto.

b) Pismeni predlozi pojedinih razreda stavljaju se do znanja akademije u predposljednjoj skupnoj sjednici izpred glavne skupštine. U posljednjoj pako skupnoj sjednici prije glavne skupštine vieća se o tih predlozih i ustanovljuje ukupni broj počastnih, pravih i dopisujućih članova, koji bi se imali izabrati za pojedine razrede prema razmjerju. Za taj se broj sastavljaju po razrednih predlozih izborni listovi.

c) Predsjedniku je dužnost, da izborne listove još prije glavne skupštine porazdieli medju svekolike prave članove, koji će u sliedećoj zatim glavnoj skupštini od predložene za svako mjesto pravoga člana trojice iza-

brati po jednoga i napisati mu ime na posebnu cedulju. Tajnik skuplja cedulje i čita na glas imena.

Tko je dobio absolutnu većinu glasova, smatra se izabranim.

Kod počastnih i dopisujućih članova prima se ili odbija absolutnom većinom onaj jedan za svako mjesto predloženi.

Za svako mjesto člana glasuje se napose.

Ovaj način biranja valja i za prvi predstojeći izbor, samo što se neveže na vrieme od dva mjeseca, spomenuto pod *a)*.

§ 3.

Svaki novoizabrani pravi član ima, kada se uvodi u akademiju, čitati razpravu, koja u njegovu struku zasieca. Ako izabranik ne može sam glavom doći u akademiju, čita njegovu uvodnu razpravu tajnik.

Poslije toga dobiva diplomu, podpisanu od predsjednika i tajnika.

§ 4.

Pokrovitelj i predsjednik biraju se u glavnoj skupštini (gl. čl. 6. pr.) tajnim glasovanjem, absolutnom većinom. Izbor se podnosi Njeg. veličanstvu na potvrdjenje.

Dok nestigne potvrda novoga predsjednika, obavlja tu čast njegov predšastnik.

Ako se mjesto predsjednika izprazni prije izbora, obavlja čast predsjedničku do prve glavne skupštine najstariji razredni predstojnik.

§ 5.

Pokle je tajnicima izminuo trogodišnji rok službovanja, upravlja predsjednik u glavnoj skupštini pitanje

na akademiju, je da li bi se isti tajnici i nadalje pridržali. Akademija odlučuje za svakoga tajnika napose tajnim glasovanjem, absolutnom većinom.

Ako većina odgovori niječno, biraju se u istoj skupštini novi tajnici.

§ 6.

Akademija drži svake godine po jednu glavnu skupštinu i svečanu sjednicu, zasebice tako, da se glavna skupština sastaje dan ili najvećma dva dana prije svečane sjedice. U glavnu skupštinu i svečanu sjednicu imaju se pozivati i oni pravi članovi, koji ne žive u Zagrebu, uz naknadu putnih troškova.

Svakoga mjeseca drži akademija po jednu ili više razrednih i skupnih sjednica. Broj, način i red sjednica odredjuje i oglasuje akademija prema okolnostim; nu svaki mjesec da se drži barem po jedna skupština i dvie razredne sjednice.

U razrednih se sjednicah može i više razreda sastati zajedno, kad u kojem razredu ima premalo mjestnih članova.

Pokladne, uskrsne, duhovske i božićne nedjelje, zatim mjeseca kolovoza i rujna neima akademija nikakvih sjednica.

§ 7.

Svaki je pravi član dužan točno dolaziti toli u skupne, koli u razredne sjednice. Tko ne može doći, neka se izpriča ili kod predsjednika ili kod razrednoga predstojnika.

§ 8.

U skupne sjednice dužni su dolaziti svi pravi članovi, koji su u Zagrebu. Ovdje se vieća: o svih predmetih,

koji se tiču akademije kao cieloga zavoda; o poslovih novčanih; o razpisu nagrada; o savezu s inimi družtvi; o izboru članova.

Novčana podpora za poduzeća znanstvena daje se samo pod uvjet, da će dotičnik svoje resu tate akademiji saobćiti. Ovakova se podpora daje samo na godinu dana, a poslije valja ju iznova moliti.

§ 9.

Za skupne i razredne sjednice sastavljaju tajnici dnevni red. Toga radi valja, da im članovi priobće svoje predloge barem dan prije sjednice; isto tako i razprave, koje će čitati.

Nečlanovi treba da svoje razprave, koje će se čitati, barem tri dana prije sjednice dostave u čitkom rukopisu jednomu od tajnika.

§ 10.

U skupnih sjednicah predsjeda predsjednik, u razrednih predstojnik dotičnoga razreda. Kad je predsjednik zapriečen, zamjenjuje ga najstariji izabrani razredni predstojnik.

Tajnici sjede uz predsjednika. Do njih se redaju s jedne i druge strane članovi po vremenu imenovanja; medju članovi u isto vrieme izabrani odlučuje doba.

§ 11.

Da se može izreći zaključak, treba da je u glavnoj skupštini barem polovica svih pravih članova; u skupnoj sjednici barem polovica pravih zagrebačkih članova; a u razrednoj sjednici barem polovica pravih članova dotičnoga razreda.

§ 12.

I onda, kada tajno glasovanje nije izriekom ustanovljeno (gl. §§ 2., 4., 5.), vlastan je svaki član, ako ga još dvojica podupru, zaiskati tajno glasovanje.

§ 13.

O svakoj sjednici piše jedan od tajnika zapisnik, koji se u sliedećoj isto onakvoj sjednici predlaže na odobrenje. U zapisnik dolaze samo dopisi, predlozi i zaključci. U zapisnicih razrednih sjednica spominju se i razprave, koje su bile čitane.

Svaki član ima pravo na pismeni votum separatum; ali ga mora najkasnije za tri dana predati tajniku.

Zapisnik skupnih sjednica podpisuju: predsjednik i dotični tajnik; zapisnike razrednih sjednica dotični razredni predstojnik i jedan tajnik.

§ 14.

Razredne sjednice diele se na javni i nejavni diel. U javnom se dielu čitaju znanstvene razprave i za javnost prikladni dopisi; čine se primjetbe na upravo pročitane razprave; vieća se o predlozih pojedinih članova i o ostalih znanstvenih poslovih.

U nejavnom se dielu razpravlja sve, što ne spada pred javnost.

K javnomu dielu razredne sjednice prosto je doći svakomu. Pravo glasa imaju samo pravi članovi istoga razreda, a od drugih razreda oni članovi, koji su naročito pozvani u tu sjednicu.

K nejavnomu dielu razredne sjednice prosto je doći samo članovom akademije.

§ 15.

Akademija drži svake godine po jednu glavnu skupštinu pod predsjedom samoga pokrovitelja, ili ako je ovaj zaprečen, predsjednika.

U glavnu skupštinu dužni su doći i oni pravi članovi, koji nežive u Zagrebu. Ovdje se biraju članovi, pokrovitelj, predsjenik i tajnici; razpisuju pitanja i dosudjuju nagrade; ovdje se vieća o čitavom stanju akademije, o promjeni pravila ili poslovnika i ob ostalih načelnih pitanjih.

§ 16.

Umah poslije glavne skupštine (dan dva kasnije) drži akademija svečanu sjednicu. Ovdje govori pokrovitelj ili zamjenik mu, predsjednik, svečani govor; prvi tajnik čita glavno izvješće o stanju i djelovanju akademije, spominje iste godine preminule članove. Ovdje se proglasuju izbori glavne skupštine; imena onih pisaca, kojim su djela nagradjena, i novi razpis nagrada. Napokon čita jedan član svečanosti primjerenu razpravu, koja je već odprije u skupnoj sjednici odobrena bila.

§ 17.

Svi govori i čitanja u akademiji treba da su na hrvatskom (ili srbskom) jeziku; nu ako akademija pronadje, može učiniti koji put iznimku. Nijedno čitanje ne traje redovito preko jedne ure. Kratki izvadci od akademičkih čitanja priobćuju se u hrvatskih novinah, koje akademija odredjuje. I od onih razprava, koje nisu bile čitane, priobćuju se u novinah izvadci, ako ih sami pisci sastave; inače spominje se samo naslov razprave.

§ 18.

Važniji predmeti, kojim treba dužega razmatranja, opremaju se najprije na odbor.

Odbori su stalni ili privremeni (ad hoc).

Stalnim odborom povjerava se:

a) izradjivanje ili izdavanje povećih djela. U takov odbor izabiru se vještaci dotičnoga razreda izmedju pravih, dopisujućih ili počastnih članova;

b) pregledanje razprava, koje se štampaju u spisih akademičkih, bile one pisane od članova ili nečlanova.

Privremeni odbor (ad hoc) izriče sud o djelih, koja su stigla akademiji na priesudu; izpituje predane mu predloge, da o njih svoje mnienje budi razredu budi skupnoj sjednici podnese.

§ 19.

Clanove odbora izabire uviek sama akademija, a prema naravi predmeta biraju se u dotičnoj razrednoj ili u skupnoj sjednici.

Svakomu je odboru prosto, da pozove u pomoć vještake, ma i ne bili članovi akedemije.

Odbori sastaju se prema potrebi, te izabiru izmedju sebe prvaka i izvjestitelja. Nakon dovršena posla odprema se izradjeni predlog akademiji.

Ako koji odbor preko godine dana posluje, izvješćuje glavnu skupštinu o svom djelovanju i o novcih, koji su u to ime potrošeni.

§ 20.

Akademija izdaje na svjetlo sliedeće spise:

a) časopis ili akademička izvješća, u kojih se štampaju razprave, čitanje u sjednicah, ako nisu veće od šest štampanih araka; spomenici starinarski i umjet-

nički; izvješće o sjednicah akademičkih i o stanju akademije; osmrtnice članova; kritike svih znamenitih domaćih i inostranih knjiga;

b) djela, koja izradi i za tisak priredi odbor, po nalogu akademije;

c) djela, koja stekoše nagradu, razpisanu po akademiji;

d) djela, koja se akademiji šalju za tiskanje, a ona pronadje, da su vriedna.

Svi akademički spisi izlaze na hrvatskom (ili srbskom) jeziku; iznimice može se upotriebiti i jezik latinski.

§ 21.

Sve, što će se štampati u akademičkih spisih, čita se prije u dotičnoj razrednoj sjednici, bilo čitavo bilo u izvadku. Redakciju djela odborskih ima jedan član odbora, kojega je ovaj izabrao.

§ 22.

Djěla, koja se natječu za nagradu, da neimaju za pisana imena piščeva, već da su s vana obilježena nekim prirječjem. Rukopisu neka je priloženo zapečaćeno pismo s tim prirječjem s vana, a u pismu da je zapisao pisac svoje ime.

Nagrada se dosudjuje jednomu rukopisu u glavnoj skupštini, a u svečanoj sjednici otvara pokrovitelj ili zamjenik mu predsjednik zapečaćeno pismo onoga djela, kojemu bješe nagrada dosudjena, te proglasuje ime pisca. Ostala se pisma spale, a rukopisi vrate onim, koji bi po njihovu obilježju uzištu.

§ 23.

Nagrada se ne može nikako medju dvojicu ili više natjecatelja podieliti.

Nagradjeno djelo ostaje i nadalje svojinom pisca, koji ga je dužan uz godinu dana štampati. Inače vlastna je to učiniti akademija, tako da, podmiriv svoje troškove, čisti dohodak predade nagradjeniku.

§ 24.

Za nagrade, koje razpisuje sama akademija iz svojih novaca, ne mogu se natjecati pravi članovi akademije; ali mogu onda, kada nagradu daje zemaljska vlada ili tko drugi.

§ 25.

Djela, koja i nisu nagradjena, ali su vriedna da se štampaju, štampat će akademija, ako pisac zaželi, po smislu čl. 4. t. pr. ak.

§ 26.

Poslove akademičke obavljaju tajnici s pomoćnim osobljem.

Tajnika su dva: prvi i drugi tajnik oba s godišnjom plaćom, koju akademija ustanovljuje.

Prvi tajnik obavlja poslove ukupne akademije; piše njezin ljetopis, sastavlja glavno godišnje izvješće; nadzire pisariju; pod njegovom je rukom pomoćno osoblje.

Poslove razredne, redakciju akademičkih spisa i nadziranje štampe diele oba tajnika medju sobom.

Svi na akademiju upravljeni dopisi i pošiljke donose se u akademičku pisaru. Samo prvi tajnik vlastan je otvarati stvari, dostavljene akademiji.

Ako je prvi tajnik zapriečen, zamjenjuje ga drugi tajnik.

§ 27.

Tajnicima pridano je pomoćno osoblje, koje imenuje i plaću mu odredjuje akademija na predlog prvoga tajnika.

§ 28.

Sve dopise, koji se tiču ukupne akademije podpisuju: predsjednik i prvi tajnik.

Dopise pojedinih razreda podpisuju: dotični razredni predstojnik i jedan tajnik.

Ostale dopise podpisuju tajnici sami.

§ 29.

Svi novčani poslovi idu u skupne sjednice.

Novci se dižu za sada u zemaljskoj blagajni uz podpis predsjednika, tajnika i jednoga od one dvojice članova akademičkih, koji dogovorno s kr. namjestničkim viećem upravljaju glavnicom akademičkom (§ 15. prav.).

Novce doznačuje predsjednik prema zaključkom skupne sjednice; doznaku podpisuju predsjednik i tajnik.

Novce, koje akademija sa strane dobiva, prima predsjednik, te ih uz podpis tajnika i jednoga od gori naznačene dvojice članova predaje blagajni.

§ 30.

Svakomu članu akademije, koji stanuje izvan Zagreba, koliko se god puti pozove u Zagreb, pripada naknada putnih troškova, koju odredjuje akademija.

§ 31.

Nagrade za razprave, koje se štampaju u spisih akademičkih, ustanovljuje skupna sjednica na predlog dotičnoga razreda.

Nagrade ovećih djela ustanovljuju se u skupnoj sjednici po predlogu odbora, kojemu je djelo za priesudu povjereno bilo.

Podpore za izdavanje samostalnih djela kao i za ina znanstvena i umjetnička poduzeća ustanovljuju se takodjer u skupnoj sjednici po predlogu odbora.

§ 32.

Račune o godišnjem dohodku i razhodu, kao i pregled svega imutka akademičkoga sastavljaju na izmaku svake godine ona dvojica članova, kojim je po čl. 15., t. pr. povjerena novčana uprava. U tom neka su im na ruku oba tajnika.

§ 33.

U glavnoj se skupštini ustanovljuje proračun za buduću akademičku godinu. Proračun sastavljaju predsjednik, tajnici i oba člana, koji po čl. 15. sudjeluju kod uprave akademičkog imutka; i to prema obrazloženim predlogom, koje pojedini razredi donose najkasnije u posljednju skupnu sjednicu prije dotične glavne skupštine.

§ 34.

Ugovore za štampanje, vezanje, prodaju i razašiljanje akademičkih spisa sastavljaju tajnici uz odobrenje skupne sjednice.

Tajnici ustanovljuju i cienu akademičkim knjigam prema ukupnomu trošku, uz odobrenje skupne sjednice.

§ 35.

Akademija poklanja svoje spise:

a) svim počastnim članovom;

b) svim pravim članovom.

c) svim dopisujućim članovom spise dotičnoga razreda;

d) svim učevnim zavodom, s kojimi je u savezu;

e) onim, koji su jugoslavenskoj akademiji barem 2000 for. poklonili i položili;

f) napokon onim, kojim je akademija napose odlučila davati svoje knjige.

Tajnici neka osobito gledaju, da se akademički spisi uredno šalju onim, kojih idu.

§ 36.

Od svake književne radnje, koja se štampa u spisih akademičkih, dobiva pisac, ako zaželi, 50 posebnih otisaka s posebnim naslovom.

Više otisaka ne može dobiti, makar i sam htio namiriti štamparske troškove. Akademija pako vlastna je naštampati od svake radnje posebnih otisaka, koliko god hoće.

§ 37.

Ovaj poslovnik može se promieniti samo u glavnoj skupštiui, ako na promjenu pristane absolutna većina pravih članova (gled. čl. 19. t. pr.).

Svaka promjena podnosi se kr. dvorskoj kancelariji na potvrdjenje.

Broj $\frac{218}{42}$ 1867.

Podnešeni ovoj kralj. dvorskoj kacelariji poslovnik jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, pošto je takav po propisu paragrafa 19. previšnje odobrenih pravilah izradjen — potvrdjuje i odobrava kr. dvorska hrvatsko-slavonska kancelarija.

U Beču, dana 17. siečnja 1867.

Kussevich m. p.
(L. S.)
Dr. Jellachich Buzimski m. p.

II.

PRAVILA ZA KNJIŽNICU.

Glava I.

Uprava knjižnice.

§ 1.

Akademijskom knjižnicom upravlja akademijski knjižničar prema ovim pravilom.

§ 2.

Akademijskoga knjižničara izabira akademija.

§ 3.

Kad bude knjižničar zapriečen, ili za vrieme, kad knjižničara ne bi bilo, odredjuje predsjednik, da koji tajnik preuzme nadzor nad knjižnicom.

§ 4.

Knjižničar pazi na porabu knjižnice i njezinih prostorija; al i odgovara za sve, što u njegovo područje spada.

On nabavlja djela unutar godišnjega proračuna, ili u vlastitom djelokrugu, ili po zaključku akademije, ili po predlogu članova njezinih. Prije svega bit će mu briga, da popuni nepodpuna djela sadašnje knjižnice. Za nabavu knjiga i rukopisa preko proračuna podnosi predlog akademiji.

§ 5.

Knjižničar podnosi svake godine glavnoj skupštini akademije, odnosno proračunskomu odboru, predlog o izdatcih za buduću akademičku godinu i izviešće o knjižnici, po imenu o njezinu stanju, umnožavanju i porabi.

Glava II.

Uzdržavanje i čuvanje knjižnice.

§ 6.

Ponajglavnija briga knjižničara treba da bude čuvanje knjižnice od vatre, vlage, truhleža, moljaca, praha i svega što bi moglo oštetiti knjige ili pokućtvo knjižnice.

§ 7.

Osobito vriedne, pak i one knjige, koje se puno upotrebljavaju, treba, dogovorno s predsjednikom akademije, vezati dati.

§ 8.

U dvorane, u kojih su knjige smještene, nije prosto ulaziti s gorećom sviećom, nego za nevolju samo, i to uz najveći oprez, s pokrivenom svjetiljkom.

§ 9.

U prostorijah knjižnice mora biti uviek sve čisto. Jedan put uz godinu, za vrieme akademijskih praznika, treba sve prostorije, ormare i knjige pomnjivo oprašiti.

§ 10.

Na sve knjige, rukopise i umjetke treba na sgodnu mjestu udariti biljeg akademije, a tim je označiti kao njezinu svojinu. Od toga se iznimlju književne riedkosti i dragocjenosti, koje će se u posebnom uviek za-

ključanom ormaru čuvati, te će se o njih poseban katalog sastaviti.

§ 11.

Nikomu nije prosto ulaziti u dvorane, gdje su knjige smještene, bez dozvolje, a kamo li boraviti u njih bez prigleda.

§ 12.

Kad minu uredovni sati, zatvaraju se pomnjivo sva vrata, pregledav prije sve, osobito pako čitaonicu, koja se loži, da se ukloni opasnost požara. Ključevi se čuvaju u predsjednikovoj sobi.

§ 13.

Nikomu nije prosto pušiti u prostorijah knjižnice.

§ 14.

Tko si prisvoji knjige ili druge stvari pripadajuće knjižnici, mora se prijaviti dotičnoj oblasti, da ga prisili na povratak; a tko ošteti što, mora štetu podpuno nadoknaditi. Ako bi se opazilo, da to tko češće ili hotomice čini, može mu knjižničar i dalnju porabu knjižnice uzkratiti.

§ 15.

Na izmaku svake akademijske godine pregleda predsjednik s odborom što se može točnije svu knjižnicu, je li sve u njoj prema ovim pravilom.

Glava III.

Poraba knjižnice.

§ 16.

Akademijske knjige mogu se upotrebljavati:

1) u čitaonici;

2) kod kuće u Zagrebu;
3) izvan Zagreba.

§ 17.

Čitaonica je otvorena one dane i vrieme, kada i kako odredi akademija.

§ 18.

Tko želi u čitaonici kakvu knjigu čitati, ima napisati na cedulju naslov željene knjige, svoje ime i stališ. Zahtievana knjiga predat će mu se odmah, ako je pri ruci, ili ako je ne čita tko drugi.

Ako je zahtievana knjiga komu već posudjena, a drugi čitalac bi ju silno trebao: naznačit će mu se vrieme, kada će se knjiga povratiti. Povraćena čekat će na njega tri dana u čitaonici; kad mine ovo vrieme, neće se više na njega obzirati.

§ 19.

U čitaonici leže i časopisi. Zabranjuje se nositi pojedine brojeve kući, dok imaju ležati u čitaonici. Nu kad to vrieme prodje, može knjižničar i pojedine brojeve kući posuditi.

§ 20.

Čitatelji se imaju u čitaonici pristojno vladati, to jest mirno sjediti, nesmetati nikomu ni razgovorom, ni štropotom, a paziti, da se knjige ne oštete.

Tko se nebi pokorio naredbam čitaonice, naložit će mu knjižničar po podvorniku, da otidje iz čitaonice.

Ako uztreba, izdat će se i potanki propisi za čitaonicu.

§ 21.

Ako tko želi i sutradan čitati knjigu dan prije posudjenu, pričuvat će mu se u čitaonici na posebnome

mjestu; nu ako dotičnik ne dodje uz dva dana u čitaonicu, odniet će se knjiga na svoje mjesto.

§ 22.

Čitatelj može samo iznimice tražiti više knjiga na jedanput, naime, kad se nebi mogao okoristiti kakvom knjigom, ako neima i ostalih svezaka istoga djela, ili pako drugih odnosnih knjiga.

§ 23.

Rukopisi i djela nevezana mogu se čitati samo pod osobitom pazkom knjižničara ili podvornika.

§ 24.

Nije prosto precrtavati slike, osobito pomoću nauljena papira, zatim črčkati po knjigah, prelamati njihove listove, pisati na njih kao na podlozi i drugčije zlo upotriebiti.

Tko se toga uzprkos opamenam ne okani, neće mu se više davati knjige za čitanje.

§ 25.

Za porabu izvan čitaonice posudjuju se knjige:

1) članovom jugoslavenske akademije;

2) profesorom, suplentom, docentom i pomoćnikom kr. sveučilišta Franje Josipa I., pak i činovnikom njegove knjižnice;

3) profesorom i suplentom hrvatskih gimnazija i realka uz podpis njihova ravnatelja;

4) javnim oblastim uz podpis i uredovni pečat načelnika dotične oblasti;

5) književnikom, koji su se izkazali znanstvenim radom, ili koji se nanj spremaju;

6) sveučilištnim gradjanom uz jamstvo kojega sveučilištnoga profesora.

§ 26.

Tko od onih, koji su vlastni posudjivati knjige iz akademijske knjižnice (§ 25), prvi put hoće da se posluži tim pravom, treba da se izkaže knjižničaru i da mu dokaže svoje právo.

Učiniv to, dobit će od knjižničara podpisanu posudbenu cedulju, u kojoj će se, uz vlastoručno podpisano ime, stališ i stan dotičnika, naznačiti njegovo právo ili jamstvo, koje ga ovlašćuje na posudjivanje knjiga izvan knjižnice.

Knjižničar će iz ove cedulje popuniti dotične stupce u posudbenoj knjizi. Jamstvo se vraća istom onda, kada dotičnik neima više kod sebe nijedne knjige iz knjižnice

§ 27.

Tko od navedenih u 25. §-u poželi posuditi kakvu knjigu iz akademijske knjižnice, zatražit će ju od knjižničara, te dobiv ju popuniti i podpisati prijamnicu.

§ 28.

Svatko neka sam pazi, kakva je knjiga, koju je posudio. Ako je oštećena, neka se to na prijamnici zabilježi, inače ako tko povrati oštećenu knjigu, traži se od njega odšteta.

§ 29.

Za svaku posudjenu knjigu odgovara dotičnik sve dotle, dok je njegova prijamnica kod knjižničara. Zato neka svatko vraćajuć knjigu potraži svoju prijamnicu, a knjižničar neka zabilježi onda u posudbenoj knjizi, da je posudjena knjiga povraćena.

§ 30.

Knjige se posudjuju obično na mjesec dana; nego posudjena knjiga može se i dulje kod koga ostaviti, kad to čitalac naročito zaželi, a nije nitko uz minuli mjesec iste knjige zatražio. Svaka dalnja posudba smatra se kao nova, zato se onda mora prijamnica obnoviti i u posudbenu knjigu iznova uvrstiti.

§ 31.

Tko u pravo vrieme nepovrati knjige, opomenut će se tri dana iza dospjela roka nefrankiranim pismom.

Ako ne udovolji ovoj opomeni uz tri dana, odniet će mu podvornik glavom drugu opomenu, za koju ga ide u ime dostavine 10 novč.

Ako dotičnik niti na ovu opomenu ne povrati knjige, odniet će mu podvornik treću opomenu uz dostavninu od 20 novč.

Ne odzove li se dotičnik nit ovoj opomeni, javit će to knjižničar akademiji, da sudom iztjera svoju svojinu.

§ 32.

Članovi akademije i zagrebački profesori mogu i dulje od mjesec dana posudjenu knjigu kod sebe zadržati, ako ovu želju kod posudbe izraze i ako nitko drugi ne zaište iste knjige.

U potonjem slučaju zamolit će knjižničar, kad mine mjesec dana, dotičnika, da knjigu povrati.

Ako se dotičnik molbi toj nebi odazvao, postupat će knjižničar, kako je razloženo u 31. §-u.

§ 33.

Izvan Zagreba šalju se knjige poštom o trošku onoga, koji je knjigu zamolio.

§ 34.

Kad mine posudbeni rok, zatim na potražbu knjižničara i na izmaku akademijske godine moraju se sve posudjene knjige vratiti, i to u potonjem slučaju poradi revizije knjižnice. Kad se svrši revizija, mogu se te knjige opet posuditi.

§ 35.

Rukopisi i dragocjena djela mogu se samo uz naročitu privolju akademije izvan knjižnice posuditi. Da se poraba rukopisa u knjižnici olakoti, može knjižničar njihovu porabu takodjer izvan redovitih ura (§ 17.) uz potrebit oprez dozvoliti. Jedinim se članovom akademije, a sveučilištnim profesorom i sveuč. knjižničaru uz naročitu dozvolu akad. knjižničara, dozvoljuje poraba rukopisa i kod kuće; ali i njim se preporučuje, da se rukopisi čim više služe u čitaonici.

§ 36.

Izvan trojedne kraljevine posudjuju se knjige i rukopisi takodjer samo uz naročitu dozvolju akademije.

III.

PRAVILA

ZA AKADEMIJSKU GALERIJU STROSMAJEROVU.

---

§ 1.

Sbirke slika i umjetnina, koje je akademiji njezin pokrovitelj biskup J. J. Strosmajer veledušno poklonio, zvati će se na vjekovitu uspomenu njezina utemeljitelja akademijska „galerija Strosmajerova".

§ 2.

Galerijom upravlja akademija putem svoga odbora od četiri lica i putem imenovanoga po njoj ravnatelja.

§ 3.

Odbor imenuje akademija na vrieme, koje sama odredi.

Na predlog toga odbrora imenuje akademija ravnatelja na toliko godina, na koliko s njim ugovori; a može ga i doživotno imenovati.

Kada se ravnatelj imenuje na vrieme, ako mu se služba tri mjeseca prije izminuća toga vremena ne odkaže, smatra se produženom još na godinu dana i tako dalje.

Ako se je ravnatelj nakanio zahvaliti na službi, ima to prijati akademiji tri mjeseca prije.

Uvjeti, uz koje se ravnatelj imenuje, ustanovljuju se s njim dogovorno.

§ 4.

U odborskih sjednicah sudjeluje ravnatelj s pravom glasa; on ondje izvješćuje i vodi zapisnik.

§ 5.

Odbor će po predlogu ravnateljevu svake godine prije akademičke glavne skupštine sastaviti na vrieme proračun o potrebštinah galerije za sliedeću godinu; te će ga predati predsjedniku akademije, da ga uvrsti u proračun akademički, o kojem razpravlja glavna skupština (§ 15. poslovnika).

§ 6.

U granicah ustanovljenoga proračuna (§ 5.) razpolaže odbor na temelju ravnateljevih predloga samostalno s odredjenimi za galeriju sredstvi, uz obvezu, da o izdatcih položi akademiji račun najkašnje do kraja siečnja sliedeće godine.

Za tekuće potrebštine odbor će ravnatelju s njim sporazumno doznačiti paušal; o kojem će ravnatelj položiti mu račun.

Odbor će sve izdatke doznačiti kod predsjednika akademije.

§. 7.

Ravnateljeva je dužnost urediti, čuvati i u dobrom redu držati povjerene si sbirke umjetnina, te brinuti se za napredak i razvitak galerije.

U tu će svrhu ravnatelj a) ponajprije sastaviti točan i podpun opis predanih si umjetnina i umjetno-znanstvenih djela: pak u nj uvrstiti svaki predmet, koji bi galeriji pridolazio. Isto tako sastaviti će znanstven opis umjetnina, b) paziti, da se umjetnine ne oštete, a ošte-

ćene da se poprave; c) prema sredstvom (§ 6.) nastojati, da se sbirke sustavno popune.

§ 8.

Koncem godine podastrieti će ravnatelj akademiji putem odbora izvještaj o godišnjem radu i o stanju galerije.

§ 9.

Odbor će sporazumno s ravnateljem odrediti, u koje doba ima ravnatelj biti u prostorijah galerije u svojoj pisari.

Odbor će takodjer na predlog ravnatelja odrediti vrieme, u koje će galerija otvorena biti obćinstvu; a ravnatelj će za red i pazku u to doba skrbiti.

IV.

OSOBLJE

(Godine 1891).

*

Pokrovitelj:

Preuzvišeni i prečastni gospodin **Josip Juraj Strossmayer,** biskup bosanski i sriemski itd. itd.

Predsjednik:

JOSIP TORBAR.

Predstojnici razredni:

U filologičko-historičkom razredu:

Dr. FRANJO RAČKI, ujedno zamjenik predsjednika, a predsjednik od g. 1867—1886.

U filozofičko-juridičkom razredu:

Dr. FRAN VRBANIĆ.

U matematičko-prirodoslovnom razredu:

Cr. KARLO ZAHRADNIK.

Tajnik:

Dr. BOGOSLAV ŠULEK (od 1874. god.).

Knjižničar i arkivar:

IVAN TKALČIĆ.

Pomoćno osoblje:

STJEPAN ORTNER, pisar.
MARKO BANFIĆ, podvornik.

Članovi redom izbora:

1. Počastni.

1870., 24/11. ARISTO ARISTOVIĆ KUNIK, c. ruski tajni savjetnik i akademik u Petrogradu.

1879., 21/11. JAKUB KARLOVIĆ GROT, c. ruski tajni savjetnik i akademik u Petrogradu.

1882., 5/12. DIMITRIJ IVANOVIĆ MENDELEJEV, sveučilištni profesor u Petrogradu.

1885., 16/12. Dr. DIONIZ ŠTUR, ravnatelj c. kr. geoložkoga zavoda u Beču.

— Stjepan Schultzer Müggenburžki, c. kr. umirovljeni satnik u Vinkovcih.

1890., 4/12. Ivan K. Rossi, commendatore i predstojnik vatikanskih muzeja u Rimu.

Umrli (s godinom smrti).

Dr. Jan Emanuel Purkyně, profesor na sveučilištu, 1869. u Pragu.

Dr. August Schleichner, profesor na sveučilištu, 1869. u Jeni.

Karlo Jaromir Erben, pražki arkivar, 1871. u Pragu.

Dr. Franjo Palacky, češki historiograf, 26/5. 1876. u Pragu.

Mihajlo Petrović Pogodin, c. rus. drž. savjetnik i profesor na sveučilištu, 20/12. 1876. u Moskvi.

Jovan Gavrilović, bivši srbski régent, 10/8. 1877. u Biogradu.

Roberto Visiani, senator talijanski i profesor sveučilištni, 4/5. 1878. u Padovi.

Ismail Ivanović Sreznevski, profesor na sveučilištu, 20/2. 1880. u Petrogradu.

Dr. Ami Boué, geolog, 2/11. 1881. u Beču.

Aleksander Vaclav Macieiowski, profesor na sveučilištu, 10/2. 1883. u Varšavi.

Ivan Kukuljević Sakcinski, umir. veliki župan, 1/8. 1889. u Puhakovcu.

Dr. Franjo Miklošić, umir. prof. 7/3. u Beču 1891.

2. Pravi članovi po razredih redom izbora.

a) U razredu historičko-filologičkom:

1866., 9/5. Dr. Franjo Rački, predstojnik razredu, opat i kanonik prvostolne crkve u Zagrebu.

— Dr. Vatroslav Jagić, prof. na sveučilištu u Beču.

— Sime Ljubić, ravnatelj arheol. muzeja u Zagrebu.

1867., 25/7. Dr. Petar Matković, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1874., 23/11. Armin Pavić, prof. na sveučilištu u Zagrebu.
1879., 21/11. Matija Valjavec, umir. prof. gimnazijski u Zagrebu.
1882., 5/12. Dr. Franjo Maixner, kr. zemaljski nadzornik za srednje škole, u Zagrebu.
1883., 21/11. Pero Budmani, prof. na gimnaziju u Zagrebu.
— Ivan Tkalčić, nadarbenik prvostolne crkve u Zagrebu.
— Nadko Nodilo, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
— Tadija Smičiklas, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1890., 4/12. Dr. Tomislav Maretić, sveučilištni profesor u Zagrebu.

Umrli:

Ivan Brčić, profesor, 1870. u Zadru.
Fran Kurelac, pisac, 1874. u Zagrebu.
Mato Mesić, sveučilišni profesor, 5/12. 1878, u Zagrebu.
D . Gjuro Daničić, profesor slovenske filologije na velikoj školi u Biogradu i redaktor akademijskoga rječnika, 15/11. 1882. u Zagrebu.
Dr. Lavoslav Geitler, sveučilištni profesor u Zagrebu, 2 6. 1885. kod Beča.

b) U razredu filozofičko-juridičkom:

1866., 9/5. Mirko Bogović, kr. umir ministarski savjetnik.
— Dr. Pavao Muhić, umir. predstojnik kr. vladnoga odjela za bogoštovje i nastavu u Zagrebu.
1867., 25/7. Dr. Valtazar Bogišić, profesor na sveučilištu u Odesi
1874., 23/11. Dr. Jaromir Hanel, profesor na českom sveučilištu u Pragu.
1876., 20/11. Dr Franjo Marković, profesor na sveučilištu u Zagrebu.

1886., 21/11. Dr. Fran Vrbanić, profesor na sveučilištu u Zagrebu, predstojnik razredu.
1890., 4/12. Dr. Blaž Lorković, sveuč. prof. u Zagrebu.
— Dr. Kosta knez Vojnović, sveuč. prof. u Zagrebu.

Umrli:

Dr. Božidar Petranović, c. kr. dvorski savjetnik i prisjednik prizivnoga suda u Zadru, 1874. u Mletcih.
Dr. Jovan Subotić, odvjetnik, 28/1. 1886. u Zemunu.
Janko Jurković, odsječni savjetnik kod kr. zemaljske vlade, 20/3. 1889. u Zagrebu.
Adolfo Veber, kanonik prvostolne crkve, 6/8. 1889. u Zagrebu.
Dr. Mirko Šuhaj, prisjednik kr. stola sedmorice, 30/11. 1889. u Budimpešti.

c) U razredu matematičko-prirodoslovnom:

1866., 9/5. Dr. Bogoslav Šulek, pisac u Zagrebu.
— Josip Torbar ravnatelj kr. velike realke u Zagrebu.
1867., 1/1. Ljudevit Vukotinović, veliki župan u miru.
1874., 23/11. Spiridion Brusina, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1875., 22/11. Dr. Gjuro Pilar, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1882., 5/12. Dr. Karlo Zahradnik, profesor na sveučilištu u Zagrebu, predstojnik razredu.
1883., 21/11. Dr. Gustav Janeček, profesor na sveučilištu u Zagrebu.
1887., 7/12. Dr. Vinko Dvořak, sveuč. prof. u Zagrebu.
— Dr. Mijo Kišpatić, profesor kr. realke u Zagrebu i docent na sveučilištu.

Umrli:

Živko Vukasović, školski nadzornik kod vlade za hrvatsko-slavonsku Krajinu, 1874. u Zagrebu.

Dr. Janez Bleiweiss, predsjednik „Matice slovenske“, 22/11. 1881. u Ljubljani.

Dr. Josip Šlosser-Klekovski, odsječni savjetnik kod kr. zemaljske vlade, 28/4. 1882. u Zagrebu.

3. Dopisujući članovi redom izbora.

a) U razredu filologičko-historičkom:

1867., 25/7. Dr. Ernst Dümmler, profesor na sveučilištu u Berlinu.

— Martin Hattala, prof. na českom sveuč. u Pragu.

— Vaclav V. Tomek, prof. na českom sveuč. u Pragu.

1870., 24/11. Dr. Louis Leger, profesor na akademiji za orientalne jezike u Parizu.

— Stojan Novaković, kr. srbski poslanik u Carigradu.

1873., 24/11 Čedomil Mijatović, umirovljeni srbski ministar financija u Londonu.

1879., 21/11. Marin Drinov, profesor na sveučilištu u Harkovu.

— Milan Milićević, bibliotekar u Biogradu.

1882., 5/12. Dr. Ivan Crnčić, nadpop sv. Jeronima u Rimu.

— Luka Zore, profesor na gimnaziju u Dubrovniku.

1883., 21/12. Dr. A. Leskien, profesor na sveučilištu u Lipskom.

— 21/12. Radoslav Lopašić, umirovljeni tajnik kr. zemaljske vlade u Zagrebu.

1887., 3/12. Fran Bulić, ravnatelj gimnazija u Spljetu.

1888., 3/12. Ilarion Ruvarac, arhimandrita u fruškogorskom manastiru Grgetku.

— 3/12. Dr. Grgur Krek, profesor slavistike na sveučilištu u Gradcu.

1889., 27/11. Dr. Konstantin Jireček, profesor na českom sveučilištu u Pragu.

1890., 4/12. Arhimandrit Nikifor Dučić, predsjednik srbskoga učenoga družtva u Beogradu.

1890., 7/12. E. Fermendžin, definitor reda sv. Franje u Rimu.

— F. J. Uspenskij, profesor c. novoruskoga sveučilišta u Odesi.

— T. Florinskij, prof. c. sveuč. sv. Vladimira u Kijevu.

— A. Pavinskij, profesor c. sveučilišta u Varšavi.

Umrli:

Vinko Pacel, tajnik kr. zemaljske vlade u Zagrebu, 1870. u Karlovcu.

Ivan Erasmo Vocel, sveučilištni profesor, 1871. u Pragu.

Aleksander F. Gilferding, državni podtajnik c. ruskoga ministarstva, 1872. u Petrogradu.

Kapiton Novostrujev, profesor duhovne akademije, 1873. u Moskvi.

Dr. Janko Šafařik, član drž. savjeta, 20/7. 1876. u Biogradu.

August Bielovski, historiograf, 10/11. 1876. u Lavovu.

Sergij Mihajlović Solovjev, c. ruski tajni savjetnik, profesor na sveučilištu, 16/10. 1879. u Moskvi.

A. A. Kotljarevski, profesor na sveučilištu, 11/10. 1881. u Kijevu.

Nikola Ivanović Kostomarov, član arheografijske komisije, 19/4. 1885. u Petrogradu.

Aleksander Vasiljević Gorski, rektor duhovne akademije, 23/10. 1885. u Moskvi.

Petar Aleksijević Lavrovski, školski popečitelj, 19/2. 1886. u Petrogradu.

Josip Jireček, umirovljeni c. kr. austrijski ministar za bogoštovje i nastavu, predsjednik kr. češkoga učenoga družtva u Pragu, 25/11. 1888.

b) U razredu filozofičko-juridičkom:

1867., 25/7. Matija Ban, činovnik u ministarstvu spoljašnjih djela u Biogradu.

1867., 25/7. Dr. Hermenegild Jireček, odsječni savjetnik u ministarstvu za bogoštovje i nastavu u Beču.
1870., 24/10. Vaclav Brandl, zemaljski arkivar u Brnu.
1882., 5/12. Luka Zima, prof. na gimnaziju u Varaždinu.
1889., 27/21. Dr. Marijan Derenčin, predstojnik pravosudnoga odjela u miru i odvjetnik u Zagrebu.

Umrli:

Miloš Popović, pisac, 8/8. 1879, u Biogradu.
Medo knez Pučić, vlastelin, 1/7. 1882. u Dubrovniku.
Dr. Romuald Hube, c. ruski pravi tajni savjetnik i senator, 1890, 28/9 (po st.) u Varšavi.
Dr. Gustav Wenzel, umirovljeni sveučilistni profesor i član gornje kuće ugarske, 1891. 24/11. u Buda-Pešti.

c) U razredu matematičko-prirodoslovnom:

1867., 25/7. Dr. Šime Šubic, prof. na sveuč. u Gradcu.
1873., 24/11. Martin Sekulić umir. profesor u Rakovcu
— Dr. Bogoslav Jiruš, sveučilištni profesor u Pragu.
— Dr. Fr. Studnička, sveučilištni profesor u Pragu.
1885., 16/12. Dr. Fr. Vejdovski, sveuč. prof. u Pragu.
1886., 16/12. J. M. Žujović, profesor velike škole u Biogradu.
— Nikolaj Aleksandrović Menšutkin, profesor na c. sveučilištu u Petrogradu.
1890., 4/12. Dr. E. Weyr, sveučilištni profesor u Beču.
— Dimitrija Nešić, profesor velike škole u Beogradu.
— Gjuro Zlatarskij predstojnik geoložkoga zavoda u Sofiji.

Umrli:

Franjo Erjavec, profesor c. kr. velike realke u Gorici. 13/1. 1887.
Dr. J. Pančić, profesor velike škole u Beogradu, predsjednik kr. srpske akademije nauka, 7/3. 1888. u Biogradu.

1890., 7/12. E. FERMENDŽIN, definitor reda sv. Franje u Rimu.

— F. J. USPENSKIJ, profesor c. novoruskoga sveučilišta u Odesi.

— T. FLORINSKIJ, prof. c. sveuč. sv. Vladimira u Kijevu.

— A. PAVINSKIJ, profesor c. sveučilišta u Varšavi.

Umrli:

VINKO PACEL, tajnik kr. zemaljske vlade u Zagrebu, 1870. u Karlovcu.

IVAN ERASMO VOCEL, sveučilištni profesor, 1871. u Pragu.

ALEKSANDER F. GILFERDING, državni podtajnik c. ruskoga ministarstva, 1872. u Petrogradu.

KAPITON NOVOSTRUJEV, profesor duhovne akademije, 1873. u Moskvi.

Dr. JANKO ŠAFAŘIK, član drž. savjeta, 20/7. 1876. u Biogradu.

AUGUST BIELOVSKI, historiograf, 10/11. 1876. u Lavovu.

SERGIJ MIHAJLOVIĆ SOLOVJEV, c. ruski tajni savjetnik, profesor na sveučilištu, 16/10. 1879. u Moskvi.

A. A. KOTLJAREVSKI, profesor na sveučilištu, 11/10. 1881. u Kijevu.

NIKOLA IVANOVIĆ KOSTOMAROV, član arheografijske komisije, 19/4. 1885. u Petrogradu.

ALEKSANDER VASILJEVIĆ GORSKI, rektor duhovne akademije, 23/10. 1885. u Moskvi.

PETAR ALEKSIJEVIĆ LAVROVSKI, školski popečitelj, 19/2. 1886. u Petrogradu.

JOSIP JIREČEK, umirovljeni c. kr. austrijski ministar za bogoštovje i nastavu, predsjednik kr. češkoga učenoga družtva u Pragu, 25/11. 1888.

b) U razredu filozofičko-juridičkom:

1867., 25/7. MATIJA BAN, činovnik u ministarstvu spoljašnjih djela u Biogradu.

1867., 25/7. Dr. HERMENEGILD JIREČEK, odsječni savjetnik u ministarstvu za bogoštovje i nastavu u Beču.
1870., 24/10. VACLAV BRANDL, zemaljski arkivar u Brnu.
1882., 5/12. LUKA ZIMA, prof. na gimnaziju u Varaždinu.
1889., 27/21. Dr. MARIJAN DERENČIN, predstojnik pravosudnoga odjela u miru i odvjetnik u Zagrebu.

Umrli:

MILOŠ POPOVIĆ, pisac, 8/8. 1879, u Biogradu.
MEDO knez PUČIĆ, vlastelin, 1/7. 1882. u Dubrovniku.
Dr. ROMUALD HUBE, c. ruski pravi tajni savjetnik i senator, 1890, 28/9 (po st.) u Varšavi.
Dr. GUSTAV WENZEL, umirovljeni sveučilistni profesor i član gornje kuće ugarske, 1891. 24/11. u Buda-Pešti.

c) U razredu matematičko-prirodoslovnom:

1867., 25/7. Dr. ŠIME ŠUBIC, prof. na sveuč. u Gradcu.
1873., 24/11. MARTIN SEKULIĆ umir. profesor u Rakovcu
— Dr. BOGOSLAV JIRUŠ, sveučilištni profesor u Pragu.
— Dr. FR. STUDNIČKA, sveučilištni profesor u Pragu.
1885., 16/12. Dr. FR VEJDOVSKI, sveuč. prof. u Pragu.
1886., 16/12. J. M. ŽUJOVIĆ, profesor velike škole u Biogradu.
— NIKOLAJ ALEKSANDROVIĆ MENŠUTKIN, profesor na c. sveučilištu u Petrogradu.
1890., 4/12. Dr. E. WEYR, sveučilištni profesor u Beču.
— DIMITRIJA NEŠIĆ, profesor velike škole u Beogradu.
— GJURO ZLATARSKIJ predstojnik geoložkoga zavoda u Sofiji.

Umrli:

FRANJO ERJAVEC, profesor c. kr. velike realke u Gorici. 13/1. 1887.
Dr. J. PANČIĆ, profesor velike škole u Beogradu, predsjednik kr. srpske akademije nauka, 7/3. 1888. u Biogradu.

4. Odbori.

a) Financijalni:

Tade Smičiklas.
Dr. Fran Vrbanić.

b) Za izdavanje historijsko-juridičkih spomenika:

Dr. Franjo Rački.
Dr. Petar Matković
Šime Ljubić.
Ivan Tkalčić.
Nadko Nodilo.
Tade Smičiklas.
Radoslav Lopašić.
Dr. K. Vojnović.

c) Za izdavanje starih pisaca:

Dr. Franjo Rački.
Petar Budmani.
Dr. Franjo Marković.
Armin Pavić.
Dr. Toma Maretić.
Dr. Milivoj Šrepel.

d) Za sabiranje spomenika tradicionalne literature:

Dr. Franjo Rački.
M. Valjavec.
N. Nodilo.
T. Smičiklas.
Dr. T. Maretić.

e) Za sabiranje podataka o potresih u domovini:

Dr. Gjuro Pilar.
Dr. Karlo Zahradnik.
Dr. Vinko Dvořak.
Dr. Gustav Janeček.
Ljudevit Vukotinović.
Josip Torbar.
Dr. Mijo Kišpatić.
Ivan Stožir.

f) Za galeriju slika:

Dr. Franjo Rački.
S. Ljubić.
Dr. Franjo Marković.
T. Smičiklas.

V.

POSLOVANJE.

1. SJEDNICE.

a) Izvadci iz zapisnika.

Skupna sjednica 11. siečnja 1891.

Zamjenik predsjednikov: dr. Fr. Rački; pravi članovi: dr. P. Matković, Josip Torbar, Tade Smičiklas, dr. Fr. Marković, dr. Bl. Lorković, dr. K. Vojnović, dr. Gj. Pilar, Nadko Nodilo, Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani i dr. Fr. Vrbanić.

1.

Pravi član dr. P. Matković pročita a akademija odobri zapisnik skupne sjednice od 9. studenoga 1890., zapisnik glavne skupštine od 4. prosinca 1890. i zapisnik svečane sjednice od 6. prosinca 1890.

2.

Odobrava se zaključak razreda matemat.-prirodoslovnoga stvoren u sjednici od 20. studenoga 1890. da se štampa u „Radu" drugi dio radnje prof. Mohorovičića „Nekoji rezultati opažanja oblaka u Bakru".

3.

Odobrava se zaključak odbora za izdavanje starih hrvatskih pisaca, da se god. 1891. izda XVIII knjiga, i to djela Dinka Ranjine, koja će za štampu prirediti akademik M. Valjavec.

4.

Odobrava se zaključak razreda filologičko-historičkoga od 20. studenoga 1890., da se god. 1891. izda kao posebno djelo razprava akademika T. Smičiklasa „O oslobodjenju Slavonije od Turaka“ ujedno s izpravami.

5.

Prima se na znanje izvještaj predsjednikov, da su za razredne predsjednike izabrani za god. 1891. a) u razredu filolog.-historičkom akademik dr. Fr. Rački, b) u razredu filosof.-juridičkom akademik dr. Fr. Vrbanić i c) u razredu matematičko-prirodoslovnom akademik dr. Dragutin Zahradnik.

6.

Odobrava se odluka akademijske uprave, koja je akademiku Fr. Buliću na porabu poslala nacrte izkopina, što ih je za drugu svezku „kninskih spomenika“ akademiji priposlalo kninsko starinarsko družtvo.

7.

Prima se zahvalnošću do znanja objava kr. javnoga bilježnika dra. Crnčića, da je A. Petković ostavio u oporuci akademijskoj zakladi svotu od petdeset forinti austr. vried.

8.

Obzirom na zasluge dobrotvora ove akademije pokojnoga baruna Metella Ožegovića, dozvoljava se na molbu njegova sina baruna Ljudevita Ožegovića, da mu se od knjiga, što ih je izdala akademija bezplatno, ustupe one knjige, koje su od potrebe da se popuni njegova knjižnica, onimi akademijskimi knjigami, kojih neima. Ima se medju tim priobćiti molitelju, da ipak od ovih knjiga povrati one, koje bi mu suvišnimi postale, ako naknadno nadje koju od nestalih knjiga iz svoje knjižnice.

9.

Ravnatelj u Kostajnici Davorin Trstenjak moli X. i XI. svezak „Rječnika“ te obećaje, da će i nadalje skupljati rieči. Uprava se ovlaštuje, da molbi moliteljevoj zadovolji.

10.

Dozvoljava se na molbu M. Pavlinovića, da se za javnu knjižnicu u Makarskoj poklone VIII. do uključivo XI. svezke „Rječnika“ uz naročiti dodatak, da se dalnji svezci neće više poklanjati.

11.

Na molbu odbora češke izložbe u Pragu dozvoljava se, da isti odbor na svoj trošak i svoju pogibelj može preuzeti Čermakovu sliku „Ranjeni Crnogorac“ u svrhu, da ju izloži u umjetničkom odjelu spomenute izložbe. Nakon zaključne izložbe imati će odbor o svom trošku rečenu sliku akademiji povratiti.

12.

Anka barunica Löwenthal rodj. Maroičić poklanja akademiji portrait počastnoga člana pokojnoga Ivana Kukuljevića. Akademija prima zahvalnošću ovaj poklon te odobrava postupak uprave, koja je portrait smjestila u sjedničkoj dvorani i darovateljici se zahvalila.

13.

Predsjednik predlaže, da se pojedini odbori za god. 1891. obnove, te budu povodom tim u financijalni odbor izabrani akademici Tade Smičiklas i dr. Fran Vrbanić. U pogledu ostalih odbora bude zaključeno, da ostanu i ove godine onako sastavljeni kao što su bili i g. 1890., samo se još dodieljuje odboru za izdavanje historičko-juridičkih spomenika akademik dr. Kosta knez Vojnović,

a odboru za izdavanje starih pisaca akademik dr. Milivoj Šrepel.

14.

Obzirom na zaključak skupne sjednice od 9. studenoga 1890. da financijalni odbor još jedanput u pretres uzme pitanje: kojoj da se knjižari u buduće povjeri razprodaja akademijskih knjiga, izvješćuje akademik i član financijalnog odbora Tade Smičiklas o zaključku spomenutoga odbora, te predlaže u ime njegovo: 1. da se prodaja akademijskih knjiga i u buduće povjeri samo jednoj knjižari i to knjižari Dioničke tiskare. koja je predala akademiji pismenu ponudu glede toga; 2. da se s ovom knjižarom sklopi ugovor onakav, kakav je do sada postojao s knjižarom Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) s tim ipak dodatkom, da se u tom ugovoru naročito izreče, da je knjižara dužna akademijske knjige davati na prodaju svim knjižaram u Zagrebu, te da se točka o izplaćivanju prodanih knjiga promjeni tako, da će knjižara biti obvezana akademiji izplaćivati novac za prodane knjige koncem siečnja svake godine. Ovaj predlog financijalnoga odbora bude prihvaćen većinom glasova, te bude još zaključeno na predlog akademika Š. Ljubića, da se u buduće sve knjige iz tiskare prije svega predadu neposredno akademiji te prije nego li se one bilo stave u promet bilo razašalju na pojedine članove družtva ili zavode udari štampilija akademije, da se tako na put stane svim zloporabam. Na primjetbu akademika Tadije Smičiklasa bude zaključeno, da se razumieva po sebi, da je knjižara, kojoj akademija povjerava izključivo razpačavanje svojih knjiga, knjižara akademijska, te da se ona tim naslovom služiti može, dok taj posao bude obavljala.

Sjednica razreda filologičko-historičkoga 15. siečnja 1891.

Predstojnik: dr. Franjo Rački; članovi razreda: M. Valjavec, P. Budmani, T. Smičiklas, dr. T. Maretić, dop. čl. dr. Milivoj Šrepel; članovi drugih razreda: dr. Fr. Vrbanić, dr. K. Vojnović.

1.

Dopisujući član dr. Milivoj Šrepel čita razpravu „O najstarijoj lirskoj i epskoj poeziji latinskoj s komparativnoga gledišta“, o kojoj bi zaključeno, da se tiska u „Radu“.

2.

Dop. član Radoslav Lopašić preda rukopis: Novi prilozi za poviest urote bana Petra Zrinskoga i kneza Krsta Frankopana. Pošto ovi prilozi popunjuju izprave, koje je akademija o tom dogodjaju do sada obielodanila, bi zaključeno, da se izdadu na svietlo u „Starinah“.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 7. veljače 1891.

Predstojnik: Dr. K. Zahradnik; članovi razreda: Josip Torbar, S. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. M. Kišpatić.

Predlažu se radnje dra. Segena i dra. Varićaka i to „O vitoperim ploham četvrtoga stupnja sa tri dvostruka pravca od Segena i „Prilog teoriji Descartesova lista“ od dra. Vlad. Varićaka. Obje razprave pročitao je predstojnik dr. Zahradnik i predlaže, da se radnje podnesu u javnoj sjednici i onda u Radu štampaju.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 14. veljače 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: Josip Torbar, dr. G. Janeček, dr. Gj. Pilar, drugih razreda: dr. Fr. Rački.

U toj sjednici predavao je gospodin dr. D. Segen: „O vitopernim plohama četvrtog stupnja sa tri dvostruka

*

pravca; g. dr. K. Zahradnik priobćio je razpravicu „vlastitosti skupina sličnih na Descartesovu listu“, ujedno izviestio je isti o radnji dra. Vlad. Varićaka: Prilog k teoriji Descartes-ova lista. G. akad. Brusina izviestio je o radnji gosp. dra. Drag. Gorjanovića: Paleoichtiložki prilozi. Konačno čitao je akademik dr. Gj. Pilar pismo g. Tondina de Quarenghi, koji, ovlašten od akademije znanosti u Bolonji, pozva našu akademiju, da se pridruži učenim družtvom u nastojanju oko ustanovljenja prvoga meridiana. Zaključeno je, da se ove radnje štampaju u Radu.

Skupna sjednica 22. veljače 1891.

Predsjednik: Josip Torbar; pravi članovi: dr. Franjo Rački, Š. Ljubić, P. Budmani, M. Valjavec, T. Smičiklas, dr. Bl. Lorković, dr. K. Vojnović, dr. Gj. Pilar, dr. G. Janeček, dr. K. Zahradnik, dr. Fr. Marković i dr. Fr. Vrbanić.

1.

Zamjenik predsjednikov dr. Fr. Rački priobći odpis visoke kr. zem. vlade od 16. siečnja br. 189, kojim se javlja, da je Njegovo c. i kr. apošt. Veličanstvo blagoizvolilo potvrditi izbor akademika J. Torbara za predsjednika. Predsjednik J. Torbar zauze na to predsjedničku stolicu te umoli za što krepčiju podporu gospodu akademike a ponapose prokušanoga i neumornoga predsjednikovog zamjenika dra. Fr. Račkoga.

2.

Čita se zapisnik skupne sjednice od 11. siečnja t. g. te se bez prigovora ovjerovljuje.

3.

Odobrava se zaključak sjednice razreda filologičko-historičkoga od 15. siečnja t. g. da se u Radu štampa

razprava člana dopisnika dra. Milivoja Šrepela: O najstarijoj lirskoj i epskoj poeziji latinskoj, te zaključak istoga razreda, da se u „Starinah“ štampaju novi prilozi za poviest urote bana Petra Zrinskoga i kneza Krsta Frankopana,“ priobćeni dopisnikom članom Radoslavom Lopašićem.

4.

Odobrava se zaključak razreda matematično prirodoslovnoga u sjednici od 14. veljače, da se u „Radu“ štampaju: a) razprave dra. D. Segena o vitoperim plohama IV. stupnja sa tri dvostruka pravca; b) razprava akademika dra. Zahradnika o vlastitosti skupina sličnih Descartesovu listu; c) razprava dra. V. Varićaka u Bakru: Prilog teoriji Deskartesova lista, napokon d) II. dio paleoichtoložkih priloga od dra. Gorjanovića-Krambergera.

5.

Odobrava se izvještaj: a) o ugovoru sklopljenom s knjižarom dioničke tiskare prema točki 17. zapisnika skupne sjedice od 11. siečnja 1891. b) izvještaj financijalnoga odbora od 18. veljače t. g. o računih knjižare Hartmanove (Kugli i Deutsch) o akad. knjigah, koje je povratila, te se prihvaća predlog istoga odbora, da se računi izmedju knjižare L. Hartmana (Kugli i Deutsch) i jugoslavenske akademije o predaji knjiga smatraju uredjenimi, do tako zvanih disponenda, glede kojih se prema izvješću financ. odbora poseban obračun dovršiti mora do 1. srpnja o. g.

6.

Akademijska uprava izvješćuje, da je za izžriebanu hrvatsko-slavonsku zemljo-odkupnu obveznicu sa 10.000 for. glaseću na ime biskupa Štrosmajera za galeriju,

saslušavši financ. odbor i po njegovom predlogu nabavljena glasom odpisa kr. zem. vlade odjela za bogoštovje i nastavu od 19. siečnja t. g. br. 746, zadužnica 5% ugarske papir. rente. Ovaj izvještaj prima se do znanja.

7.

Prima se do znanja odpis visoke kr. zem. vlade odjela za bogoštovje i nastavu od 12. siečnja br. 7731 iz 1890. kojim se javlja, da je za hrv.-slav. razteretnu zadužnicu poklonjena po pok. Dragutinu Kneževiću izdana nova razteretnica vrhu 100 for.

8.

Prima se do znanja odluka kr. financijalnoga ravnateljstva u Zagrebu od 2. siečnja t. g. br. 56.048 god. 1890. kojom priobćuje, da je odredilo, da se briše pravo zaloga uknjiženoga na akad. kuću u Vlaškoj ulici za korist drž. erara za glavnicu od 40 for. uslied predstavke akademije od 14. listopada 1890. br. 102.

9.

Središnji odbor skupštine njemačkih geografa pozva akademiju na sastanak u Beč dne 1—3. aprila t. g. Ovaj poziv prima se do znanja, te će onome od gospode akademika, koji bi bio voljan poći na kongres, predati priposlanu pristupnicu.

Sjednica razreda filologičko-historičkoga 26. veljače 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Rački, članovi: M. Valjavec i dr T. Maretić.

1.

Akademik M. Valjavec čita razpravu o naglasu u adjektiva u slovenštini i hrvatskoj kajkavštini. Zaključeno, da se štampa u „Radu“.

2.

Isti akademik M. Valjavec predlaže za štampanje rukopis: Korizmenjak god. 1486. glagolski napisan po Brozu Koloniću na želju Leonarda Dolanina vikara gatanskoga, iz rukopisa naše akademije.

Pošto je rukopis važan za historiju hrvatskoga jezika, a iznosit će do 13 štampanih araka, bi zaključeno, da se obielodani kano posebno djelo.

Sjednica razreda matematičko-prirodoslovnoga 20. ožujka 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: dr. V. Dvořak, dr. G. Janeček, M. Kišpatić, S. Brusina, dr. Gj. Pilar.

1.

Prof. Sp. Brusina izvješćuje, da je od dr. Selaka podnešena razprava „život i djela Gjura Bagliva Dubrovčanina“ vriedna da se tiska u spisih akademije, pa da će dr. Selak pribaviti sliku Bagliva za razpravu. Razred zaključuje, da se razprava čita u javnoj sjednici, pa onda u Radu tiska.

2.

Za dojduću sjednicu prijavljuju dr. K. Zahradnik razpravu „O stanovitoj kružnoj srodnosti točaka obzirom na strophoidu“, za tim M. Kišpatić razpravu: „Potresi u Hrvatskoj“, koji će ujedno podnieti 8. izvješće potresnoga odbora za god. 1890.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 4. travnja 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: dr. G. Janeček, S. Brusina, dr. M. Kišpatić.

Pravi član Spiro Brusina izvješćuje o radnji g. dra. Selaka o glasovitom anatomu Bagliviu.

Pravi član dr. M. Kišpatić predaje: Potresi u Hrvatskoj I. dio, te je predao 8. izvješće o potresima za godinu 1890.

Pravi čl. dr. K. Zahradnik čita svoj „Prilog teoriji strophoide".

Skupna sjednica 12. travnja 1891.

Predsjednik: Josip Torbar; članovi: dr. Fr. Rački, S. Ljubić, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, T. Smičiklas, dr. G. Janeček, dr. Mijo Kišpatić, dr. K. Vojnović, dr. Bl. Lorković, dr. T. Maretić i I. Tkalčić.

1.

Predsjednik javlja, da je preminuo u Beču počastni član akademije dr. Franjo Miklošić, te moli, da se ova tužna viest primi na znanje, a što se tiče vjekopisa pokojnikova, zamoljen je akademik dr. T. Maretić, da sastavi vjekopis pokojnikov i u sjednici pročita.

2.

Čita se zapisnik skupne sjednice od 22. veljače t. g. te se bez prigovora ovjerovljuje.

3.

Odobrava se zaključak razreda filologičko-historičkoga od 26. veljače t. g., da se štampa u „Radu" razprava akademika M. Valjavca o naglasu u adjektiva u slovenštini i hrvatskoj kajkavštini, zatim, da se rukopis Korizmenjak g. 1486. sastavljen hrvatskim jezikom a pisan glagolicom po Brozu Koloniću, koji je rečeni akademik priredio za štampu, izda kano posebno djelo.

4.

Odobrava se zaključak razreda matematičko-prirodoslovnoga od 20. ožujka t. g., da se štampaju u Radu: a) dra. Selaka životopis anatoma Gjure Baglivia, Du-

brovčanina, b) VIII. izvješće potresnoga odbora, c) razprava akademika dra. K. Zahradnika: „Prilog k teoriji strophoide“.

5.

Umoljen bje akademik dr. M. Kišpatić, da ovu akademiju, pozvanu na medjunarodni ornitoložki kongres u Pešti, ondje zastupa.

6.

Računi o zakladi jugoslavenske akademije, priobćeni joj odpisom kr. vladinoga odjela za bogoštovje i nastavu od 10. ožujka t. g. br. 2413. i izvještaj akademijskoga financijalnoga odbora k tim podatkom, uzimaju se na znanje.

7.

Pismo preuzvišenoga g. pokrovitelja, kojim se ovoj akademiji zahvaljuje na njezinoj čestitci prigodom njegova imendana, uzima se do ugodna znanja.

8.

Profesoru L. Raabu iz Monakova, koji je poklonio akademijskoj galeriji krasan mjedorez „svatba u Kani“ od Pavla Veroneza, pismeno se izriče hvala, a mjedorez se predaje za zbirku mjedoreza i reprodukcija akademijske Strosmajerove galerije.

9.

Uzima se na znanje dopis kr. vladinoga odjela za bogoštovje i nastavu, kojim javlja, da je 5% hrvatsko-slavonska zemalj. razteretnica na 2000 for. akademijske zaklade realizirana sa 2.100 for. gotovine, pak da je nabavljena 5% obveznica ugarske papirnate rente od 2000 for.

10.

Prihvaća se u načelu, da se na akademijskoj kući u Vlaškoj ulici sjeverno čelo i iztočno krilo, koje je vrlo trošno i za popravak nepodobno, sruši te da se akademijskim novcem sagradi ondje kuća dvokatnica. Isto tako prihvaćeno bje, da se proda nekadanja Kosova a sada akademijska kuća u Koprivnici, te je akademijskomu financijalnomu odboru povjereno, da u prvoj skupnoj sjednici glede vlaško-uličke kuće predloži nacrt i troškovnik, a glede nekadanje Kosove, da se u Koprivnicu uputi akademik dr. Fr. Vrbanić, te uznastoji čim povoljnijega kupca za nju naći.

Sjednica filologičko-juridičkoga razreda 18. travnja 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Vrbanić, članovi razreda: dr. Fr. Matković, dr. K. Vojnović, drugih razreda: dr. Fr. Rački, T. Smičiklas, dr. M. Šrepel i Ivan Tkalčić.

1.

Pravi član dr. Kosta Vojnović čita svoju razpravu: „O sudbenom ustrojstvu dubrovačke republike za razdobja g. 1272—1358." Odlučeno, da se štampa u Radu.

Skupna sjednica 26. travnja 1891.

Zamjenik predsjednikov: dr. Fr. Rački; pravi članovi: S. Ljubić, dr. Fr. Marković, M. Valjavec, dr. K. Zahradnik, T. Smičiklas, dr. Janeček, P. Budmani, dr. Vojnović, dr. T. Maretić, dr. Bl. Lorković, dr. Fr. Vrbanić i Iv. Tkalčić.

1.

Glede gradjenja sjevernoga diela akademijske kuće u Vlaškoj ulici zaključeno je: zamoliti vis. kr. zemaljsku vladu odjel za bogoštovje i nastavu, da blagoizvoli kr.

zemaljskoj blagajni naložiti, da od hrvatsko-slavonskih razteretnica akademijske glavnice uz čim povoljniju cienu proda u iznosu do 17.000 for., koju svotu da uruči akademiji u više rečenu svrhu. Zatim zamoliti u vis. kr. zemaljske vlade gradjevnom odsjeku, da kućne nacrte i troškovnike izpita i jednoga strukovnjaka odredi, koji bi uz nagradu nadzirao gradnju sa akademijskim zastupnikom dr. Gustavom Janečekom, koji bi takodjer sudjelovao i kod sastavljanja gradjevnoga ugovora.

Sjednica historičko-filologičkoga razreda 30. travnja 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Rački, članovi razreda: dr. P. Matković, Iv. Tkalčić, T. Smičiklas, drugih razreda: dr. K. Vojnović, dr. Bl. Lorković i dop. član dr. Milivoj Šrepel.

1.

Pravi član dr. Petar Matković čita svoju razpravu: „Dva putopisa poljskih poslanstva u Carigrad E. Otvinovskoga od god. 1557. i A. Tavanovskoga od god. 1569.“ — Odlučeno, da se u Radu štampa.

2.

Razredni predstojnik javlja tužnu viest, da je umro počastni član dr. Fr. Miklošić i da će akademik dr. T. Maretić čitati pokojnikov vjekopis.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 14. svibnja 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: M. Valjavec, P. Budmani, dr. T. Maretić, dr. M. Šrepel i Iv. Tkalčić.

1.

Pravi član dr. T. Maretić čita svoju razpravu: „o ruskih i českih rječih u hrvatskom jeziku“. Odlučeno, da se u Radu štampa.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 30. svibnja 1891.

Predstojnik dr. Fr. Rački; pr. članovi razreda: Š. Ljubić, Matija Valjavec, Iv. Tkalčić, N. Nodilo; drugih razreda: dr. K. Vojnović, dr. Bl. Lorković.

Razredni predstojnik i pravi član dr. Fr. Rački čita svoju razpravu: „o gospodarstvenih i prosvjetnih odnošajih u Hrvatskoj prije XII. stoljeća". — Odlučeno da se u Radu štampa.

Sjednica odbora za izdavanje historijsko-juridičkih spomenika 2. lipnja 1891.

Predsjednik: dr. Fr. Rački; članovi: Š. Ljubić, T. Smičiklas, dr. K. Vojnović, R. Lopašić, Iv. Tkalčić.

Odborski predsjednik javlja: a) da sabiranje gradje za izdavanje codexa diplomatičkoga za XII. i XIII. viek napreduje, te podnaša jedan najnoviji njezin snopić, što ga prepisao iz vatikanskoga arhiva dr. L. Jelić. Za tim: b) da je gosp. Lopašić priredio za štampu „Acta croatica" ili hrvatske listine do XVII. vieka; c) da se u Dubrovniku sravnjuje prepisan nastavak za IV. knjigu Monumenta Ragusina; d) da su dop. člana E. Fermendžina „Acta Bosnensia" gotova za štampanje. Napokon predlaže, da se skuplja gradja za knjigu statuta, koja bi obuhvatala statuta municipija posavske Hrvatske, hrvatskoga primorja i jadranskoga otočja. Za ovo prvanje preuzeo je dop. član. Rad. Lopašić sakupljati gradju, a za potonje pr. član Š. Ljubić. Napokon obrekao je dop. čl. R. Lopašić, da će hrvatska „Urbarialia" za kratko vrieme prirediti i predati za štampu.

Skupna sjednica 7. lipnja 1891.

Zamjenik predsjednikov: dr. Fr. Rački; pravi članovi: Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, dr. G. Janeček, dr. M. Kišpatić, dr. K. Zahradnik, dr. Bl. Lorković, dr. Fr. Vrbanić, T. Smičiklas, Iv. Tkalčić.

1.

Čita se zapisnik skupne sjednice od 12. i 26. travnja t. g. pa se ovjerovljuje.

2.

Odobravaju se zaključci, i to: a) razreda filologičko-historičkoga od 30. travnja t. g. da se u Radu štampa razprava akademika dr. Petra Matkovića „Dva putopisa poljskih poslanstvâ E. Otvinovskoga g. 1557. i A. Taranovskoga g. 1567. u Carigrad; b) istoga razreda od 14. svibnja da se štampa razprava akademika dra. T. Maretića o ruskih i českih riečih u hrvatskom jeziku; c) istoga razreda od 30. svibnja, da se štampa razprava akademika dr. Fr. Račkoga kano nastavak obširnije radnje „o nutarnjom stanju Hrvatske prije XII. vieka“ o gospodarstvenih odnošajih one dobe.

3.

Odobrava se zaključak filologičko-juridičkoga razreda od 18. travnja t. g. da se štampa u „Radu“ razprava akademika dr. K. Vojnovića „o sudbenom ustrojstvu dubrovačke republike za razdobja 1272—1358.

4.

Priobćuje se zapisnik o izdavanju historijskih i juridičkih spomenika (v. str. 60) te se uzima na znanje.

5.

Akademijski financijalni odbor pregledavši akademičke račune od g. 1890. javlja, da su, jer bijahu najvećom točnošću vodjeni, sasvim u redu, i toga radi da se aka-

demiku dr. Fr Račkomu, koji je račune vodio, u zapisniku izrekne hvala i podieli absulutorij (v. br. 15).

6.

Glede dogradnje dvokatnice kod akademičke kuće u Vlaškoj ulici, čija se gradnja povjerava graditelju Plochbergeru a nadzor kano tehničkomu strukovnjaku gosp. Antolcu, predlaže akademik dr. G. Janeček, da se rečenoj kući prigradi još jedno krilo u dvorište, za koje da je prostora dovoljno, jer će se tim uz neznatan trošak sgrada mnogo povećati pak i više nositi. Ovaj predlog bude prihvaćen.

7.

Na znanje se uzima, da je dopisujući član V. Tomek zastupao ovu akademiju kod otvorenja českе akademije znanosti i umjetnosti.

8.

Što vladin odjel za bogoštovje i nastavu dopisom od 22. svibnja t. g. br. 5311. javlja ovoj akademiji, da je za zakladu Strosmajerove galerije nabavljena 5% ugarska renta za 9.900 for., uzima se na znanje.

9.

Zajedničkomu financijalnomu ministarstvu, što je poklonilo ovoj akademiji „Missale glagoliticum ducis Hervojae", izdan po bosanskoj zemaljskoj vladi, pismeno se izriče hvala.

10.

Poziv trgovačko-obrtničke komore, kojim poziva, da i članovi akademije sudjeluju kod banketa priredjena u slavu g. Lermanu uzima se na znanje, a gosp. Lermanu neka se ponudi, da u akademiji drži predavanje o svom putotovanju po Kongu.

11.

Sa „Museo civico di storia naturale u Trstu“ na poziv njegova ravnateljstva stupa akademija u svezu, te će mu u zamjenu pošiljati svoje publikacije matematičko-prirodoslovnoga razreda.

12.

Pozvani bijahu razredi, da viećaju o izboru novih članova, te gotove predloge podnesu u prvoj dojdućoj skupnoj sjednici.

13.

Glede akademičke kuće u Koprivnici, jer je župnik Beruta, koji ju je u ime akademije nadzirao, umro, odlučeno je, da se Berutini spisi i računi tičući se te kuće posakupe, a zamoljen je akademik dr. Fr. Vrbanić, da se zaputi u tu svrhu u Koprivnicu, gdje da glede dalnje uprave shodna odredi i nastoji naći joj kupca.

14.

Na predlog akademika dr. M. Kišpatića, da se u bečke akademije znanosti, koja ovoj akademiji šalje u zamjenu svoje znanstvene publikacije filologičko-historičkoga razreda, zamoli, da u buduće šalje i publikacije razreda matematičko-prirodoslovnoga, odlučeno je pismeno ju za to zamoliti.

15.

Izvještaj k računom za g. 1890 (v. br. 5) glasi:

Slavna akademijo!

Zaključak računa odgadjao se, dok se nije doštampala IV. knjiga historičko-juridičkih spomenika, koja je u proračun za god. 1890. uvršćena bila, a koja je netom svjetlo ugledala.

Iz zaključnih se računa razabire, da je ukupni prihod iznosio 19.581 for. 88 n. a ukupni razhod 19.012 for. 30 novč. te se prema tomu izkazuje višak od 569 for. 58 novč., koji prelazi u prihod tekuće 1891. godine. Taj višak proiztiče odatle, što svezka 12 rječnika još nije doštampana, te su za nju samo nagrade do 57 arka uključivo izplaćene, a preostaje podmiriti sav tiskarski trošak. — Da se sav izdatak za tu svezku mogao uvrstiti u račun, imali bismo manjak od kakovih 1.200 for. Razlog tomu manjku bio bi taj, što je prošle godine ostao manjak od 511 for. 83 novč., koji je podmiren iz prihoda tekuće godine, za tim što je od razprodaje knjiga unišlo manje nego li se u proračunu predvidilo.

Medju tim je akademija mogla i prošle godine deset knjiga predati u ruke učenomu svietu te je uz to nastavila sakupljati rječničku i historičku gradju, pak može tim uspjehom zadovoljna biti. U Zagrebu početkom lipnja 1891. Dr. Fr. **Rački** v. r.

I. Priegled

prihoda i razhoda zaklade jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti god. 1890.

A. Prihod.

	for. n.	for. n.
1. Četiri petine čistoga prihoda akademijske zaklade u smislu čl. 14. pravila, koje po izkazu kr. zemaljskoga računovodstva glasom odpisa kr. zemaljske vlade, odjela za bogoštovje i nastavu od 10. ožujka 1890 g. br. 2413 iznose	15.772	
K tomu kamati od uloženih kod hrvatske eskomptne banke novaca	25·33	15.797·33
2. Čisti prihod od kuća . . .		794·95
3. Poseban prihod galerije od Strosmajerove zaklade		469·65
4. Čisti prihod od razprodanih knjiga		1.473·45
5. Podpora preuzvišenoga g. pokrovitelja biskupa J. J. Strosmajera za akademički rječnik .		1.000·—
6. Razni prihodi		46·50
Ukupno . .		19.581·88

Slovom: devetnaest tisuća pet stotina i osamdeset i jedan for. 88 novč.

B. Razhod.

	for. n.	for. n.
1. Uprava: plaća tajnicima, pisaru, podvorniku, nagrade . . .		1.985·—
2. Pisarna		33·56
3. Akademijska palača: osjeguranje, ogriev, razsvjeta, čišćenje, popravci		587·65
4. Književan rad, knjižnica i galerija:		
a) tisak i vez obielodanjenih knjiga	6.551·17	
b) nagrade piscem . . .	6.076·20	
c) nova gradja za akademijski rječnik	197·33	
d) sakupljanje histor. gradje	403·10	
e) knjižnica: plaća knjižničaru, časopisi i rukopis .	783·12	
f) galerija: nabava i restauracija slika, okviri, stakla, ormari	682·99	
g) poštarina i odprema knjiga	72·18	14.766.09
5. Izvanredni izdatci:		
a) odplata zajma od 13.000	733·60	
b) teret zapisa G. pl. Klobučarića	153·—	
c) prepokriće krova na akad. palači	585·—	
d) nepredvidjeni troškovi .	168.40	1.640.00
Ukupno . .		19.012·30

Slovom: devetnaest tisuća dvanaest for. i 30 novč.

Prema tomu izkazuje se sveukupan

A. Prihod sa	19.581	for.	88	novč.
B. Razhod sa	19.012	„	58	„
Višak .	569	for.	58	novč.

Slovom: pet stotina šestdeset devet for. 58 nč., koji prelazi u prihod god. 1891; a postao je tim, što do zaključka računa nije dotiskan sv. XII riečnika.

Ovim izdatkom podmireni su troškovi oko deset knjiga god. 1890. obielodanjenih, naime: „Rada“ knj. XCIX, C, CI, i CII, „Starina“ knj. XXII, i XXIII, Monumenta historica knj. XXI, Monumenta historico-iuridica knj. IV, geografijske koordinate od dra. Gj. Pilara (posebnih diela knj. X), ljetopisa sv. V. Osim toga podmiren je dio troškova za XII sv. rječnika, sakupljena je nova gradja za rječnik i za historijske spomenike.

Pregledali, s prilozi sravnili i u redu pronašli.

U Zagrebu, 5. lipnja 1891.

Financijalni odbor:

Dr. Fr. Vrbanić v. r. Tade Smičiklas v. r.

II. Izkaz

svih javnih i privatnih obveznica spadajućih na zakladu akademijsku koncem god. 1890. po izkazu kr. zemaljskoga računovodstva od 14. veljače 1891.

		for.	nč.
1.	U hrvatsko-slavonskih razteretnicah .	103.130	—
2.	U zadužnicah ugarske papirne rente .	144.200	—
3.	U hrv.-slav. odkupnih obveznicah . .	11.200	—
4.	U zadužnicah sjedinjenoga držav. duga	68.300	—
5.	U obveznicah lutrijskoga zajma g. 1860	12.000	—
6.	U dionicah lutrijskoga zajma g. 1884 .	50	—
7.	U zadužnicah austrijske papirne rente	21.400	—
8.	U 4% ugarskoj zlatnoj renti . . .	11.700	—
9.	U srećkah Brunvižkoga zajma od 1. ožujka 1869	35	—
10.	U srećkah austrijskoga zajma (Rudolfs-Stiftung)	10	—
11.	U dionicah c. kr. povlašt. austr. vjeresijskoga zavoda za trgovinu i obrt .	100	—
12.	U ugarskih držav. srećkah g. 1870 .	50	—
13.	U dionicah društva „Associazione dalmatica“	20.000	—
14.	U zadužnicah dunav. parobr. društva .	100	—
15.	U privatnih obveznicah	15.218	—
16.	U štedioničkih knjižicah	3.995	35
	Ukupno . .	411.488	35

Uz ove obveznice bilo je u gotovu novcu 1.520 for. 37½ nč., pak je s toga akademijska zaklada koncem god. 1890. ukupno iznosila 413.008 for. 72½ nč. neračunajući ovamo kuće u Zagrebu i Koprivnici. U obveznicah prirasla je zaklada g. 1890. za 14.968 for. 46½ nč.

U Zagrebu dne 6. lipnja 1891.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda. 8. lipnja 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: Jos. Torbar, Sp. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. M. Kišpatić, dr. G. Janeček.

1.

Na predlog predsjednikov zaključuje razred, da se umoli skupna sjednica, da iz lanjskih prištednja dopita razredu neku svotu u znanstvene svrhe. Javlja se pako čl. dr. Kišpatić, da bi za slučaj reflektirao na podporu u svrhu putovanja u Dalmaciju.

2.

Pošto se neće ni ove godine moći štampati djelo akad. Brusine, zaključuje razred predložiti skupnoj sjednici, da se izda još i treća knjiga „Rada“ ovoga razreda, za koju ima dovoljno materijala.

3.

Dr. Gorjanović moli, da mu se štampa u „Radu“ razprava o fosilnom gušteru s otoka Hvara i da mu se dozvoli već sada dati risati sliku, pošto će petrefakt morati skoro povratiti.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 15. lipnja 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi razreda: Š. Ljubić, dr. P. Matković, P. Budmani, T. Smičiklas, dr. T. Maretić, Iv. Tkalčić.

1.

Prema pozivu skupne sjednice od 7. lipnja t. g. da se u razredih vieća o izboru novih članovah, u toj se razrednoj sjednici posavjetujuć zaključilo, da se za ovu godinu u tom razredu nepredloži nitko ni za pravoga ni za dopisujućega člana.

2.

Na predlog akademika dra. P. Matkovića, da se facsimilira Glavačeva karta Hrvatske iz XVII. vieka i akademijom izda, razred je pristao glede izdanja Glavačeve karte, pak i to prihvatio, da se starije karte hrvatske potraže i gradja za njihovo izdanje sakuplja, nu kašnje sam je predlagatelj odustao od jednostavnoga izdavanja same Glavačeve karte, pristavši, da se to izdavanje odgodi i najprije posakupi gradja za podpunu staru hrvatsku kartografiju, pa kada bude akademija u stanju što veću svotu žrtvovati za izdavanje takovih starih karata, da ih u jednom i po više izda.

Sjednica odbora galerije slika 17. lipnja 1891.

Predsjednik: dr. Fr. Rački; članovi odbora: Š. Ljubić, Tade Smičiklas, dr. Fr. Marković,

1.

Predsjednik obznanjuje stanje zaklade; za tim trošak mjesečni za pazitelja galerije za doba, kad je polaznikom otvorena, u kojem se pogledu zaključuje, da se i nadalje ostane kod načina dosadanjega.

2.

Za vrieme izložbe bit će galerija svaki dan otvorena, dva sata, od 10—12, što će se oglasiti u novinah, i to bezplatno; pazitelja će biti tri, to jest uz podvornika još dva najmljena.

3.

U prostorijah galerije postavljena su četiri nova zastora mjesto starih, i izplaćeno iz prihoda zaklade sa svotom od 38 for.

4.

G. Mašić izradjuje sliku „Žetva“, koju će dovršenu odboru ponuditi, da ju, svidi li se, kupi za galeriju. Odbor zaključuje, da će nastojati, da sliku kupi na obročno izplaćivanje; pobrinut će se, da se i od Bukovca kupi po koja slika.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 18. lipnja 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: Jos. Torbar, dr. M. Kišpatić; članovi drugih razreda: M. Valjavec, P. Budmani i Iv. Tkalčić.

Čita se razprava pravoga člana dr. B. Šuleka „O najmanjih ljudih“; za tim je pravi član dr. K. Zahradnik čitao svoj „Prilog k teoriji cissoide“ i pravi član dr. M. Kišpatić svoj „Prilog k geoložkom poznavanju Psunja“. — Odlučeno, da se sve tri razprave tiskaju u Radu.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 2. srpnja 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: M. Valjavec, T. Smičiklas, Iv. Tkalčić i dop. član dr. M. Šrepel.

Dopisujući član dr. M. Šrepel čita svoju razpravu o „Patricievoj poetici“. Odlučeno da se štampa u Radu.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 11. srpnja 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: Josip Torbar, dr. G. Janeček, dr. M. Kišpatić, S. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. V. Dvořak; drugih razreda: dr. Fr. Rački, M. Valjavec i I. Tkalčić.

Predsjednik J. Torbar čita svoju razpravu „Nevid njekojih boja“. Odlučeno da se u Radu tiska.

Skupna sjednica 12. srpnja 1891.

Predsjednik: J. Torbar; pravi članovi: dr. Fr. Rački, Š. Ljubić, dr. Gj. Pilar, M. Valjavec, P. Budmani T. Smičiklas, dr. Fr. Vrbanić, dr. Bl. Lorković, dr. M. Kišpatić, dr. T. Maretić i Iv. Tkalčić.

1.

Čita se zapisnik posliednje skupne sjednice od 9. lipnja, te se ovjerovljuje.

2.

Odobrava se: a) zaključak filologičko-historičkoga razreda od 15. lipnja, da se akademiku dru. Petru Matkoviću povjeri sabiranje kartografijske gradje Hrvatske, koja da se s vremenom na svjetlo izda. Za tim zaključak istoga razreda od 2. srpnja o. g., da se tiska u Radu razprava dopisujućega člana dra. Milivoja Šrepela „o Patricievoj poetici“. b) Zaključak matematičko-prirodoslovnoga razreda od 8. lipnja, da se štampa u Radu razprava dra. Dragutina Gorjanovića o fosilnom gušteru s otoka Hvara, kojoj da se pridoda i kamenotisna slika; jošte zaključak istoga razreda od 18. lipnja, da se štampa u Radu razprava akademika dra. Bogoslava Šuleka „o najmanjih ljudih“, te razprava akademika dr. K. Zahradnika „Prilog k teoriji cissoide“ i razprava akademika dra. M. Kišpatića „Prilog k geoložkom poznavanju Psunja“, napokon zaključak istoga razreda od 10. srpnja, da se štampa u Radu razprava akademijskoga predsjednika Jos. Torbara „o nevidu njekih bojah“. c) Prihvaća se zaključak odbora za galeriju od 17. lipnja, da za vrieme jubilarne izložbe hrv.-slav. gospodarskoga družtva bude radi stranih gostova galerija slika otvorena svaki dan od 10 do 12 sati, kao i to, da se domaćemu podvorniku za to vrieme

pridodiele uz nagradu još dva pazitelja, a bude li potrebno više, to se upravi galerije prepušta.

3.

Prihvaća se predlog matematičko-prirodoslovnoga razreda od 8. lipnja, da se istomu razredu ustupi za ovu godinu još jedna t. j. treća knjiga Rada, budući da se ove godine djelo akademika Sp. Brusine neće štampati. A što isti razred predlaže, da se iz prištednje prošlogodišnje doznači njeka svota za putovanje u znanstvene svrhe, koje će u školskih praznicih nastupiti akademik dr. M. Kišpatić po Dalmaciji, prihvaća se tim, da se pomenutomu gosp. akademiku za takovo znanstveno putovanje dade 100 for. pripomoći.

4.

Akademik dr. Fr. Vrbanić izvješćuje o akademičkoj kući u Koprivnici, da je, bivši ondje, sve spise i novce, koji su se našli iza smrti njezina nadzornika župnika J. Berute, posakupio i predao ondješnjemu župnom upravitelju g. Stanettiu, koj se pokazao voljnim preuzeti nadzor one kuće, a tim da je glede uprave za sada poskrbljeno. Što se pako tiče same kuće, buduć da je vrlo trošna, to da se ili popravi, ili što će bolje biti, da se proda, pak njezina dražba oglasi u novinah, nebi li se našao povoljan kupac: zaključeno bje opunovlastiti upravu, da ju proda uz što bolju cienu.

5.

Budući da su obadvije uživateljice kuće u Ilici bivše nekoč župnika Hercega, umrle, pročitan bje oporučni zapis rečenoga pokojnika, kojim se polovina te kuće ostavlja jugoslavenskoj akademiji, a polovina družtvu sv. Jeronima. Ta se viest za sada uzima samo na znanje.

6.

Dopis, kojim se novootvorena češka akademija znanosti i umjetnosti zahvaljuje ovoj akademiji na srdačnoj čestitci prigodom njezina otvorenja, uzima se na ugodno znanje.

7.

Oporučni zapis umirovljenoga četnika Eugena Opačića, kojim ostavlja ovoj akademiji svoje knjige, uzima se na znanje.

8.

Velikom zahvalnosti i do radostna znanja prima se viest, da je preuzvišeni gosp. pokrovitelj biskup J. J. Strosmajer poklonio akademijskoj galeriji sliku umjetnika slikara Vlaha Bukovca „mlada Patricijka".

Sjednica filosofičko-juridičkoga razreda 22. listopada 1891.

Pravi članovi: dr. Fr. Rački, Š. Ljubić, M. Valjavec i Iv. Tkalčić.

Čita se nastavak razprave pravoga člana dra. Konstantina Vojnovića o sudbenom ustroju dubrovačke republike u drugom razdobju (1358—1459) prve periode (1272—1459). — Odlučeno da se štampa u Radu.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 23. listopada 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: Jos. Torbar, dr. Gj. Pilar, dr. V. Dvořak, dr. Gj. Janeček, dr. M. Kišpatić.

1.

Predstojnik priobćuje, da je profesor Segen predao radnju „O vitoperih plohah četvrtoga stupnja". Ima se čitati u dojdućoj javnoj sjednici.

2.

Predstojnik predlaže, da se prilikom publikacije oveće radnje netom umrlog dra. Selaka u Radu na kraju te radnje spomene njegova smrt i književni rad. Prima se.

3.

Na upit predsjednikov, da li ima tko kakovu razpravu priobćiti u Radu, očituje dr. Gjuro Pilar, da bi imao priobćiti njekoje sitnije stvari, o kojih ipak ne bi želio razpravu pisati, poimence o našašću predhistoričke štacije na Ključu.

Dr. G. Janeček želi, da mu se osjegura prioritet radnje „o nepouzdanosti dokazivanja krvi spektralnim načinom i po Teichmannu". Zaključeno udovoljiti želji obiju akademika.

Sjednica odbora za galeriju 28. listopada 1891.

Predsjednik: dr. Fr. Rački; članovi odbora: Š. Ljubić, T. Smičiklas, dr. Fr. Marković.

1.

Predsjednik priobćuje, da je pokojni Nikola Nikolić ostavio galeriji slika sbirku fotografija i više albuma fotografičkih.

2.

Predsjednik priobćuje, da su ponudjene galeriji za kupnju dvie slike, Aronová i Medovićeva, koje bi skupa stajale izmedju 800 do 900 forinti. Na dispoziciju stoji sad 500 for., vlastnici slika ne ištu izplate na jedan put, te bi se jedan dio mogao na budget buduće godine prenieti. One dvie ponudjene slike jesu od Arona „Sljepica u crkvi" i od Medovića „Sveti Franjo".

Odbor zaključuje, da se slika Arona i Medovića odmah kupe, te se predsjednik odbora ovlaštuje, da izvede kupnju, isto se zaključuje i za sliku Spagnoletta.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 21. studenoga 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; članovi razreda: Josip Torbar, dr. G. Janeček, dr. M. Kišpatić, dr. V. Dvořak.

Obzirom na proračun izjavljuje razred, da dosad nije nitko prijavio kakva posebna djela, koje bi se sliedeće godine štampalo, — nu ako bi prof. Brusina svoje djelo dogotovio, — ili ako bi se našlo koje drugo djelo, razred se nada, da će akademija naći za isto pokrića. Napokon moli razred, da se u proračun stavi prema razpoloživim sredstvima njeka svota za iztraživanje zemlje.

Sjednica matematičko-prirodoslovnoga razreda 7. studenoga 1891.

Predstojnik: dr. K. Zahradnik; pravi članovi: J. Torbar, S. Brusina, dr. Gj. Pilar, dr. G. Janeček, dr. M. Kišpatić; članovi drugih razreda: M. Valjavec, P. Budmani i Iv. Tkalčić.

1.

Pravi član: a) Spiro Brusina čita spomen-slovo na pokojnog dra. Selaka; b) dr. Segen čita svoju razpravu „o obćenitim vitoperim plohama četvrtog stupnja"; c) dr. Gorjanović „o fosilnom gušteru"; napokon c) dr. Gustav Janeček tumači svoju razpravu „o medjah pouzdanosti iztraživanja krvi spektralnim načinom i po Teichmannu", koje prvenstvo neka se pribilježi u zapisnik.

Skupna sjednica 8. studenoga 1891.

Predsjednik: J. Torbar; pravi članovi: dr. Fr. Rački, Š. Ljubić, dr. Fr. Marković, dr. Gj. Pilar, dr. K. Zahradnik, M. Valjavec, T. Smičiklas, P. Budmani, dr. G. Janeček, dr. Fr. Vrbanić, dr. Bl. Lorković, dr. T. Maretić i Iv. Tkalčić.

1.

Čita se zapisnik skupne sjednice od 12. srpnja t. g. te se ovjerovljuje.

Prihvaća se zaključak: a) filologičko-historičkoga razreda iz sjednice od 22. listopada t. g., da se štampa u Radu razprava akademika dra. Koste Vojnovića o sudbenom ustroju dubrovačke republike u drugom razdobju (1358—1459) prve periode (1272—1459); b) matematičko-prirodoslovnoga razreda iz sjednice od 23. listopada t. g., da se štampa u Radu radnja profesora dra. Segena „o obćenitim vitoperim plohama četvrtoga stupnja" i radnja dra. Gorjanovića „o fosilnom gušteru". Za radnju akademika dr. G. Janečeka „o medjah pouzdanosti iztraživanja krvi spektralnim načinom i po Teichmannu" bilježi se prednost.

3.

Prema §. 2. akademijskoga poslovnika viećalo se o članovih, koje su razredi: filosofičko-juridički i matematičko-prirodoslovni predložili za buduće članove dopisnike.

4.

Uzima se na znanje zaključak odbora za galeriju od 28. listopada t. g., da se za galerijsku sbirku kupi slika o. Celestina Medovića „sv. Franjo Asiski", koja je bila na zagrebačkoj medjunarodnoj izložbi te slika Osječanina A. Arona u Monakovu: „Slavonska sljepica u crkvi", koja je slika u Monakovu i nagradjena bila; napokon stara slika Ribere Spagnoletta od gosp. Crnkovića, a izplata se tih slikah prepušta galerijskomu odboru, da ju obročno podmiri iz galerijskoga proračuna.

5.

Uzima se na znanje izvještaj, i to: a) o bivšoj Hercegovoj kući u Ilici br. 50, naime, da je 1. kolovoza t. g. pravno prešla ista na legatare t. j. na jugoslavensku akademiju i družtvo sv. Jerolima, da je suglasno za nju i pazikuća postavljen i da će o njezinom

dohodku i trošku obračunati akademija sa rečenim družtvom. Za tim odobrava se, da se povjeri mjerniku g. Antolcu, neka tu kuću točno pregleda i izviesti o njezinom gradjevnom stanju, a naročito, može li se na njoj jošte jedan kat nadozidati. Poslie toga stvorit će se istom konkretan predlog o njoj; b) glede kuće u Vlaškoj ulici izvješćuje akademijski povjerenik dr. G. Janeček, da je ona sasvim gotova, a pošto se spram prvobitnomu nacrtu k istoj kući i krilce prizidalo, da je tim i trošak spram proračunu za nješto, a i to neznatno povišen. Prostorije iste kuće da se dnevice lože dotle, dok se neiznajme, a iznajmiti se mogu već od 1. prosinca t. g., što će se i putem javnih oglasa učiniti.

6.

Uzima se na znanje, da su baštinici Nikole Nikolića predali akademiji prema oporučnom njegovom zapisu njegovu sbirku fotografija, koja je već u galeriji i pohranjena, rečenim pako baštinikom da se pismeno zahvali.

7.

Preuzvišeni g. ban kraljevinah Dalmacije, Hrvatske i Slavonije, dopisom od 30. listopada t. g. prema 9. članku pravilah jugoslavenske akademije odobrava u glavnoj skupštini akademije od 4. prosinca 1890. obavljeni izbor spoljašnih članovah.

8.

Gospodarski akademijski odbor izvješćuje o skladištu knjiga, koje je do sada izdala akademija, da su knjige pobrojene i sbroj pojedinih djela posebice popisan; da se tako glede sadanje i buduće njihove zalihe kao i glede prodaje uredi točan nadzor, to se akademijskomu knjižničaru taj nadzor za sada povjerava i predaje mu se ključ od skladišta.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 16. studenoga 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; članovi: Š. Ljubić, M. Valjavec, P. Budmani, T. Smičiklas i Iv. Tkalčić.

Zaključeno bje, da se u akademijski proračun za g. 1891/92 uvrste svote za izdavanje sliedećih djela: a) za tiskanje (medju djeli knj. XII) kvaresimala glagoljaša Broza Kolonića od god. 1480 sastavljena iz traktata sv. Bernardina, što je s izvornika prepisao i za štampu priredio pravi član M. Valjavec. b) Da se tiska index prvih pet svezaka Monumenta, koje je izdao pravi član Šime Ljubić, a nagrada po tiskanom arku opredieljuje se piscu 40 for. c) Da se uvrsti trošak za štampanje XXIII knjige Monumenata historičkih. d) Da se svota od 500 for. predbilježi za sabiranje historijske gradje, napokon c) da se doznači 200 for. za sabiranje materijala „o životu i običajih našega naroda“, koje djelo, kada se dovoljno gradje sakupi, izdavat će akademija u svoje vrieme.

Sjednica odbora za izdavanje „starih pisaca“ 17. studenoga 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Rački; pravi članovi: M. Valjavec, P. Budmani, dr. T. Maretić, dop. član dr. M. Šrepel.

1.

Predstojnik odbora upita: bi li se imalo predložiti, da se u proračun za god. 1892 uvrsti njeka svota za jednu knjigu „starih pisaca“.

Zaključeno, da se takova svota uvrsti; a pošto je profesor dr. Broz prijavio, da je voljan za štampanje prirediti neizdanu dramu Gj. Palmotića „Atalantu“, prihvaća se ta ponuda, pa neka se Atalanta štampa kao

IV. knjiga Palmotićevih djela a kano XVIII. starih pisaca.

2.

Povela se rieč o daljnjem radu toga odbora, pak se izjavila želja, da se priprave za tisak stara hrvatska „prikazivanja“ od neimenovanih pisaca, o kojih imade rukopisa i u akad. knjižnici; za tim, da bi dobro bilo prirediti za izdanje i spomenike starije prije XV i XVI vieka pisane prozom, imenito Vramčevu kroniku, knjige glag. u Senju tiskane, iz hrvatske protestantske literature.

Za „prikazivanja“ ponudi se akademik M. Valjavec, što se rado prihvaća. Za prozu bilježiti će se i postupice sabirati gradja.

Sjednica filologičko-historičkoga razreda 28. studenoga 1891.

Predstojnik: dr. Fr. Rački: pravi članovi: M. Valjavec, P. Budmani, T. Smičiklas, dr. T. Maretić i Iv. Tkalčić; od drugih razreda: dr. Fr. Vrbanić i dop. član dr. M. Šrepel.

1.

Razredni predstojnik priobćuje: a) oporuku našega slavnoga pjesnika M. Marulića od 14. srpnja 1501. s kasnijim kodicilom. b) Izprave od godine 1579. do 1671. tičuće se povjesti Crne gore i stare Srbije, koje je sabrao dopisujući član o. E. Fermendžin. Za tim dop. član Rade Lopašić prinosi: c) Hrvatski izvještaj o velikom dubrovačkom potresu na 6. aprila 1667. d) Slavonske spomenike za XVII viek, njih na broju 125, kojimi se popunjuju spomenici izdani Tadijom Smičiklasom prigodom „Dviestogodišnjice oslobodjenja Slavonije“. Za sve ove priobćene spomenike odlučeno je, da se štampaju u „Starinah“.

2.

Dr. Luka Jelić pismom od 15. studenoga t. g. javlja, da je priredio za tisak trinaest spomenika, zasjecajućih u našu povjest i umjetnost od IX do XIV vieka, koje dieli u ove skupine: I. vatikansku, 2 spomenika. II. celijsku (montis Caelii), 5 spom. III. Kircheryansku, 2 spom. IV. barsku, 2 spom. i V. predslavensku, 2 spom. Zaključeno: načelno se prihvaća predlog predlagateljev, ali prije neka podnese akademiji nacrte tih spomenika sa izradjenim textom i proračunom bar za jedan svezak.

b) SVEČANA SJEDNICA.

I.

SVEČANO SLOVO

PREDSJEDNIKA JOSIPA TORBARA.

Gospodo akademici,
Veleštovani zbore!

Imajući na pameti promjenu što se zbila s ovim mjestom, s kojega danas po prvi put govorim ovomu odličnomu zboru, nemogu pritajiti njeku nutarnju duševnu tjeskobu. Za malo vremena bit će tomu četvrt stoljeća, što ste svake godine ovakom svečanom zgodom vikli bili slušati glas muža, koj nas je, izvadjajući sad iz prošlosti sad iz sadašnjosti našega naroda važne momente njegova života, svojim jezgrovitim razpravama učeno zabavljao i zabavno poučavao. A evo danas mene njemu slaba zamjenika. Koji li su vas razlozi, štovana gospodo akademici, na to sklonuli, da ste od tolikogodišnjega, prema potrebama ovoga učenoga zavoda upravo uobičajenoga reda odstupili, povjerivši meni ovu odličnu čast, nije ovdje niti mjesto niti vrieme, da razpravljam; dosta budi spomenuti, da mislim, da ste vi, gospodo akademici, kao brižni čuvari zavoda, kojemu je uzvišeni osnovatelj tolike žrtve prineo, a narod ga u tom sliedio, u tom svoju dužnost nazrievali, da vodeći akademiju uzvišenomu cilju, kojemu ju osnovatelj i narod namieniše, izbjegnete svakoj hridi, koja bi mu na uzburkanoj struji vremena zaprietiti mogla, te da idući sigurnim putem *odabirete ona sredstva, koja su udešena prema uzvišenoj kulturnoj svrsi, kojoj povjereni nam zavod privoditi imademo.*

Koja su to sredstva? Tko bi ih napomenuti, tko i izbrojiti znao. Vrieme, potrebe, opstojnosti družtvene, politički razvitak, znanstvena odkrića — sve su to izvori, iz kojih se radjaju sredstva i pomagala, a blago onomu, koj ih u zgodan trenutak uhvatiti i prema svrsi udesiti umije. Kad sam već spomenuo sredstvo i svrhu, vodi me ova suvislost pojmova, odnošaj *sredstva prema svrsi* do načela, koje obradjivaoce exaktnih, a najpače prirodoslovnih znanosti, danas u dvie pole dieli, načelo *teleologije*, izraženo u udešenosti sredstava prema svrhama, što su u svietu pojedinim bićima namienjene. Načelo teleologije je u cieloj prirodi jasno izraženo, te je nauk ob uporabi ovoga načela tako star, kako je motrenje i opažanje prirode i njezinih pojava. Pak se ipak logičkim sliedom iz ovoga načela izvadjani nauk od mnogih iztraživaoca prirode pobija i to najviše od ono doba, od kada se nastoji metafiziku izbiti iz reda znanosti ili joj barem u području prirodoslovnih znanosti ustegnuti važnost, koja ju ide, te se u iztraživanju oslanjati jedino na sensualni sviet. Držim, da su s ove jednostranosti njeke grane znanosti svojim resultatima pošle putem pusta i jalova materijalizma, ne služeći time niti najmanje zdravoj, objektivnoj znanosti, kojoj su veće, uzvišenije, idejalne svrhe namienjene.

Premda je u prirodi nebrojeno množtvo pojava, kojima se ovo načelo jasno izražava, pače čitav niz organičkih stvorova jasno pokazuje, da je na podlogi ovoga zakona sagradjen; čim većma se ipak proučavaju pojedini organizmi u odnošaju njihovih čestí prema cjelini, tim većma se odkriva novih dokaza za valjanost zakona teleološkoga. S ovoga stanovišta zaslužuje osobitu pozornost jedna grana biologije, koju su botanici i ento-

molozi u novije vrieme napetom pomnjom obradjivati uzeli: to je razplodjivanje bilja pomoćju insekta.

Premda je nepobitno metafizičko načelo: u prirodi ne ima ništa suvišna, ipak ima organičkih stvorova, kojima danas nebismo znali svrhe naznačiti, razlog je jasan: opseg i moć čovječjega shvaćanja nije razmjerna opsegu prirode, a još manje uzročnoj suvislosti, u kojoj stoje pojedini organizmi jedan prema drugomu. Nu napretkom znanosti dobivamo odgovor na mnoga pitanja, koja nam bijahu do nedavna zagonetkom. Danas se, primjerice budi spomenuto, znade, da ne ima pomljivijih vrtlara, brižljivijih sijača i razplodjivača bilja, nego što su insekti.

Motreći cviet od goleme Adansonije, pak do sitne gladušice, naći ćemo svuda insekta i leptirića, tražeći gdjekoji samo sebi, a gdjekoji, n. pr. pčele, sebi i čovjeku hranu. I ovdje vriedi ono društveno-pravno načelo: do ut des. Biljka daje kukčiću od svojega cvieta hranu, a ovaj za uzdarje pomaže joj vrst razplodjivati. Uz Hermana Müllera, koj je, obradjujući ovu najnoviju granu biologije, u učenom svietu liep glas stekao, uložio je i sám Darwin u obradjivanje ovoga polja puno truda. Resultati njegovih iztraživanja poznati su učenomu svietu iz njegova dva diela: Forms of Flowers i Fertilisation of orchids. Koliko se ovaj pomljivi iztraživaoc prirode sa polja indukcije, koje i jeste pravo polje prirodoslovnih znanosti, rado svraća na polje dedukcije, a ipak se uklanja svakoj enunciaciji, koja bi te sjetiti mogla na metafiziku, dosljedno tomu zazire i od teleologijskoga načela, pak ga ipak priznaje, ne doduše izravno, izrično, ali svakako činom svojih izvadjanja. Dokaza tomu ima puno u njegovu malo prije spomenutom djelu: oplodjivanje orchideah insektima. Dopustite, gospodo akade-

mici, da se u tu svrhu njekoliko mjesta ovoga znamenitoga djela dotaknem.

Skupina orchidea je za proučavanje razplodjivanja bilja insektima, ako ne najvažnija, a ono svakako jedna od najvažnijih u cielom bilinstvu. Pokojni naš akademik Šloser opisao je u području naše trojednice, u svojem znamenitom djelu „Flora Croatica“, 45 vrsti ove znamenite skupine, a po cielom svietu broje botanici do 6000 vrsti, od kojih mnoge s prekrasna, raznolika i mirisava cvieta vrtlari za ures goje i umnožavaju. Za moje stanovište kod ove zgode je najvažniji cviet. Ovaj je oblika nepravilna, a pojedine česti su jedna prema drugoj, osobito kod njekih vrsti tako udešene, da se biljka sama sobom veoma teško zaplodjuje. Pelud je naime njekom ljepčivom tvarju na pjestičnjak kao u kijaču tako sabit, da se niti znatnom silom od stupca odieliti, te sa stigmom sljubiti ne može, ako li se pako prašak sa stigmom sljubiti nemože, ne ima zaplodbe. U takovoj potežkoći dolaze biljci kukci u pomoć. Kukcima je razplodba nuzgredna, glavna jim je svrha, za kojom idu, med te u opće slatki sokovi, koji se nalaze u peludu, a najobilatije u medovniku. Nectar je mamilo, kojim cviet insekte k sebi privlači; nu ako ovi samo nectar usišu, a neprenesu cvietni prašak na drugu srodnu biljku, onda je svrha oplodbe promašena. Da se ova dvojaka svrha polući, udešeni su pojedini dielovi prema cielomu cvietu i prema ustroju insekta, koji ga posjećuju, tako zgodnim načinom, da mu se nemožeš dosta nadiviti. Malo je iztraživaoca prirode, koji bi ovu udešenost, recimo svrsi shodnost, toli tačno i potanko opisali, kao što to učini Darwin. Opisujući u pomenutu djelu sastav i položaj pojedinih česti cvieta, ne može se dosta načuditi, kako je ovim polažajem ne samo olakoćen pristup kukcima

do najdubljih shraništa nectara, nego da ih niti nemogu ostaviti, a da neponesu na glavi, rilcu, pipalcima, gležnjima i ostalim člancima tiela plodonosna praška na druge orchidee. Nemogu ga sliediti cielim opsežnim dielom, dosta budi spomenuti, da je njemu ova udešenost pojedinih organa „savršen mekanizam, savršena udešenost pojedinih čest, prekrasna uredba, divna zamisao.“ Baveći se osobitom pomnjom duže vremena kod vrsti orchis pyramidalis veli: „Usna razvita u dugačak medovnik, *a to zato*, da privlače leptire, te da je nectar naumice (purposely) tako položen, da ga leptiri samo lagano sisati te dovoljno vremena imati mogu, da ih se priljepčiva tvar tim sjegurnije prihvatiti i otvrdnuti može“. U drugih vrsti su umjetno uredjene za „leptiriće zamke“, za druge kukce „prugla“, kako bi se sjegurnije prihvatile u cvietu i tim sjegurnije praška ponieti mogli. — „Ako je ta udešenost, veli na drugom mjestu[1] slučajna, onda je to po bilje sretan slučaj; ali ja nemogu vjerovati, da je tomu tako, ja bih prije rekao da je to jedan od najdivnijih (most wonderful) slučaja adaptacije, što se ih ikad sjećamo“.

Nu neću, da dalje sliedim ovoga znamenitoga pisca, dosta budi spomenuti, da ćeš gotovo na svakoj strani njegova opisivanja naći ovakih izjava o divnoj uredbi i skladnom odnošaju izmedju cvieta orchidea i insekta, kojima je zakon teleologije očevidno izražen. — Raznašanjem peluda insektima, ne samo da se razplodba bilja olakoćuje, nego se križanjem i hibridacije, nove *suvrsti* izvadjaju. Nu kao što je s jedne strane kod mnogih bilina, najpače orchidea, kukcima i leptirima divnom, kako Darwin opaža, uredbom pristup k cvietu olakoćen, te se raz-

[1] Fertilisation of orchids. London 1890 (pg. 44).

plodba, a u mnogim slučajima i suvrsti izvadjati mogu, ima opet s druge primjera, gdje je takov pristup insektima k cvietu biline isto tako divnom uredbom uskraćen, kao da bi se tim razmnoživanje hibridacija htjelo ograničiti. Meni je barem pred očima lebdila ova svrha, kad sam stao promatrati ustroj svim nama poznata cvieta vinske loze. Nesjećam se, da bi s ovoga stanovišta cviet vitis viniferae bio promatran. Dozvolite, da se kod njega malko zaustavim, jer mi ovo promatranje, kao dokaz a contrario pristaje uz predmet, o kojem uzeh danas govoriti. Promatrajući cviet vinske loze, naći ćete, da je i ovaj cviet prema stanovitoj svrsi divnim načinom udešen. Na svakom na ime cvietku je sitna čaška a vjenčić naokolo plodnice poput kapice tako srastao i zatvoren, da do prašnika niti najsitniji kukčić doprieti nemože, te se vjenčić tek onda otvori, pošto je zaplodba na plodnici već izvedena. Kad se dakle kapica razpukne, otvoren je istina insektima pristup do prašnikâ i plodnice, ali su već prekasno došli za razplodbu, jer je ova posebnom vlastitom uredbom provedena. Hoteći, da se osvjedočim, je li se plodnica u istinu zaplodi još pod nerazpuknutom kapicom, uzeh njekoliko trsova pomljivije proučavati i s njima pokuse činiti. Ono vrieme, kad sam vidio, da je cviet dospio te se vjenčić imao razpuknuti, odstranio sam ga, pak videći, da se prašak osipavati počeo te se s toga za cielo predmnievati moglo, da je plodnica zaplodjena, poodrezao sam prašnike s prašnicama i stigmu, ostaviv samo plodnicu. Ovim je dakle načinom svako dalnje zaplodjivanje zapriečeno. Motreći ovako priredjene grozdiće od vremena do vremena, našao sam, da su plodnice nabubrile, te se pretvorile u bobice, koje su rasle i uspievale, te i podpuno dozrelile.

Dokaz je dakle, da je plodnica još pod zatvorenim vjenčićem prije zaplodjena, nego su kukci pristup imali, te pelud na drugi trs prenositi mogli.

I ovom divnom uredbom cvieta vinske loze držim, da je izraženo načelo teleologije, jer su tuj pojedine česti sastavljene i tako udešene, da samo ovim sustavom i ovakim namještajem stanovitoj svrsi služiti mogu. Za što je priroda ovakom uredbom insektima zabranila pristup k cvietu prije, nego je zaplodba izvedena, dočim jim ga k drugomu cvieću, a k orihideama, kao što sam prije razložio, mnogim savršenim mekanizmom olakotila, to nebismo znali kazati. Imade u prirodi prema našemu današnjemu znanju dosta primjera, gdje je izvadjanje hibridacije na njeke medje stegnuto. Tko može uztvrditi, da i u bilinstvu niesu takove medje postavljene. Danas ima po opisu ampelografa do 1400 suvrsti vinske loze, koje su pod uplivom klime, ako ne izključivo, a ono sigurno najviše umjetnim načinom iz jedne, ili kako drugi misle, iz tri samorasle divlje vrsti postale. Tko zna, kolik bi bio danas taj broj suvrsti, kad bi ovdje s čovjekom sudjelovali insekti onako, kako to sudjeluju kod drugoga bilja.

Uzamši si predmetom, da kod ove svečane zgode govorim o teleološkom načelu, poslužio sam se djelima osnovatelja descendentne teorije upravo s toga, što njeki učenici mu pobijaju zakon teleologije u prirodi. U tom vidim veliku razliku medju učiteljem i učenicima, što se on, opisujući pojave prirode, kao što vidjesmo, služi tako otvorenim govorom, tako jasnim pojmovima, da se ovo osnovno metafizičko načelo nemože jasnije i tačnije izkazati. On načelo nenijeće, kao što to čine njegovi učenici, ali ga niti nepriznaje otvorenim imenom. Čudnovato svakako: svojim potankim, razgovjetnim tu-

mačenjem izravna te dovede do nebrojenih pojava, kojima je zakon izražen, ali ga sam neće, da izrekne. Ja barem tomu niesam našao traga. Ja držim, da se u ovom negativnom držanju ima nazrievati samo dosliednost čistoga naturalizma, kojim je danas prirodoslovni nauk udario. Jer izrekavši načelo teleološko, mora se popoći za korak dalje, te se priznati još jedno više načelo, kojemu je teleološko podredjeno: da naime u prirodi ima jasna osnova, prema kojoj su kao posljednjoj svrsi svakomu organizmu, svakomu individuumu, da ju postigne i shodna sredstva odmjerena i udešena. Da ovaka osnova postoji, tomu ima u prirodi nebrojenih dokaza, medju kojima je jedan od najočevidnijih samo toliko krat napomenuto teleološko načelo.

Predaleko bih išao, da bih tomu iz neizcrpiva shraništa prirode išao potanje dokaze navadjat. Jedan ću ipak slučaj navesti, koj se u ostalom od protivnika za dokaz na drugu stranu vuče. U životinjskom svietu nalazimo na kosturu gdjekojih životinja takozvanih *niemih* ili *mrtvih* organa, koji njegovu nosiocu danas niesu upravo od nikakove koristi. Evolucionisti tvrde, da je ovaj krnj organ preostatak od njekog praotca, od kojega današnji nosioc descendencijom proizlazi. Nu veliki anatom *Owen* poriče to mnienje tvrdeći, da se ovaki organi imadu tumačiti iz općenite *osnove*, prema kojoj su kralježnjaci stvoreni. Iz čitavoga naime niza stvorenih organizama, iz njihova medjusobna odnošaja, kao što i odnošaja, koj postoji izmedju njih i našega shvaćanja, jasno je, da u cielom organičkom svietu postoji stanovita osnova, idejalna namjera, intencija prema kojoj kao posljednjoj svrsi su svi stvorovi i sve njihove funkcije udešene.

Nu ako u prirodi postoji takova osnova, prema kojoj su kao posljednjoj svrsi svi stvorovi toli obzirom pojedinih svojih česti napram vlastitom organizmu, koli osvrtom pojedinih stvorova napram sveukupnoj cjelosti udešeni, onda se ovakova udešenost nemože smatrati niti slučajem, a niti resultatom zgoljnih mekaničkih zakona, već izvodom njeke nadprirodne neizmjerne moći, njeke neograničene inteligencije, koja u vlastitom našem razumu, našoj sviesti neutariva odziva nalazi — inteligencija, koja je *zamislila* i prodire najsubtilnije, najtajnije odnošaje sveukupne prirode, inteligencija, koja se idejom teleološkoga shvaćanja, kao funkcijom jasno izražava. Ne samo u svekolikoj prirodi, nego u svakom pojedinom organizmu, ako ga pomljivo proučavamo, naći ćemo dokaz tomu. Od nebrojenih primjera, dopustite mi samo jedan navesti. Uzmimo samo otrovnu zmiju, našu ljuticu ili ma koju drugu, o kojima nam putopisi iz dalekih strana svieta znadu užasna pripoviedati. Što je otrov zmijin, nebih znao kazati, nu toliko je sjegurno, da je to njeki alkaloid, njeka iz životinjinih žliezda izlučena kemijska sastavina, koja je u podpunom skladu s ostalim sastavinama njezina organizma, jerbo se iz njega razvila; nu u koli užasnoj, kobnoj oprieci je isti alkaloid sa tudjim organizmom, jer drugoj životinji rastvori, sgruša krv u trenutak, omrtvi živce te životnoj snazi konac učini. Netražimo ovdje rješenje ove oprieke: zašto je u opće dano prirodi ovakovo po toliki život ubitačno oružje. U borbi za opstanak dobili su stvorovi svaki prema svojemu organizmu oružje, kojim se brane. Nitko nemože ustvrditi, da se ljutica svojim čemerom od obiesti posluži, već ga upotriebi, kad drži, da joj je život u opasnosti. Ali pitajmo radje: je li ova užasna oprieka izmedju dva or-

ganizma postala slučajno ili mekaničkim zakonom? Niti jedno niti drugo. Prevelik je opseg i neiscrpiva dubljina prirodnih tajna, nego da bismo odgovoriti mogli na pitanje: kako ovaka oprieka pristaje uz općenitu osnovu, prema kojoj su pojedini stvorovi udešeni, ali zaključujući od kakvoće učinka na kakvoću uzroka, mora se uvidjeti, da je ovaj odnošaj izmedju dva organizma, otrovne zmije i druge životinje uredjen njekom višom moći, njekom neograničenom, neizmjernom inteligencijom, koja jedan i drugi organizam i njihove funkcije savršeno poznaje. Teleološkim shvaćanjem prirode mora, da se do ovakova zaključka dodje, ali ne prirode mrtve niti jednostrano shvaćene.

„Je li se ovakovo teleološko shvaćanje može ili ne izvesti iz nerazumne (irrational) prirode, nu toliko je sjegurno, da se izvesti može iz prirode u najširem smislu shvaćane — prirode, od koje smo i mi sa svojom samosviesti jedan dio. Ovo je dakle posljednji i najviši nauk što ga crpimo iz prirode, a to je objava vlastita njezinoga postanka i dokaz o bivstvovanju i atributima njezina prvoga uzroka i začetnika, koj kao absolutna moć, inteligencija, dobrota i volja jest i mora da bude bog[1]". Do ovakova zaključka dolazi putem teleologijskoga sliedovanja *George Mivart,* jedan od najznamenitijih engleskih učenjaka i stručnjaka na polju prirodoslovnih znanosti. — „Nesmijemo zaboraviti, veli drugi, njemački učenjak, da su iz teleologijske škole izišli najrevniji motrioci prirode, kojima imademo najvažnija otkrića i opažanja zahvaliti. Ona je uzhitila velikoga Linné-a, te je njegovo oduševljenje raznijela cielom prosvietljenom

[1] Lessons from Nature. By George Mivart. London. (Pag. 358.)

Evropom. Pak niti ne ima čišćega užitka, koj bi duh krepčije ojačao i uzvisio, nego što je iztraživanje prirode u ovom smjeru. Tuj ona stoji pred nama kao umotvor, u kojem razum s udivljenjem spoznaje, kako su mu pojedine česti u podpunom skladu[1]".

U slobodi čovjeka, stepenu njegove naobrazbe, u različitim izhodištima, kojima se nerietko i subjektivni motivi pridruže, leži uzrok, da ljudi u znanstvenim iztraživanjima na istom polju dolaze do različitih rezultata. Tomu nemože, da bude drugačije niti na polju prirodoslovnih znanosti. I ovdje ima različitih mnienja, ali se sva mogu sabrati u dvie glavne teorije, zastupane dviema strankama. Prva hoće, da prirodu i njezine spoljašnje pojave na osnovu čistih mekaničkih zakona tako protumači, da čovjeka, vienac stvorenja, sa svima njegovim umnim, duševnim i moralnim atributima, njegovim razumom, svieśću i voljom te sa svima onim uzvišenim idealima, koji se u sviesti svega kolikoga čovječanstva, jasnim i nezatomljivim glasom odazivlju, ideali, bez kojih bi i sama znanost bila pusti i bezcjeni fabrikat, učine proizvodom zgoljnih fizikalnih zakona prirode — čisto materijalističko, monističko shvaćanje prirode; dočim druga stranka izučava prirodu i njezine pojave na osnovu fizikalnih doduše zakona, ali i čovjeka čini članom prirode i njezinih zakona djelomice, u koliko svojim vidljivim pojavama onamo spada; dočim za njegovo, kao što i hipostatsko biće onih ideala, u kojima svoju posljednju svrhu nazrieva, stvara posebni, odieljeni sviet te mu upravo u prirodi za njegovu realnost causalnim sliedovanjem neoborivih dokaza nalazi, — dualističko

[1] Link: Naturphilosophie 153—155 (kod Krug's Metaphysik, II. Th.).

shvaćanje prirode. Izučavajući prirodu sa ovoga dvojakoga stanovišta, uzimlje druga teorija prirodu u širem, dočim ju prva, promatrajući ju s izključenjem čovjeka, uzimlje u pretiesnom smislu. Danas se je borba medju ove dvie stranke zaoštrila više, no ikada. Koja je svrha ovoj borbi? Ona ista, ili bi barem imala biti, koja svim borbama na znanstvenu poprištu: težnja za otkrićem istine. Nu kao što je istina uzvišena, sveta svrha, za kojom se imade ići, tako bi se prema njoj imala udesiti i sredstva i postupak u borbi. Mir, trieznost, razbor, medjusobna snosljivost imala bi voditi borioce na putu medjusobna trvenja i prepiranja. Mjesto toga vidimo žalibože same erupcije strasti, koje put do istine više opsenjuju, nego razbistruju. Pukim materijalističkim shvaćanjem neće se nikada riešiti oni veliki problemi, kojima se čovječanstvo od viekova bavi i bavit će se, jer im je riešenje s njegovim bićem, njegovom posljednjom svrhom tiesno skopčano. Pak imajući na umu, kako su riešenja tih problema usko skopčana s moralno-društvenim razvitkom čovječanstva, opravdana je s jedne strane budna pozornost, kojom se rezultati izučavanja i iztraživanja prirode i njezinih pojava, shvaćane sa čisto materijalističkoga stanovišta, prate. Nu s druge valja i onu stranku, koja prirodu sa plemenitijega stanovišta shvaćenu proučava, pozornom učiniti na to, da se tim neide u prilog pravoj, objektivnoj znanosti, ako se tumačenju prirodnih zakona i uzroka i kod takovih pojava, gdje su jasni i očevidni, izbjegava. S toga je ovdje umjestna žaoba velikoga filosofa i proučavaoca prirode u srednjem vieku Bacona Rogeria: Tractatio causarum finalium in physicis inquisitionem causarum physicalium expulit et dejecit, effecitque ut homines in istiusmodi speciosis et umbratilibus causis acquiescerent, nec inquisitionem causarum

realium et vere physicarum strenue urgerent, ingentique scientiarum detrimento . . . Neque vero ista res in dubium vocat providentiam divinam, aut ei quidquam derogat, sed potius eandem miris modis confirmat et evehit. (De utilitate scientiarum. III. 4.)

II.

IZVJEŠTAJ

TAJNIKA DRA. BOGOSLAVA ŠULEKA.

Ovaj nacrt o djelovanju naše akademije, tekuće godine 1891., kreće se u onom okviru, u kojem su se kretali prošli izvještaji. — Inače jedva i može biti, pošto s jedne strane znanstveno područje odmjereno je akademiji samim ustrojstvom njezinim, s druge pako strane ne dopuštaju joj ni umne ni tvarne sile sadašnje, znatno proširiti područje onoga naučnoga rada, koji si je tečajem 24. godina odabrala i koji još uviek smatra najprečim i najuharnijim.

S toga se i ove godine djelatnost akademije kreće u dva glavna pravca, u obradjivanju na ime i znanstvenom iztraživanju u onih granah nauka, koje spadaju u njezin djelokrug, pak u sabiranju i izdavanju naučne gradje za te grane nauka.

Početi ću s prvom česti ove radnje, te pregledno nacrtati, što nam je tekuća godina privriedila u obradjivanju raznolikih predmeta iz područja filologije, historije, prava, matematike i prirodoslovnih nauka.

U razredu filologičko-historičkom pravi član *dr. Fr. Rački*, nastavljajuć svoje iztraživanje u povjesti hrvatskoj za vladanja narodne dinastije, čitao je razpravu

o gospodarstvenih odnošajih hrvatske zemlje za toga razdoblja. Prije svega je iztaknuo, da je tada hrvatsko-dalmatinsko primorje i njegovo zagorje (za koje su predjele pisani spomenici do nas doprli) gusto naseljeno bilo, što se napose za župe sidražku, primorsku i poljičku dokazati može. Župskoga pučanstva bilo je više nego gradskoga, nu jednomu i drugomu bijaše glavno zanimanje ratarstvo i njegovi ogranci, po imenu i stočarstvo. Jezikoslovnim izpitivanjem dospio je akademik do spoznaje, da je hrvatski narod već u svojoj zakarpatskoj pradomovini nastojao oko ratarstva i stočarstva; nego doseliv se na jug prihvatio je ovdje njeke nove grane gospodarske privrede, po imenu vinogradarstvo i maslinarstvo, u koje se je doskora uputio. Tom prilikom navodi akademik poimence sve one ratarske plodine i tvorine, štono jih spominju suvremene razprave. Gospodarstveni odnošaji potakoše akademika, da progovori o vlastničtvu i posjedu nekretnina. Zemlje su onda bile razdieljene u većih ili manjih skupinah medju vladalačkom obitelji (terrae regales), medju crkvom (biskupijami i redovi), medju gradskimi obćinami, medju vlastelom i manjimi posjednici. Za svaku vrst vlastnika navodi primjere. Podaže se bavi o pitanju, jesu li zemlje manjih posjednika pripadale pojedincem ili porodicam i zadrugam, pak da su ovim potonjim pripadale, to dokazuje na široko. Odavle pako izvodi, da je već u ono davno doba obstojao kod Hrvata stari slovjenski način posjeda, kojemu je poreklo plemenski život. Prema tomu je najveći dio zemlje pripadao zadrugam. Načelo zadružnoga vlastničtva vladalo je i u seoskih obćinah, po imenu kod rodova i plemena, koja su imala zajedničke zemlje. Ovo načelo proviruje i iz promjena vlastničtva, što se primjeri iz suvremenih listina potvrdjuje. Napokon go-

vori o listinah, kojimi se htjelo osigurati posjed. Svoju razpravu završuje kazivanjem, kako je onda bilo gospodarstvo uredjeno; nabraja mjere za zemlje, dokazuje njihovu vriednost; razlaže, kako su se razpačavale gospodarske plodine; na kraju govori o prometu i trgovini, koja je brodarstvom bila podupirana.

Isti je akademik još priobćio slavnoga Marka Marulića oporuku od 14. srpnja 1501. god. s kodicilom, u kojoj će naše književne povjestnike, uz pojedine podatke, koji popunjuju životopis toga glasovitoga Splićanina, zanimati osobito popis njegove knjižnice.

Pravi član *dr. Petar Matković,* nastavljajuć svoja studija o putovanjih po Balkanskom poluotoku 16. vieka, sastavio je razpravu: „Dva putopisa poljskih poslanstva u Carigrad, naime E. Otwinowskoga od g. 1557. i A. Taranowskoga od g. 1569.“ Buduć da su ovi putopisi potekli od poljskih diplomatskih poslanstva, zato akademik nacrta u uvodu politično odnošenje Poljske prama Turskoj. Plod su tomu bila mnoga poslanstva poljskih kraljeva k sultanu u Carigrad i njegova poslanstva k poljskomu kralju. Ovo uzajamno obćenje Poljske i Turske bijaše najživlje 16. vieka, za vladanja poljskoga kralja Zigmunta II. Augusta (1548—72) i sultana Sulejmana, kad su malo ne svake godine poljski kraljevi pošiljali osobite poslanike ka dvoru osmanskih sultana, dapače bilo je godina, kad su i po dva poljska poslanstva k porti prispievala. Najstarije poljsko poslanstvo stiglo je u Carigrad godine 1414., a predvodio ga je *Skarbek z Gory.* Zadaća mu je bila, da privoli portu na primirje; nego najznamenitije bijaše poslanstvo *Nikole Firteja,* koji je godine 1489. utanačio mir medju Poljskom i Turskom; ovo je bio temeljni ugovor medju objema državama, poslije više puta obnovljen i po-

tvrdjen. Nego od svih tih poslanstva sačuvala su se (koliko se za sada znade) samo dva opisa, naime dva gori spomenuta putopisa, koja je I. Kraszewski našao u rukopisu u knjižnici grofa H. Ilińskoga u Romanovu na Volinju i izdao jih je na svjetlo zajedno s „relacijom Petra Zborowskoga“ u Biblioteci poljskoj za g. 1860. — Akademik je pretresao svu bibliografiju poljske književnosti 15. i 16. vieka, ali nije našao nego jedan jedini štampani putopis, napisan u njemačkom jeziku, a to je gore navedeni putopis Taranowskoga. Prelazeć na same ove putopise razpravlja o svakom napose. Za njihovo objasnjenje uze u pomoć dva poznija poljska putopisa iz 17. vieka, naime Oświecimov od g. 1636. i V. Miaskowskoga od g. 1640. Pošto je akademik razpravio i objasnio prva dva putopisa koji nam prikazuju put vodeći u ono doba iz Poljske preko Rumunjske i iztočnoga Balkana u Carigrad, osvrće se i na potonja dva putopisa, Oświecimov i Miaskowskov, koji nam svi zajedno prikazuju puteve, kojimi se je u 15., 16. i 17. vieku, a valjda i prije, putovalo iz Poljske u Carigrad. Pošto je akademik te puteve na tanko nacrtao, završuje ovako: „ima li još i drugih puteva, kojimi se je onda putovalo iz Poljske u Carigrad, to bi imali kazati drugi putopisi, koje će trebati tražiti i na svjetlo iznieti“. — Premda se ovi poljski putopisi nemogu svojim sadržajem takmiti s onimi opisi, koje su sastavili zapadni putnici: ipak se i njima znatno objašnjuje geografija iztočnoga Balkana.

Pravi član *Matija Valjavec* završi svoja studija o naglasu u (novoj) slovenštini razpravom o naglasu u adjektiva u slovenštini i hrvatskoj kajkavštini. Akademik počeo je s naglasom adjektiva od jednoga sloga u sing. nom. masc. i razloži, kako se naglas mienja u kranjskoj

slovenštini u ostalih padežih, kod adjektiva imaju dug vokal i otisnut naglas u sing. nom. Po ovih se ravnaju i adjektivi od dva sloga u sing. nom. masc., koji imaju u zadnjem slogu tako zvano pregibno *e*, nastalo od staroslovenskoga poluglasnoga, osobito kad jim je u početnom slogu *o* ili *e*, n. pr. krȍtek, krotkê, krotkô, krotkî, krotkâ itd. Iza toga je kazao, kakav je naglas u adjektiva od dva i više slogova s naglasom na zadnjem i predzadnjem slogu, kakav je naglas u izvjestnom obliku i u komparativu, najprije u kranjštini, po tom u ugarskoj slovenštini i u hrvatskoj kajkavštini. Za sve je naveo puno primjera iz knjiga štampanih.

Isti akademik predložio je akademiji za štampu neki hrvatski korizmenjak, što ga je godine 1486. napisao Broz Kolunić, žakan u redu evangjelskom. Ovaj je korizmenjak pisan glagolicom; rukopis ima akademijska knjižnica; nu žalibože sprieda oštećen, tako da je nestalo punih 13 besjeda. Kolunić nije sam sastavio taj korizmenjak, već ga je samo prepisao iz starijega rukopisa, kao što se razabira iz mladjega priepisa istoga korizmenjaka, što ga takodjer naša knjižnica ima. Korizmenjak ovaj znamenit je radi svoje starine i radi jezika, kojim je pisan. Pisan je pako narječjem čakavskim, al izmiešan crkvenom slovenštinom. Sva je prilika, da u njem ima rieči, inače slabo poznatih, a starijih, nego li se obično misli. Ovaj rukopisni korizmenjak treba razlučiti od štampanoga takodjer glagolicom pisanoga korizmenjaka, koji je godine 1508. u Senju svjetlo ugledao, a preveli su ga iz latinskoga popi Pero Janković i Silvestar Bedrić.

Pravi član *dr. Tomo Maretić* čitao je razpravu: „Ruske i češke riječi u hrvatskom književnom jeziku“. Kad se je godine 1835. počeo preporadjati, trebalo mu je, i to

na brzu ruku, istom stvarati književni jezik, prema potrebam našega vieka. Naši su se književnici u tom poslu svakako pomagali: uzimali su rieči iz svih narječja, upotrebljavali rieči zastarjele, tvorili nove, a mnogo su jih uzeli od Rusa i od Čeha, jer su ta dva naroda bila u književnosti mnogo naprednija od hrvatskoga. Naši leksikografi i književnici nisu obično vadili ruske rieči neposredno iz ruskih rječnikà i knjiga, jer su te stvari bile onda kod nas vrlo riedke, već preko srbskih knjiga i novina, koje su od prije pisane bile smjesom od staroslovenštine, ruštine i srbštine. Češke rieči uzimane su neposredno iz čeških knjiga i rječnika, pak su obično preko hrvatskih knjiga i rječnika prelazile u srbske. Od poljskoga jezika slabo je koja rieč uzajmljena. Akademik kaže izriekom, da nije ove svoje razprave napisao, da ikoga odvraća od upotrebljavanja ruskih i čeških riečih u obće, koje su se u nas dosad udomile; nego u dobru pisanju trebalo bi se čuvati onih, za koje imamo svoje dobre domaće rieči, za tim onih, koje se protive duhu hrvatskoga jezika. Iza ovoga predgovora dolazi popis ruskih i českih rieči, što jih ima hrvatski književni jezik; iz toga se popisa vidi, da ruskih rieči imamo oko 130, čeških 70, a oko 70 onakih, za koje se nemože pouzdano reći, jesu li uzete iz ruskoga ili iz češkoga jezika, jer ih ima u jednom i u drugom. Akademik dodaje kod svake takve rieči, valja li za nas il nevalja.

Član dopisnik *Radoslav Lopašić* predao je akademiji „Nove priloge za poviest urote bana Petra Zrinskoga i kneza Franje Frankapana“, koje je našao u arkivu vojnoga ministarstva u Beču, u ljubljanskom Rudolfinu, u zagrebačkom nadbiskupskom arkivu i kojekuda po primorju i Pokupju kod ondašnje vlastele. Ima jih preko

50. Ovi novi prilozi popunjuju sbirke izprava o toj uroti izdanih od pravih članova dra. Franje Račkoga i dra. Valtazara Bogišića. Osobito se njimi očituje, koliko su Zrinski i Frankapan našli odziva u hrvatskoj zemlji. Kako je ovaj dogodjaj za hrvatsku poviest neizmjerno znamenit, a do nedavno slabo objasnjen, dobro je došao svaki prilog tomu namienjen. Lopašićevi prilozi izašli su na sviet u XXIV. knjizi „Starina", koja je ovih dana bila razposlana. Povjestna gradja, koju je akademija o tom zamašnom dogodjaju objelodanila, tako je obilna i svestrana, da se njom taj zamršeni dogodjaj podpunoma razjašnjuje. Na dalje priobćio je hrvatski pisan izvještaj o velikom dubrovačkom potresu od 6. aprila 1667. godine i slavonske spomenike za XVII. stoljeće, koji će popuniti one netom obielodanjene u XI. knjizi „posebnih diela".

Član dopisnik *dr. Milivoj Šrepel* čitao je razpravu „O najstarijoj lirskoj i epskoj poeziji s komparativnoga gledišta". Akademik proučava u ovoj razpravi ostatke prostonarodne lirike i epike starih Latina s obzirom na poeziju drugih indoevropskih naroda, poimence Talijana i Slavena. U prvom redu spominje religiozne himne kao najstariji sloj prostonarodne latinske poezije, pa tom prilikom razpravlja o izprvičnom karakteru boga Marsa, kojemu su te himne namienjene. Akademik pobija hipotezu analogijske škole, da je Mars bog sunca kao što i Apolon, pa nastoji utvrditi, da je Mars bio u početku bog olujnoga oblaka. Za podkriepu ove svoje misli tumači korien rieči „Mars", i sporedjuje božanska imena istoga koriena u sanskritu, u slavenskih (Morana) i u germanskih jezicih. Izporedivši nadalje pojedine vrsti latinske narodne lirike, prelazi na epiku, u kojoj ističe junačke pjesme i tužbalice. Najzad iznosi pitanje o la-

tinskom narodnom mjerilu saturninu, pa pokazuje uzrok, zašto se nemože naći jedinstveni metarski prototyp, koji bi vriedio za sve sačuvane saturnine. Dok se je saturnin pjevao, nije se pazilo na broj slogova nego samo na glasbeni ritam. Istom kad se uzeo saturnin upotrebljavati u umjetnoj pjesmi, počimlje se ustaljivati njegova metrika. Ove se misli potvrdjuju historijom indoevropske metrike, a napose povješću stiha u hrvatskih bugarštica i junačkih pjesama.

Isti akademik sastavio je i razpravu „O Patricijevoj poetici". Franjo Patricij ide uz Rugjera Boškovića medju najčuvenije filozofe hrvatskoga porekla. Akademik ističe njegovu veliku znamenitost u povjesti filozofije XVI. vieka i ocjenjuje historijsku i disputativnu dekadu njegove „Poetike", objelodanjene god. 1586. U historijskoj dekadi podaje Patricij ne samo povjest grčke i rimske poezije, nego se osvrće i na metriku i na sve prilike, u kojih je živila klasična poezija. Puno je važnija disputativna dekada „Poetike", u kojoj Patricij pobija Aristotelovu nauku o poeziji. Akademik pokazuje, da je Patricij induktivnom metodom iznio na vidjelo mnoge opravdane sumnje, koje je nauka istom nakon tri stotine godina potvrdila; poimence pošlo je Patriciju za rukom dokazati, da sva poezija u obće nije imitacija, da je Aristotelova misao o poreklu poezije pretiesna i da se didaktika s pravom nemože izbaciti iz područja poezije. Najzad napominje akademik Patricijevu prepirku sa Torkvatom Tassom, u kojoj u jezgri izlaze na vidik sve vrline i nedostatci Patricijeve „Poetike".

Član dopisnik *o. Fermendžin Eusebij* priobćio je iz rimskih arkiva izprave odnoseće se na Crnogoru i staru Srbiju iz 1589—1671 god. koje popunjuju one u II. knjizi Theinerovih „Monumenta Slavorum meridiona-

lium"; a osobito su zanimiva pisma vladika crnogorskih Mardarija i Besariona (1655) i hercegovačkoga Vasilja (1671), pak skupština držanih na Morači god. 1648. i 1654. i izvještaji o biskupijah u Prizreni i Skoplju i o pećkoj patrijaršiji.

U razredu *filozofičko-prirodoslovnom* pravi član *dr. Fran Vrbanić* zabavio je lanjsku svečanu sjednicu akademije razpravom „Demografijski izvidi u Hrvatskoj". Akademik odgovara najprije na pitanje: što je do sada u Hrvatskoj u pogledu demografijskom uradjeno. Toga radi ponajprije nabraja demografske radnje kod nas do godine 1875. izvedene, kad je u Hrvatskoj prvi put službena statistika bila ustrojena. Akademik dolazi do zaključka, da pomenute godine počimlje novo razdoblje i prvo ozbiljno nastojanje oko demografije naše domovine. Prvi rad službene statistike bio je posvećen demografskomu iztraživanju, po imenu mieni žiteljstva, koja radnja, po mnenju akademika, dotle je dotjerana, da može o bok stati sličnim radnjam Austrije i Ugarske, dapače jih u mnogom pogledu i nadkriljuje; žali samo, da sabrana gradja nije do sada popularizovana, i tako nije pristupna postala onim, kojih se tiče. A to se čini akademiku prieko potrebito, ako želimo, da narod sam podupre statistički rad, koji se mnogim čini suvišan i ni malo od praktične koristi. Toga radi imale bi upravne oblasti u svojih izvješćih, koja se svake godine predlažu županijskim skupštinam, prikazivati na temelju sabranih i uredjenih podataka demografske pojave dotične županije, pak onda ta izvješća širiti preko obćina i novina. Ovakvim postupkom mogle bi se spriečiti mnoge zablude zakonarstva, kojimi radja nepoznavanje tih prilika. Govoreć o dalnjih demo-

grafskih radnjah, spominje akademik popis žiteljstva godine 1880., te nabrája njegove vrline naprama prijašnjim popisom, dokazujući pojedinimi primjeri, kako će se moći stoprv sada, nakon uredjene statistike o mieni žiteljstva i dobro provedenoga popisa god. 1880., valjano upotrebiti resultati budućega popisa i na tom temelju prosuditi pojavi, o kojih do sada nije bilo moguće dobiti prave slike. Iztraživanjem o mieni žiteljstva i popisom od godine 1880. zadobila se je podloga za dalnja izpitivanja, na koja se prije nije moglo pomisliti. Od dalnjih demografskih radnja statističkog ureda spominje akademik statistiku nastave, iztraživanja o zvanju i zanimanju žiteljstva, o stanbenih prilikah, o kriminalitetu, te žali, što se nije našlo vještaka, koji bi bili preradili podatke o statistici zdravstvenoj, za koju j sabrano dovoljno gradje kod izvida o pomoru žiteljstva. Svoje predavanje završuje akademik opomenôm, kako u iztraživanju demografskih pojava nalazi svatko, bavio se naukom ili praktičnim životom, neprecjenivu podlogu za svoj rad, koji treba da bude u prvom redu posvećen narodu.

Pravi član dr. *Kosta Vojnović*, nastavljajuć svoja iztraživanja o državnom ustrojstvu dubrovačke republike, pročita dvie razprave o dubrovačkom sudstvu. Povjest sudstva dieli akademik na dvie periode. Prva razprava obsiže prvo razdoblje prve periode od godine 1272 do 1358. Ovo razdoblje zahvaća uredjenje sudstva po statutu od godine 1272., gdje je sudbena vlast spojena bila sa eksekutivom u malome vieću, te siže do postanka statuta godine 1358. Drugo razdoblje prve periode obuhvaća vrieme od postanka statuta g. 1358. do preustrojstva sudova god. 1447—1449. Drugu periodu od preustrojstva sudova do pada republike god. 1808.

dieli akademik takodjer u dva razdoblja, kako će se niže vidjeti. Glavni izvori prvomu razdoblju prve periode jesu statut od g. 1272. i tako zvane reformacije od akademije na svjetlo izdane. Nacrtavši akademik po izvorih sudbenu organizaciju Dubrovnika kaže, da se je držao sinkronistične metode, (naime paralelnoga opisivanja svih pravosudnih instituta pojedinoga razdoblja), jer nam se tako predočuje podpuna slika svega ustrojstva; metoda kronologička da je shodnija za proučavanje pojedinih instituta od njihova postanka do svršetka. Prva ova razprava razdieljena je u četiri poglavja. Prvo poglavje o civilnom pravosudju razlaže parbenu i izvanparbenu nalježnost. Drugo poglavje bavi se o kaznenom pravosudju, glede kojega je bilo u statutu prihvaćeno načelo, koje označuje velik napredak, naime, da se kazneno pravosudje ima vršiti ureda radi u interesu javnoga poredka, a ne samo u interesu oštećenih privatnika. Treće poglavlje crta ovršnu naljež· nost i dotične organe; a u četvrtom razlaže se znamenita pravna ustanova *stanka.* Tiekom razprave uzporedjuje se ustrojstvo dubrovačkoga sudstva s uredbami sudbenimi drugih dalmatinskih gradova. Na kraju, reasumirajuć plod svoga iztraživanja, predočuje sliku cieloga sudbenoga ustrojstva u prvom razdoblju prve periode. Glavna su mu obilježja stopljenje sudbene i političke uprave u jednome državnome tielu, na čelu kojega stoji sam poglavar države, knez, poradi česa neima redovito mjesta prizivu na viši sud, nikakve razmedje medju područjem civilne i kaznene sudbenosti, uz to pako velika moć kneza, inostranca, kod izbora sudaca. Na izmaku ovoga razdoblja oslobodio se je Dubrovnik tih stranih, mletačkih knezova. Da pako domaći knez

nepokuša izopačivati pravosudje, izabiralo je do sada veliko vieće sudce.

Druga razprava istoga akademika obuhvaća poviest dubrovačkoga sudbenoga ustrojstva, kako se je razvilo u drugom razdoblju prve periode t. j. od g. 1358. do 1459., kad se je civilno i kazneno pravosudje preustrojilo odielivši se od eksekutive. Dva su onda posebna suda stvorena, i to konsuli za civilne parnice g. 1422., i konsuli za kaznene parnice g. 1459. Glavni je izvor ovoj razpravi tako zvana *zelena knjiga* (liber viridis); nego akademik, želeći razsvietliti glavni predmet, razširio joj je okvir i nacrtao vanjsku i nutrnju djelatnost republike za onog razdoblja. Uslied toga razpada se razprava u tri poglavja. U prvom poglavlju iztiče, kako je republika dubrovačka, odpravivši mletačke knezove, višegradskim ugovorom stekla zaštitu kraljeva hrvatsko-ugarskih, uz uvjete, koji nisu krnjili njezinu političku i trgovačku nezavisnost. Godinu dana iza toga, sluteć provalu Turaka u Evropu, sklopila je s Orbanom II. u Brusi glasoviti trgovački ugovor *ahtnamé*, kojim si je osigurala povlastica i za buduće stečevine Turčina. Ovaj ugovor postao je štitom Dubrovnika i pokle su Turci osvojili slavenske zemlje na balkanskom poluotoku. U isto vrieme radio je Dubrovnik potajno, kako bi sjedinio Srbiju s Bosnom, da budu nasipom turskoj poplavi, a kad nije uspio, arondirao je svoj teritorij, kupivši od slavenskih vladalaca i velmoža primorje (terre nuove) i Konavle. Za moguću pogibelj osigura si na zapadu moćne prijatelje i saveznike, po imenu pape, Napulj, Genovu, a prolazi dobro i s Mletćima, gospodari Jadranskoga mora. Stekavši ovako dovoljan ugled zamieni ime „dubrovačke obćine“ imenom dubrovačke republike. Dok Turčin osvaja jedno za

drugim Grčku, Bugarsku, Srbiju i Bosnu, Dubrovnik, pribaviv si velikimi žrtvami i opreznom politikom zaledje na zapadu, izmače se sretno sličnoj sudbini. Uz koristne trgovačke ugovore s Italijom i Španjolskom širi se njegova mornarica i plovi od Male Azije do Gibraltara, dapače s Genovom preuzimlje Dubrovnik promet do Iztočne Indije. U drugom poglavlju crta akademik nutrnji razvitak republike, preustrojstvo velikoga vieća i senata, odnošaje crkve i države. Iztiče kršćanski značaj državnoga ustrojstva i dva njegova znamenita ploda: zabranu trgovine robljem god. 1416 i jedan od prvih zavoda za izloženu djecu. Zatim izpituje pojedine grane uprave, pa zdravstvene, trgovačke i brodarske prilike. U trećem poglavlju bavi se akademik sudbenim ustrojstvom onoga razdoblja, razlaže, kako je bilo civilno sudstvo godine 1422 uredjeno, a godine 1459 u dva senata razdieljeno, od kojih je jedan rješavao parnice za pokretnine, a drugi parnice za nepokretnine. S njim je u svezi preustrojstvo prizivnoga suda od godine 1445, kojim se je ustmeno i kontradiktorno razpravljalo i to u prisutnosti odvjetnika i prvih sudaca, kojim je bila dužnost braniti svoju odsudu. Ovako razvita sudstva slabo ima gdje i u naše doba. Prelazi na ustrojstvo kaznenoga suda god. 1459, pod naslovom „konzulat za kaznene pravde", kojemu je bila naročita namjera popravljanje krivca, a odsuda se je osnivala na slobodnom iztraživanju istine i na sudčevom uvjerenju. Iztiče njeke zamašne zakone materijalnoga kaznenoga prava i uvjete, pod koje se je mogla udariti kazan smrti. Prelazi na redarstvenu sudbenost rektora maloga vieća i drugih uredovnika; napominje nove zakone kaznene, stvorene u ovo doba, razlaže porabu „vražde", te karakter i svrhu „represalija" u ono

vrieme. Napokon opisuje seoske sudove i završuje opisom izglednoga konzularnoga reda za dubrovačke naseobine na iztoku. Na kraju reasumira akademik rad i crta vanjski i nutrnji život Dubrovnika na koncu prve periode s nakanom iztraživanja i druge periode.

U *razredu matematičko-prirodoslovnom* pravi član *Josip Torbar* čitao je razpravu *„o nevidu njekih boja"*. Spomenuv u početku njekolike slučaje, gdje su ljudi pomiešali boje, to jest, gdje su se gdjekomu ukazivale druge boje nego što jih vide ljudi pravionih očiju, označi pojam nevida njekih boja ili dichromasije. Za tim razjasni Youngovu, Maxwellovu i Helmholzovu teoriju o trim osnovnim bojama, od kojih miešanjem druge postaju i tumači razne vrsti nevida boja, medju kojima da je najobičniji nevid crvene i zelene boje, rjedje ljubičaste, te pripovieda, kako nepravione oči zamjenjuju ove boje. Zatim spominje metode, kojimi se iztražuje nevid boja; potanje govori o metodi Holmgrenovoj, kojom se i akademik u nekojih slučajevih poslužio, a iztražuje se berlinskom vunom. Ovako provedeno iztraživanje popunjuje se spektroskopom i Stillingovom metodom. Protumačiv na osnovu Youngove hipoteze pojave dichromasije, razlaže, kako takva mana oka može imati kobnih pošljedica u praktičnom životu, kad čovjek odabere zvanje, gdje ima posla s bojami, n. pr. u slikarstvu, kod željeznica, na moru. Spominje naredbe, koje su njeke države, medju njimi i naša monarkija, poprimile, da se život čovječji osjegura od opasnosti, koje nastaju, kada dotični činovnici nemogu razabrati boje signala. Toga radi se željezničko i brodarsko osoblje potanko izpituje, umie li pravo osjećati sve boje. Napokon spominje priepor u naše doba Gladstonom potaknut

o pravionosti Homerovih očijuh glede razlikovanja boja. Gladstone naime izvodi iz epiteta, kojimi Homer označuje u Iliadi i Odisei boje osoba i predmeta, pak dokazuje, da se te boje nesudaraju s osjećajem praviona oka. Akademik navodi na kraju tri hipoteze, kojimi se taj pojav razjašnjuje.

Pravi član *dr. Gustav Janeček* razpravljao je „o medjah nepouzdanosti iztraživanja krvi spektralnim načinom i po Teichmannu".

Pravi član *dr. Karlo Zahradnik* čitao je razpravu „prilog k teoriji strophoide", u kojoj promatra transformaciju kružnu, koja postoji medju točkom *P* ravnine strophoide te točkom *M* srednjih daljina stjecišta tangenata iz točke *P* na strophoidu povučenih; pokazuje Lionvillov stavak kao specialni slučaj, gdje je točka *P* neizmjerno udaljena. Napokon govori o normalnoj polari strophoide. Isti akademik priobćio je u Radu i članak „svojstva skupina sličnih Descartes-ovu listu", te „Prilog teoriji cissoide".

Pravi član *dr. Mijo Kišpatić* podnio je akademiji „Osmo izvješće potresnoga odbora, za godinu 1890". Navode se u njem poimence 12 potresa, koji su te godine kod nas zapaženi. Kad to izvješće poredimo s prvašnjimi, pokazat će nam se sve to veća pravilnost potresa, koja nas upućuje na stalne potresne crte i pukotine, iz kojih poliežu pojedini potresi. Godine 1890 nailazimo ponajprije na zagrebačku potresnu podzemnu pukotinu u djelatnosti, a plod njezin je sedam potresa, koji bi imali svoje izhodište sad na sjevernom kraju te zagrebačke pukotine, naime u Zagorju, a sad opet na južnom kraju, naime oko Sv. Šimuna, Kašine i Zagreba, šireć se preko Petrinje do Cazina u Bosni. Posavska potresna pukotina, koja duž Psunja i Požežke gore za-

desila je 30. ožujka potresom Sibinj, Brod i požežku kotlinu. Bakarska potresna pukotina, koja se stere od Trsta i Klane preko Rieke, Bakra, Novoga i Senja sve do Otočca, uznemirivala je podulje narod oko Novoga i Sv. Jakova Krmpota, prenoseć izhodište potresu sad prema Novomu, sad prema Sv. Jakovu. Na dubrovačkoj potresnoj pukotini susrećemo godine 1890 cio niz potresa, koji su se javljali duž ciele pukotine od Nina pa do Dubrovnika.

Isti akademik podnio je još i drugu razpravu, naime „Potresi u Hrvatskoj“. Najprije navodi razna mnenja o postanku potresa u obće, kako su jih učenjaci od najstarijih vremena pa do danas smišljali. Onda spomenuv izvore, iz kojih je crpao svoje viesti o potresih u naših krajevih, nabraja poimence sve potrese, koji su kod nas zabilježeni. Ova velikim trudom i još većom pomnjom sastavljena kronika potresa počinje godine 361. poslije Isusova rodjenja i svršuje se godinom 1883., kad je naime potresni odbor počeo skupljati i na sviet iznositi svake godine svoja izvješća o potresih kod nas. Medju najznamenitijimi potresi spominju se sliedeći: Godine 1486. porušio je žestok potres velik dio Dubrovnika; god. 1496. bio je silan potres u Trogiru; godine 1502. razorio je potres u Zagrebu veliki dio gornjega grada i toranj sv. Marka. Godine 1520. porušio je potres malo ne sav Dubrovnik, Kotor i Budvu; godine 1563. nastradaše opet od potresa Kotor i Budva, pak još i Ercegnovi; a godinah 1568. i 1569. Kotor je iznova potresom bio oštećen. Godine 1667. srušio je potres do temelja Dubrovnik, a gotovo isto tako Budvu, Kotor, Perast i Ercegnovi. Trideset i dvie godine iza toga (1699) poharao je žestok potres Kalnik, Medvedgrad, samostan i crkvu u Sveticah, toranj sv. Marka u

Zagrebu. Od godine 1750. bjesnio je silan potres na Rieci i po svem hrvatskom primorju, a ponavljao se je sve do godine 1754. U naše doba bjesnio je najžešći potres godine 1870., koji je uništio Klanu i uznemirio svekoliko hrvatsko primorje. Potres od godine 1880. u živoj je pameti sviuh nas.

Isti akademik napisao je za Rad još i treću razpravu, naime „Prilog geoložkom poznavanju Psunja". Akademik crta najprije geoložke granice Psunja i spominje, što je bilo do sada poznato o geoložkom sastavu te gore i to poglavito o kristalnom trupu, od kojega je sagradjena sva iztočna strana gore počevši od ceste, koja vodi od Okučana u Lipik, pa do Kamenskoga. Akademik je prošao da prouči kristalno kamenje te gore, Rogoljicu, Rašašku, Riečicu, srednju Raztoku, Jezericu, Brusnicu, Veliku Rieku, Sivnjački potok, Javoricu, zatim Tanku, Ravnu i Lipovu kosu, Oštrenjak, Omanovac, Ljuljajku, Crljenkin dol i Brezovo polje. Iz obsega toga opisuju se filiti, kloritoidni i kloritni škriljavci, epidotni škriljavci, razne vrsti gnajsa i amfibolita, te kristalinični vapnenci. Tako je i ovaj dosada slabo poznati kraj u geoložkom pogledu proučen.

Pravi član *dr. Bogoslav Šulek* podnio je razpravu, „o najmanjih ljudih". Akademik kazuje, kako svi kulturni narodi, počevši od stražnje Indije pak do Skandinavije pričaju, jedni više drugi manje, da ima na svietu pleme patuljaka, maljenica. Najstarija grčka epska pjesma „Ilias", pjevana jedno 800 godina prije Isusova rodjenja, spominje borbu patuljaka sa ždralovi. Za Homerom su se poveli drugi grčki i latinski pisci, i to glasoviti, kao što Herodot, Aristotel, Plinij i drugi, koji svi pripoviedaju, da u Africi živi pleme patuljaka; a Ktesias javlja, da jih ima i u Indiji: samo se nesuda-

raju u označivanju njihove visine. Jedni kažu, da su ti patuljci s lakta ili s lakta i pol visoki; drugi, da su od tri pedlja, pak i manje, a Herodot kazuje, da su manji od ljudi srednje veličine. Priča o patuljcih provlačila se je kroza stari i srednji viek. Al se je već u staro doba našlo pisaca, koji su priču o patuljcih proglasili izmišljotinom; drugi su ju opet kojekako na svoju ruku tumačili. Kako je središna Afrika sve do naše dobe slabo bila poznata, nije se moglo ustanoviti, ima li što istine u priči, da u Africi živi pleme patuljaka. Da u Africi ima zbilja patuljaka, to se prvi put javlja u djelu Andrije Battela od godine 1625., a nekoji potonji putnici potvrdjivali su istinu njegova kazivanja; nego što je na stvari, to je prvi potanko objavio dr. Gjuro Schweinfurth, koji je putujuć godine 1870. po središnjoj Africi, prodro u zavičaj patuljaka i ondje zbilja naišao na pleme ljudih 120—140 centimetara visokih i u afričkom središnom gvozdu (prašumi) prebivajućih. Jošte jih je bolje proučio Amerićanin Stanley, Talijan Casati i Englez Jephson. Akademik navodi, što se je dosada za afričke i azijske maljenice doznalo, pa završuje pogovorom, u kojem razlaže znamenitost toga obreta po znanost u obće, a po anthropologiju napose.

Osim imenovane gospode akademika podnielo je i više članova akademiji svoje razprave za publikaciju, po imenu

Sveučilištni docenat *profesor dr. Dragutin Segen* čitao razpravu „o vitoperih plohah četvrtoga stupnja sa tri dvostruka pravca“. U toj razpravi razlažu se svojstva ovakovih tračnih ploha sintetičnim načinom. Udružujuć projektivno upravan niz točaka sa involucijom na čunjosječnici dobilo se je sredstvo, koje će na osnovu projektivne geometrije izvijati iz sebe sva svojstva ovakvih

tračnih ploha. Tečajem razprave razabira se, koliku ima ta metoda vriednost, jer se može upotrebiti i onda, kad želimo promatrati vitopere plohe nižih stupnjeva. Nadalje se iztiče, da su resultati u liepom skladu s radnjami Vejrovimi, Amesederovimi i s radnjom B. Kleina. Pod kraj razprave osvrnuo se je pisac i na osobita metrična svojstva onakove plohe ove vrsti, koja se izvodi na osnovu projektivno udruženih točkovnih nizova, ako su ovi u osobitoj prostornoj medjusobici.

Isti gospodin čitao je još jednu razpravu „o obćenitih vitoperih plohah četvrtoga razreda". U toj se razpravi promatraju analitičnom metodom one vitopere plohe četvrtoga stupnja, koje imadu kubičan čunjosiek, kao mjerstveno mjesto sviuh dvotočaka. Uzevši ovo osnovno svojstvo za izhodište, razložilo se je, da je takova ploha jamačno vitopera, gdje su bisekante kubičnoga čunjosieka izvodnice plohe, a da je sa pet bisekanta po volji odabranih ploha izviestno odabrana. Ovaj se resultat dobiva čisto mjerstvenim promatranjem, nego i analitičnim putem. Ustanovila se je ona relacija, kojoj moraju zadovoljavati parametri (λ_1 i λ_2) dviju točaka u dvostrukoj krivulji (k^3), ako želimo, da bude njihova spojnica izvodnicom plohe. Na osnovu ove relacije promatrale su se osobine ploha. Tu se je pokazalo, da je razvijajuća tangentna ploha kubičnoga čunjosieka takodjer četvrtoga stupnja. Nadalje se je obavila klasifikacija vitoperih ploha četvrtoga stupnja, budući da se je pokazalo, da ovakva ploha može osim dvostruke krivulje imati i pravocrtnu ravnalicu. Takvu bi plohu izvele dvie bisekante, koje se skližu preko zadate pravocrtne ravnalice. Pod kraj razprave iztiče se, da su nadjeni resultati u liepom skladu s onimi, koje sadržaje prvašnja piščeva razprava.

Dr. Niko Selak predao je akademiji razpravu: „Život i djela Gjura Baglivia, profesora na rimskom arhiliceju „Sapienza". — „Uz Ivana Gundulića i Rudjera Boškovića — tako počimlje pisac — može se punim pravom postaviti Gjuro Baglivi, kojega je sva Europa slavila i zvala „talijanskim Hipokratom", dapače ga Comneno još i u naše vrieme vindicira Italiji, te piše, da se je rodio u talijanskom gradu Lecce. Pisac pako dokazuje na široko, da se je Baglivi rodio godine 1668. u Dubrovniku od otca Vlaha Armena, te je ondje i izučio početne nauke". Al već u 12 godini otidje u Italiju, gdje ga je glasoviti liečnik Baglivi posinio i on je od onda ostao u Italiji, zato se za njega slabo kod nas znade. U Italiji, po imenu u Napulju, izučio je do godine 1688. liečničtvo, te je onda posjetio razna sveučilišta i bolnice, da se u svojoj struci usavrši. Godine 1692. dodje u Rim, koji je onda pružao obilne duševne hrane marljivomu i znatiželjnomu Gjuri. Do mala postade ondje traženim liečnikom, te je sam glasoviti Malpighi, kad je obolio, njega u pomoć pozvao. G. 1696. postade na rimskom arhiliceju profesorom anatomije, zadobiv kod natjecanja za ovu stolicu prvenstvo izmedju dvanaest takmaca. Svojim glasom u učenom svietu primami množinu omladine u Rim sa svih strana. Glas mu se još više razširi učenimi djeli. Nu žali bože, prerano prekinu svoj učiteljski i književni rad, preminuv već 17. junija 1707. god. u 38. godini svoga neumornoga žića.

Pošto se slučilo, da je životopisac umro, dok se njegova razprava štampala, to je po zaključku matematičko-prirodoslovnoga razreda akademik *Spiro Brusina* njekoliko toplih rieči o književnom radu pokojnika u javnoj razrednoj sjednici prozborio.

Sveučilištni docenat *Dr. Gorjanović-Kramberger* prinese II dio „paleoichthyoložkih priloga“, kojih je I dio obielodanjen u knj. LXXII „Rada“. Za taj II dio upotriebi gradju, koju je dobio od više domaćih i stranih zavoda. Najbitniju čest ovoga diela čine akvitanske ribe i Zeus iz Triblja. Osim toga sadržaje i reviziju g. 1882. po piscu označenih rodova: proantigonia i metoponichthus iz Radoboja i Dolja, kojih su zastupnici srodni još živućemu rodu capros; a napokon pridodaje i njeka omanja ichtioložka opažanja. Isti je na dalje predao razpravu o aigialosauru, novom gušteru, iz neokomskih naslaga otoka Hvara, nadjenu u kamenari sela Vrbanja, kojega sličan lacertid, takodjer iz otoka Hvara, opisa već god. 1873 profesor dr. Kornhuber; nu onaj novo odkrit gušter razlikuje se oštro od svih do sada opisanih ostanaka tako, da je za nj uveden nov rod sa vršću aigialosaurus dalmaticus.

Profesor nautičke škole u Bakru *dr. Vladimir Varićak* doprinesao je „Prilog k teoriji Descartesova lista“, u kojem promatra više geometrijskih mjesta, koja vode do sličnoga lista danomu; na dalje promatra krugove opisane stanovitim trojinami lista; a zamotaljka tih krugova je spirala; uz to opredieljuje zamotaljku koničnih polara točaka lista.

Spomenute razprave brojem 24. djelomice su s preostalimi od minule godine štampane u ovogodišnjih knjigah „Rada“, na ime u CIII. CIV. CV. CVI. i CVII., ostatak pako prelazi na knjige, koje će se izdati godine 1892. — Oni manji historijski prilozi dolaze u knjigi XXV. „Starina“, a Kolunićev rukopis bit će štampan u XII. knjizi „posebnih djela“.

Ove godine izašla je na svjetlo XXIV knjiga „Starina“ s historijskom i literarnom gradjom, koju su prikupili i uredili: Eusebij Fermendžin, Radoslav Lopašić, Dr. Gjure Polívka, Dr. Fr. Rački i pokojni Ivan Kukuljević. Ovaj akademijski sbornik s raznolikom gradjom spada medju najobljubljenije u učenom svietu akademijske publikacije, te od godine do godine postaje zanimivijim.

Akademija je nadalje ove godine objelodanila još dva djela u historijskom području. Jedno je obširna studija akademika Tade Smičiklasa o oslobodjenju Slavonije od Turaka, koje je već u izvještaju prošle godine spomenuto; a drugo je knjiga XXII historijskih spomenika, koju je priredio za štampu akademik Šime Ljubić. Uz spomenutu monografiju Smičiklasovu izašli su kano druga čest odnoseći se na nju spomenici od god. 1640. do 1702. i zemljovid Slavonije u vrieme požarevačkoga mira. — Knjiga XXII historijskih spomenika ili knjiga X listina o odnošajih južnoga Slavenstva i mletačke republike obuhvaća kobno za balkanske zemlje razdobje od 1453. do 1469. godine, u kojem je i ostatak narodne i državne samostalnosti njihove utrnuo. U blizu 500 izprava ove knjige crtaju se potanko dogadjaji one dobe.

I ove godine nastavljalo se sabirati historijsku gradju za historijske spomenike, diplomatički codex i saborske spise; te se može akademija pohvaliti dobrim uspjehom. Jurve je priredjena gradja za knjigu III dubrovačkih spomenika, a priepise, koji su već gotovi bili, još jednom sravnao je s maticom u dubrovačkom arhivu, pak ih i popunio prof. J. Jelčić. Budući da je nakana akademije izdašne mletačke spomenike popuniti s dubrovačkimi, ovih je prikupljanje povjerila pohvaljenomu J. Jelčiću, koji imade za taj posao najbolju priliku,

pošto mu je povjereno uredjenje bogatoga arkiva bivše republike dubrovačke.

Naš mladi arheolog Dr. Luka Jelić, boraveći ciele godine u Rimu, produžio je povjerenu si radnju oko regesta u tajnom arkivu vatikanskom, pak je i sretno dovršio ju s XIII stoljećem, što prispodabljajući starija izdanja s maticami, što prepišući nepoznate izprave. — Tako se je nastavilo pod rukovodstvom akademika Tade Smičiklasa u dvorskom bečkom arkivu prepisivanje gradje za „acta diaetalia croatica“ XVI vieka, a već se je do sada toliko prikupilo, da će moći pristupiti k uredjivanju, čim se još njeki bliži manji arkivi, kano n. pr. ljubljanski, pretraže. Ova sbirka biti će za poviest hrvatskoga državnoga prava neprocienjivo važna.

Ovomu prikupljanju historijske gradje došao je u susret akademik Radoslav Lopašić, podastrvši akademiji za štampanje „Hrvatske listine“ (Acta croatica) do XVII stoljeća, kojimi će se Kukuljevićeva sbirka znatno popuniti.

Jednako se je akademija pobrinula da nezapne posao oko izdavanja historičko-pravnih spomenika, kojih je do sada četiri knjige objelodanila. Akademiku Šimi Ljubiću povjeri, da za štampu priredi statuta hrvatskih kvarnerskih otoka za dopunjak izdanoj jur četvrtoj knjizi; drugi će se opet pobrinuti zá statuta občina posavske Hrvatske. Napokon rado je akademija prihvatila ponudu Rade Lopašića, da će svoju sbirku starih urbara prirediti za izdanje, odkle će sinuti mnogo svjetla za razbistrenje njekadanjih podaničkih odnošaja u našoj zemlji.

Ovoliko je akademija ove godine privriedila u obradjivanju domaće poviesti.

Nastavljajući izdavanje starih hrvatskih pisaca, ove je godine trudom akademika Matije Valjavca na svjetlo

izašla XVIII knj. sadržavajuća „pjesni razlike“ Dinka Ranjine, kojim je urednik na kraju dodao i izvore iz grčkih i latinskih pjesnika. Izdanje je udešeno po prvom florentinskom god. 1563.

Glede sakupljanja folklorističnе gradje, zaključeno je, da se na dogovorno ustanovljenoj podlozi sastavi potanka osnova i naputak o sabiranju u narodu te gradje, pak imade nade, da će to do skora biti, i da će se još tečajem dojduće godine ozbiljno pristupiti k poslu, a za predbježne izdatke uvršćena je u proračun primjerna svota.

Ove godine obratila je akademija svoju pažnju na staru hrvatsku kartografiju, za koju nije do sele kod nas ništa uradjeno, te je sabiranje gradje za nju povjerila akademiku dru. Petru Matkoviću.

Ove godine izašla je na svjetlo 12. svezka akademičkoga rječnika, uredjena akademikom Petrom Budmanom. Ovom se svezkom, koja obuhvaća rieči od „hudo“ do „isprekrajati“ svršava III. dio ili III. knjiga rječnika. — Kada se uzme na um, da su rieči od A. do I. zapremile 180 sitno u dva stupca tiskanih araka, pak da je za uredjenje i tiskanje ove ogromne gradje preko 10 godina trebalo, tada se shvaća ozbiljnost šaljive Miklošićeve želje toli za pokojnoga Daničića, koli i za svakoga njegova nasljednika, da na ime bude Matuzalem. — Medjutim, što se kod takova ogromna književna podhvata željeti ima, je to, da ide redovito svojim tokom, tada mu je i svršetak zajamčen. — Uz štampanje rječnika nastavljalo se i crpanje rieči i prikupljanje nove gradje, za koju su liepe prineske poslali D. Trstenjak i E. Hefele, za što budi im hvala!

Uz podpore pružene za sakupljanje historijske i jezične gradje mogla je akademija dati čednu novčanu

pripomoć akademiku dru. M. Kišpatiću za prirodoslovna iztraživanja u Dalmaciji, koja je on poduzeo ondje dobrim uspjehom minulih praznika. Kada bi akademija imala obilnija sredstva, još bi više podupirala znanstvena putovanja za sve struke, koje obradjuje, i to na velik uhar naše nauke; a to bi bio takodjer put za odgajanje strukovno obrazovanoga pomladka.

Uz ove uspjehe valja iztaknuti jednu neudaću. Prije dvie godine naime razpisala je akademija nagradu od 100 dukata za razpravu o etnografijskih odnošajih balkanskoga poluotoka od najstarijih vremena do turskoga osvojenja, koja se imala podnieti u srpnju t. g.; nu do toga vremena nije dobila ni jednoga rukopisa. Medjutim neće se akademija tim uplašiti, pak će na godinu razpisati novu natječajnu nagradu.

O dvih prosvjetnih zavodih akademije, na ime o knjižnici i galeriji, mogu se podati utješljive viesti, koje njihov postupni napredak potvrdjuju.

Knjižnica se je i ove godine umnožila i znanstvenimi djeli i rukopisi. Arhiv akademije, kako je poznato, obiljuje rukopisi i listinami, koje je ona dostala najviše kupnjom i darovi pojedinih dobrotvora. I ljetos nastojala je akademija, u koliko joj je novčana snaga dopustila, povećati ga, te je kupila od baštinika pok. Ivana Kukuljevića dva vrlo važna glagolska rukopisa pisana na papiru. Prvomu i starijemu jest naslov: „zakoni ili naredbe od izpovjedi“. Ovaj rukopis na ovećoj četvrtini broji 200 strana, sitno pisanih, napisa ga 1542 „pop Mihovil sin Antuna Burića v Polanah, kada bi podružnik s popom Mihovilom Glavičićem z Grižan“. U tom rukopisu osvrće se, što je za nas vrlo zanimivo, i na domaće naše sujevjerstvo i vračanje, i tim podaje on i

filologu i iztraživaocu kulturne naše poviesti mnogo zanimiva gradiva. — Drugi je rukopis takodjer glagolski, suvremen prvomu, te sadržaje u stihovih obširnu predstavu „Muke g. našega Isukarsta". Nije žalibože nigdje ubilježeno, tko je sastavio to nabožno prikazivanje, nu važno je, što je ovo prva do sada poznata predstava muke Isusove, pisana glagolicom. — I s drugimi spisi obogatio se ljetos akademijski arkiv dosta znatno, i to opet darom presv. g. Ljudevita bar. Ožegovića, koj je iz ostavštine svoga pokojnoga otca Metela poklonio više svezaka i saborskih i drugih raznih pisama, počam od g. 1814—1835., koja se protežu na upravu naše domovine, te će danas sutra povjestnomu iztraživaocu ovoga razdobja od neprocienjene usluge biti. — Znano je, da si je akademija stavila zadaćom sabiranje podatakâ za tako zvano „ilirsko doba". Ona ima doduše već sada priličnu takovu sbirku iz ostavštine Nikole Zdenčaja, ali se ista ove godine dosta popunila darom akademika Ivana Tkalčića. Ova je sbirka ostavština bistričkoga nekoč župnika i opata Iv. Krizmanića, koj za ilirsko doba mnogo je pismeno i ustmeno obćio sa onodobnimi prvaci, pa s toga sadržaje i privatnih pisama, izvještaja, itd. Jer se on poznatomu tadanjemu svećeničkomu pokretu na čelo stavio, imade tuj i spisa, koji se na to odnose, dapače, tu je pohranjen i izvornik sa podpisi glasovite one svećeničke skupštine stubičkoga kotara od 25. maja g. 1848. Sbirku ovu dobio je rečeni akademik, kao prijateljski dar, od pok. županijskoga sudca Vjekoslava Štauduara, komu pokojni opat bijaše rodjakom i kod koga je i sproveo zadnje dane svoga vieka. — Osim te sbirke darovao je pomenuti akademik jošte i sbirku izvornih parnica o progonu vještica, koju je sakupio, izpitujuć pitanje o progonu vještica u našoj

domovini, a ustupa ju akademiji tom željom, da ju ona s vremenom popuni.

I ove godine znatno se pomnožala akademijska knjižnica i to ne samo kupnjom znanstvenih djela i strukovnih časopisa, nu mnogo više djeli, koje dobiva ona u zamjenu za svoje publikacije sa mnogimi ne samo evropskimi već i prekoatlantskimi učenimi zavodi, kao takodjer i darom pojedinih dobrotvora, čijim troškom takova su djela il izdana bila, il darom samih pisaca, dà i oporučnimi zapisi. Ako se i imena takovih dobrotvora zahvalno spominju u akademijskom ljetopisu, to je ipak dužnost sjetiti se jih ovom svečanom sgodom, i to: zajedničko c. kr. fin. ministarstvo, koje ovoj akademiji od onih riedkih al velikim troškom izdanih iztisaka „Missale glagoliticum Hervoiae ducis Spalatensis“ poklonilo jedan exemplar. Ovim skupocienim djelom, akoprem nije izdan podpun misal, već samo studije o rukopisu, učinjene s gledišta paleografsko-filologičkoga i historičko-umjetničkog, koja nam odkrivaju i pisca toga prekrasnoga rukopisa, popa Butka; a silni inicijali i slike provedene bojami i pozlatom, dokazuje se, kako se početkom XV vieka u nas umjetnost gojila i cienila. — Zahvalno nam je takodjer spomenuti i preč. ostrogonski kaptol, koj je akademiji veledušno darovao svojim velikim troškom izdano znatno djelo: „A Garan-melleti szent Benedeki apátság“, gdje se na obširno crta osnutak i razvitak te opatije, govori se o opatih i samostanskih posjedih, te se i sa architektonično-umjetničkoga gledišta opisuje samostan sa crkvom. — Budi takodjer izrečena hvala plemenitoj obitelji ugarskih grofova Karolya, koja se liepim darom od četiri debela svezka: „Codex diplomaticus comitum Karoly de Nagy-Karoly“ sjetila ove akademije. U ovih

svezcih nalaze se tiskane sve znatnije izprave ove slavne obitelji od g. 1253—1700. — Od domaćih dobrotvora spomenuti nam je: visoko predsjedničtvo sabora kralj. Dalm., Hrv. i Slav., koje je priposlalo u četiri svezka stenografičke zapiske saborske od g. 1888—1892. — Napokon sjetiti se treba i pok. c. kr. četnika Eugena Opačića, umrla u sv. Kuzmi, u hrv. primorju, koj je oporučno ostavio našoj knjižnici kritična i veleliepa izdanja Didotove knjižare znamenitih franceskih klasika, kao: Voltaira, Lesage-a, Viktora Huga itd.

Knjižnica bijaše osim praznika otvorena svaki dan, te su se njom služili ne samo domaći strukovnjaci, sveučilištni gradjani i mnogi prosvjetni zavodi u zemlji, kojim je akademija potrebne knjige za naučnu porabu odašiljala. I ove su godine u akademijskoj knjižnici dulje vremena boravili i proučavali njezino učevno blago i strani učenjaci, na ime: Rus M. Speranskij i Poljak Stanislav Ciszewski.

Što se nutarnjega uredjenja same knjižnice tiče, njezine su knjige doduše sve popisane i označene, ali je knjižničar i ove godine nastavljao nov popis, a tim i novo njezino uredjivanje, te će tečajem ove akademijske godine jedna knjižnična dvorana sva na novo i popisana i uredjena biti; a to popisivanje tako je udešeno, da se i uz taj posao knjižnica upotrebljavati može.

Štrosmajerova galerija dobila je ove godine od samoga utemeljitelja svoga na dar prekrasnu sliku „mlade patričanke“ od darovitoga umjetnika Vlaha Bukovca, rodom iz Cavtata, koja je u parižkom Salonu nagradjena bila; — a kupila je od naših slikara o. Celestina Medovića liepu sliku prikazujuću sv. Franju asijskoga u molitvi, i od Osiečana F. Arona sliku, prikazujuću

slavonsku djevojku sliepu, ocem u crkvu vodjenu, takodjer nagradjenu u Monakovu. Tim je počela akademija izvoditi svoju nakanu, da prema čednim sredstvom nabavlja galeriji dostojne umotvorine domaćih umjetnika; čim će pako s jedne strane podupirati domaću umjetnost, a s druge dati joj zaklon u domaćem hramu. — Slika reprodukcija povećala se darom profesora L. Raaba u Monakovu, mjedorezom na ime čuvene slike Pavla iz Verone „Svatba u Kani", pak množinom krasnih svjetlopisa, koje joj pokojni Nikola Nikolić oporukom ostavi, a baštinici već izručili. Svm ovim dobrotvorom budi najiskrenija i toplija hvala!

Pošto je prvo izdanje popisa naše galerije razpačano bilo, to je ove godine drugo, posve preradjeno i povećano, obielodanjeno. Po tom popisu imade u galeriji 306 brojeva umjetnina, a s one tri nove, 309 neračunajući mjedoreze i druge vrsti reprodukcija, koje nisu još izložene.

Posjet galerije, osobito u vrieme izložbe, bijaše vanredno velik, tako, da je do konca studenoga samo upisanih posjetnika do 15.000 bilo. Malo tko od posjetnika naše izložbe nije ujedno i našu galeriju posjetio, a najugodniju ostavili su uspomenu braća iz Dalmacije, Istre, Slavonije i Češke, pak diveći se toli dragocjenome daru velikoga hrvatskoga dobrotvora, nisu se uzdržati mogli, da mu s mjesta svoje duboko štovanje žicom neizkažu.

Govoreći o galeriji, nemogu propustiti, da nespomenem dara Anke barunice Löwenthal rodjene Marojičić, portraita na ime veoma zaslužnoga počastnoga člana pok. Ivana Kukuljevića, koj je ona izradila i akademiji poklonila, za što joj se ova najučtivije zahvaljuje.

Zamjenu svojih izdanja proširila je akademija ove

godine stupiv u svezu s „Museo civico di storia naturale“ u Trstu.

Kada je ljetos svečano otvorena česka akademija znanosti, književnosti i umjetnosti, naša joj je i pismeno čestitala i dala se kod svečanosti zastupati po članu Vaclavu Tomku.

Broj se članova ove godine umanjio smrću dopisnika člana c. ruskoga pravoga tajnoga savjetnika i senatora Dra. Romualda Hubea, koji se prestavi u Varšavi dne 10. kolovoza 1890. godine; zatim smrću počastnoga člana Dra. Franje viteza Miklošića, koji je dne 7. ožujka t. g. preminuo u Beču, napokon smrću člana dopisnika umirovljenoga sveučilištnoga profesora i člana velikaške kuće ugarskoga sabora Dra. Gustava Wenzela, koji umrie 24. stud. u Pešti. — Ime Hubea slavno je poznato iztraživaocem slavenske pravne poviesti, za koju si je uz Macievskoga medju svojimi zemljaci stekao najvećih zasluga. Radnju naše akademije pratio je bistrim okom, pa da se i točno upozna s njezinimi suradnici, navrnuo se je prije nekoliko godina u naš Zagreb. — Ime Miklošićevo dosta je spomenuti, a da se pred očima poreda onaj dugačak niz njegovih znanstvenih djela, kojimi je slavenskoj filologiji otvorio nove vidike i prokrčio nove staze. Slavni pokojnik ne samo se veselio svakomu napredku naše akademije, a osobito rječniku, nego je i njezina izdanja sa šest priloga obogatio. — Wenzel si je zasluga stekao za našu takodjer pravnu i političku poviest svojim izdanjem mljetskoga i lastovskoga statuta i mnogih hrvatskih izprava u diplomatičkom kodeksu arpadovske dobe. — Dočim će se na drugom mjestu iztaknuti zasluge ove trojice, budi mi dozvoljeno ovdje njihovoj uspomeni doviknuti „Slava“!

Ob imovnom stanju naše akademije čast mi je sliedeće u kratko izviestiti:

Akademijska glavnica iznosila je koncem godine ukupno 413.008 for. $72^1/_2$ novč., te se je prema godini 1889. povećala sa 14.968 for. $46^1/_2$ novč. — Taj znatan prirast potiče ponajviše od dobitka kod prodaje erdeljskih razteretnica, za tim od uglavničene petine čistoga prihoda akademijske zaklade, napokon od darova. Prihod pako iznosio je ukupno 19.581 for. 88 nč., u kojem je glavni iznos sa 15.797 for. 33 nč. od četirih petina rečene akademijske zaklade, ostatak pako od razprodanih knjiga i najamnine kuća. I ove godine pridodao je pr uzvišeni pokrovitelj običan svoj prinos od 1000 for. u pripomoć za izdavanje rječnika, za koji budi mu izrečena najdublja blagodarnost.

Akademija je do sada imala dvie kuće uz ovu, u kojoj je smještena, jednu na ime u Zagrebu, a jednu u Koprivnici. Od kolovoza postade s družtvom sv. Jeronima suvlastnicom u polovici druge, odnosno treće, kuće u Zagrebu, a za to ima se zahvaliti rodoljubnoj darežljivosti pokojnoga bosiljevačkoga župnika Dragutina Hercega. Dočim će se glede ove kuće povesti razprava sa sveto-jerolimskim družtvom, glede onih drugih dviju kuća imam izviestiti, da je koprivničku, s kojom je težko upravljati mogla, netom prodala razmjerno povoljno; a uz vlaško-uličku, s kojom je povremeni teret skopčan, sagradila ljetos prama nadbiskupskom trgu novu dvokatnicu, koja će joj za uloženu gradjevnu glavnicu, kako se već sada pokazuje, donositi primjeren dobitak.

Napokon liepa glavnica leži akademiji u njezinih knjigah u skladištu, koje je ljetos iznovice popisala, a koje pridržuju svoju naučnu cienu, te će se i u buduće

tražiti, kako se kod starijih izdanja vidi, od kojih su njeka razprodana, a druga su u razmjerno malom broju iztisaka ostala.

Kada se sravni, da je akademija prihodom od ne punih 20.C00 for. izdała na svjetlo 12 knjiga, obuhvaćajućih do 200 tiskanih araka; i da je u sabiranje raznolike gradje trošila i naučne podhvate podupirala, tada će joj se priznati, da je s razmjerno malenimi sredstvi znatan uspjeh postigla. — Dao bog! te joj sile i na dalje rasle.

Napokon čast mi je izviestiti, da je akademija u glavnoj skupštini dne 7. prosinca popunila mjesto drugoga tajnika, izabrav za takova svoga pravoga člana Dra. Kostu kneza Vojnovića; nadalje, da je izabrala za članove dopisnike:

u razredu filosofičko-juridičkom: Dra. Gjuru Arnolda, ravnatelja kr. učiteljišta u Zagrebu i Milana Zoričića, ravnatelja kr. zemaljskoga statističkoga ureda.

u razredu matematičko-prirodoslovnom: Dra. C. Lepaige-a, sveučilištnoga profesora u Liégé-u u Belgiji i Dra. Dragutina Kramberger-Gorjanovića docenta na kr. sveučilištu Franje Josipa I i pristava narodnoga muzeja u Zagrebu.

III.

IZVOD IZ RAZPRAVE AKADEMIKA

DRA. T. MARETIĆA.

Napokon čitao je pravi član Dr. T. *Maretić* svoju razpravu: *Misli o umjetnom svjetskom jeziku.* Akademiku nije stalo ni do kakve propagande umjetnoga svjetskog jezika, već on samo hoće da pokaže, što se o toj stvari do sad

u svijetu uradilo, i da sama ideja takvoga jezika nije tlapnja, kako gdjekoji ljudi misle. U raspravi se govori o načinu i teškoćama izuma takvoga jezika, o njegovoj potrebi, o svrhama, u koju bi služio. Dalje prikazuje akademik dojakošnje projekte različnih izumitelja umjetnoga svjetskog jezika s „volapükom" I. M. Schleyera. On drži, da je do sad najbolji umjetni jezik „le nov latin", što ga je prošavše godine na osnovi latinskoga jezika složio Italijanac Danilo Rosa. To je po njegovu mnijenju najjednostavnija, najlakša i najumnija rješitba problema o umjetnom svjetskom jeziku. Ali hoće li svijet primiti taj ili u opće ikoji umjetni jezik, to se mora ostaviti odluci možda istom daleke budućnosti.

---

e) NEKROLOG.

ROMUALDO MIHAJLOVIĆ HUBE.

Na 28. jula po starom a 9. augusta po novom god. 1890 prestavi se u Varšavi u visokoj starosti od 87 godina Romualdo M. Hube, c. ruski senator, član državnoga savjeta, mnogih akademija a naše od 22. studenoga 1875 godine, kano i mnogih učenih društava.

Smatram se sretnim, što sam pokojnika lično poznavao i s njim dopisivao. Hube, rodom Poljak, služio Rusiji, zanimao se duševnim napredkom svih plemena velikoga Slavenstva. Nikada neću zaboraviti, kako je jednom, u svom povratku iz Italije, boraveći njekoliko dana kod nas u Zagrebu, propitkivao u svojoj plemenitoj znatiželjnosti o naših javnih odnošajih, kako ga je svaka i najmanja sitnica našega narodnoga života zanimala. A osobitom je ljubopitnosti pratio rad naše akademije, te je radosti svojoj na svaki napredak njezin dao odušak u svojih dopisih. Osobitu je pako obraćao pažnju na naše pravne spomenike i na iztraživanja u području pravne poviesti, te nije propuštao, da o tom šire učeno obćinstvo svojim putem obaviesti.

Sve ove okolnosti ponukaše me, da se sa ovo njekoliko rieči odužim uspomeni našega člana dopisnika Romualda Huboga.

Rod Hubov potiče iz zemlje Kališke, nakielskoga okružja, gdje je u Zlotovu Romualdov djed Jakov bio mjestnim sudcem. Romualdov otac Mihajlo († 1840), a sin Jakova i Tereze Brzuhalskove, najprije činovnik u

Poznanju, preseli se u Varšavu i tu oženi Marijanu Plonskovu. Iz toga braka rodi se naš Romualdo Ivan Ferdinand u Varšavi dne 26. januara (7. februara) g. 1803. Učio je u Dreznu, Varšavi i Krakovu; svoje pravoslovne nauke na kraljevsko-aleksandrijskom varšavskom universitetu svrši god. 1821 sa stupnjem magistra a kašnje, pošto je javnu disputu obaviô, bješe na 20. svibnja 1829 priznan za doktora prava. Još za naukovanja stupi u državnu službu, najprije (1819) kod generalne prokurature, onda (1821) kod redarstvenoga suda. Da se u pravničkih naucih usavrši, predje u kolovozu god. 1823 u Berlin, gdje je dvie godine probavio. Od učitelja, koje je ovdje slušao, a medju kojima takodjer Steffensa, Bockha i Rittera, dva su na nj ponajviše uplivala: Fridrih K. Savigny, profesor (iza g. 1810) rimskoga prava i vodja t. zv. historičke škole, te filosof G. V. F. Hegel, osnovač absolutnoga idealizma, koji je ne samo na nauku nego i na državu, crkvu i društven život silan upliv zadobio. Savigny je u Hubu probudio zanimanje za poviest prava, koje je on obratio osobito k poviesti slavenskoga a napose poljskoga prava. Hegel pako pokazivao na suvislost pojedinih narodnih prava s obćenitimi oblici života ljudskoga roda.

Vrativši se mladi Hube nakon dvie godine iz inostranstva, bijaše početkom školske godine 1825/6 namješten po odielu javne prosvjete, koje je predsjednikom bio Stanislav Grabowski, na kr. aleksandrovskom universitetu u Varšavi u juridičkom fakultetu, gdje je najprije predavao poviest rimskoga i njemačkoga a onda i francezkoga prava; god. 1828 zauze iza prof. K. Urmovskoga (4. okt. 1827) privremeno stolicu kaznenoga, uz koju god. 1829 bješe mu pojerena još stolica

kanoničkoga prava. Ove je stolice zapremao sve do g. 1832, koje je varšavski universitet uslied poljskoga ustanka dokinut bio.

U ovo razdobje (1825—1832) idu prvi književni trudovi Hubovi; a smjer je njihov naznačen obsegom onih pravoslovnih struka, kojimi se je na učiteljskoj stolici bavio; bijahu to rimsko i kazneno pravo. Već prve godine svoga učiteljevanja izda za svoje učenike: Ulpiani fragmenta (Varsaviae 1826), sliedeće pako: Gaii institutionum commentarii (Varsaviae 1827). Iza toga predje na obradjivanje pojedinih dielova kaznenoga prava, uviek s historijskoga stanovišta. Tako je u posebnom dielu protumačio po rimskom pravu zločin kradje (De furtis ex iure romano. Varsaviae 1828). Nu već je započeo osvrtati se u svojih radnjah ne samo na rimsko nego i na druga narodna prava, osobito na slovjenska; kano što očevidno biva u djelu „o zemście i pokorze podług praw polskich i czeskich“ (Warszawa 1829). A da uzmogne na historijskoj podlozi sigurno koracati stao je učiti davne spomenike i pravnu poviest; pak je resultat u jednom praveu svojih studija priobćio u razpravi: „O dawnych pisarzach prava karnego w Polsce“ (Warszawa 1830). U Varšavi poče 1828 izlaziti juridički list (1828—30) pod naslovom: „Themis polska“; a Hube bijaše mu jedan od osnovača[1] i glavnih suradnika[2].

[1] U družtvu bijahu: A. Heylman, K. A. Hofman, brat Romualdov Josip, J. Korytkowski, W. A. i J. Maciejowski, V. Majewski, J. Mędrzecki, J. Rudnicki, A. This, J. K. i T. Wołowski i C. Zaborowski. U prvoj i trećoj godini je „Themis“ izlazila u mjesečnih, u drugoj u dvomjesečnih svezcih.

[2] Od razprava spominjemo: „Wykład zasad o usiławaniu występku, z zastosowaniem do kodexu karnego król. Pols.

Nuz ove manje radnje, medju koje valja uvrstiti i onu „o teoryach prawa kryminalnego“ (Warszawa 1828), izneo je Hube podjedno obsežniju pod naslovom: „Ogòlne zasady nauki prava karnego“, koje je I. dio god. 1830 obielodanio. Ova je radnja posve izvorna; te prava za ono doba pojava u juridičkoj ne samo slovjenskoj i poljskoj nego i u obćoj evropskoj literaturi. U tom djelu razmatra Hube u I. česti prestupke i kazne s gledišta filosofičkoga, historičkoga i dogmatičkoga; u drugoj česti prielazi na pojedinosti, a u trećoj razpravlja o primjeni kazne na prestupke.

Što je Hube, kako već prvi njegovi proizvodi svjedoče, u svojih juridičkih iztraživanjih, osobito u području kaznenoga prava, uzimao u obzir i pravo slovjensko, stajalo je u tiesnoj svezi s probudjenom u ono doba sviesti kod slovjenskih plemena i s nastojanjem oko naučnoga protumačenja i njihova života i njihove prošlosti. Stali se kod svih slovjenskih plemena učiti običaji, sakupljati i izdavati spomenici, zakoni, listine, ljetopisi, starine; pak na tom osnovu iztraživati davninu Slovjenstva, a takodjer prispodabljati osebine njihova domaćega i javnoga života s onimi srodnika njihovih. I medju Hubovimi zemljaci, medju Poljaci, stekli su si već donle za poznavanje Slovjenstva velikih zasluga gr. J. Ossolinski, gr. J. Potocki, Naruševič, Z. Chodakowski, Rakoviecki, Bandtke, Surowiecki, Lelewel, a u jezikoslovju B. Linde. Hubov stariji sudrug na varšavskom universitetu V. A. Maciejovski upravo onda

(Themis 1828)“, tumačenje čl. 219, 226 i 323 kaz. zak. polj. (ondje), onda čl. 227 i 154 (1829); „o stanie nauki prawa w naszych czasach“ (1828), „uwagi nad systematem kodeksu cywilnego francuskiego (1829), niektóre uwagi nad historyą nauki prawa (1830)“.

bavio se sastavljanjem velikoga djela, historije slavenskoga prava (1832—5). I u svojoj dakle domovini našao je mladi Hube dosta poticala i ponuka, da se zanimlje obradjivanjem slavenskoga a napose poljskoga prava. Kada je godine 1828 posjetio zlatni Prag, upozna se s českimi tadašnjimi slavisti i s českom knjigom, što se vidi takodjer u njegovu više spomenutom slideće godine obielodanjenom trudu o osveti i primirbi, te u obznani o starih zbornicih českoga prava, koja je u rečenom časopisu „Themidi poljskoj" (1829) svjetlo ugledala. Za ove je radnje Hube upotriebio V. Hankovo u rukopisu za tisak priredjeno izdanje prava česke zemlje. Opisuje u kratko knjigu Rozemberžku i tumač o njoj Andrije iz Dube itd.

Nu da uzmogne svoje iztraživanje osoviti na čvrst temelj, stade Hube proučavati izvore slovjenskoga prava, poimence izprave, statute, zakone. Donle nije bilo mnogo već izdanih pravnih spomenika: od ruskih bješe tek obielodanjena „Руская правда" (I. izd. 1767, II. 1786, III. 1792, IV. 1815, V. 1821), koju su netom izdali bili rečeni Rakowiecki s poljskim (1820—22) i Ewers (1826) s njemačkim prievodom; za tim sudebnici vel. kneza Joana Vasiljevića (1829) i cara Ivana Vasiljevića (1768 i 1819); od poljkih sudebnik kralja Kazimira za Litvu (1826), te statuta wislicensia et wartensia (1821—1824), od českih statuta ducis Ottonis, od južnoslovjenskih Dušanov zakon (1795, 1828). Ovi izvori, a još više izprave, bijahu raztrešene u raznih izdanjih. Još su poljski pravni spomenici u Bandtkoga (Jus polonicum 1821) i Lelevelovu (Historyczne pomniki 1824) izdanju bili najviše na okupu. Uz ove i druge izvore proučavao je Hube i neizdane, obrativ pažnju osobito na listine, te je poljske (1227—1418) počeo

sam god. 1829. u „Themidi“ obielodanjivati, obećav, da će taj trudan posao nastaviti.

Crpeći iz slavenskih pravnih spomenika podatke za pravnu poviest nije se Hube na nje jedine ograničio, već se osvrtao i na srodne zapadne, kano što očevidno potvrdjuje spomenuto njegovo djelo o davnih piscih kaznenoga prava u Poljskoj; za tim razprava o pravu nasljedstva kod Rimljana, Germana i Slavena, koja je izašla u posljednjem svezku „Themide“ (1830)[1]. A kako je duboko poznavao pravnu zapadno-evropsku nauku, svjedoče i razprave njegove u njemačkom strukovnom časopisu: „Jahrbücher für wissenschaftliche Kritik“, kojega je suradnikom postao god. 1830.

Ukinućem varšavskoga universiteta obustavljeno je na njeko vrieme književno, nu za to nije prestalo naučno djelovanje jedva 30-godišnjega poljskoga učenjaka. Sada pače nasta za nj novo razdobje.

U Petrogradu držalo se, da su poljskomu ustanku god. 1830 djelomice krivi bili i nesavršeni zakoni. S toga odredjeno bješe posebno povjerenstvo za pregledanje i popravak tih zakona; a u to povjerenstvo bi naš Hube pozvan g. 1833. ujedno sa dvijema zemljacima: varšavskim državnim referandarom Ciprianom Zaborovskim (1799—1866) i Czichorskim, koji su obadva bili uvaženi pravnici.

Tiem nastaje za Huboga novi odsjek života. Dočim je do sada proučavao zapad, sada mu se otvori prigoda upoznati Rusiju; dočim je do sada izučavao teoriju pravnih nauka, sada mu se otvori polje, da njezina načela primjeni na zakone životu namienjene. Sudjelujući

[1] Prevedena na njemački (Hubé: Geschichtliche Darstellung der Erbfolge der Slaven. 1836) i na ruski (1845).

u raznih odborih mogao se upoznati s ukupnim strojem državne vlasti. Sjedeći u središtu velike carevine, u koje obsegu živu razni narodi različita jezika i stupnja prosvjete, mogao je udovoljiti svojoj ljubopitnosti, da sabere gradju o njihovih pravnih običajih. Tako je Hube za sebe prepisao zbornike pravnih običaja sibirskih inorodaca, koji su se čuvali u II. odielu carske pridvorne kancelarije[1]. Uz to nadala mu se prigoda proučiti u bogatih petrogradskih arkivih i knjižnicah silnu ondje nagomilanu pravničku gradju.

Boravak dakle u Rusiji bijaše za Huboga od velikoga zamašaja; a imao je za nj još drugih posljedica. Kada su na ime god. 1840 osnovane na petrogradskom universitetu dvie stolice za predavanje prava obstojećega u kraljevini Poljskoj, bijaše jedna od njih, na ime za kazneno i upravno pravo, povjerena 1841 Hubomu, koji je još čitao o omiljelom si predmetu, poviesti prava. Čitajući o tom posljednjem predmetu (1843) razdielio je tečaj u dvie glavne česti, u prvoj od kojih govorio je o razvitku u obće evropejskoga zakonarstva, a napose kod slovjenskih naroda, u drugoj razlagao je napose o poljskih zakonih. Poviest poljskoga prava razdielio je u pet razdobja: u predkršćansko, piastovsko, jagelonsko, izborno novije (napoleonovo i rusko). U uvodu k svakomu razdobju ocrtao bi historijski značaj njegov i naveo pravne izvore.

Za svoga boravka u Petrogradu Hube je obielodanio u „tygodniku“ petrogradskom dvie razprave: „Statuta ziemi krakowskiej“ (1839) i „o jurisprudencyi“ (1844);

[1] Uz ostale rukopise kupi i ovaj priepis od Huboga god. 1874. juridički fakultet varšavskoga universiteta, pak ga god. 1876. obielodani prof. Samokvasov: „Сборникъ обычнаго права сибирскихъ инородцевъ“.

za tiem u „Kritische Zeitschrift für die Rechtswissenschaft und Gesetzgebung" (1842) jednu njemačku: „Ueber die Zustände der neuen juristischen Litteratur in Russland" (XIV, 87—94).

Nu ni taj put ne bijaše sudjeno Hubomu na učiteljskoj stolici dugo sjediti. U drugoj na ime polovici 40-ih godina bijaše dodieljen gr. Bludovu, izaslaniku ruske vlade u Rim u svrhu, da za uredjenje katoličke crkve u Rusiji ugovara konkordat sa sv. stolicom. Jedva je mogao pasti izbor na sposobnijega i dostojnijega. Kano katolik poznavao je sve prilike i potrebe ruskih katolika, kano učen pravnik i kanonista umio je potanko crkvene zakone. Nu i ovu je prigodu Hube uhvatio za nastavak svojih naučnih iztraživanja, koje je još god. 1830 za svoga polugodišnjega dopusta u Italiji započeo, dočim je s jedne strane pravne spomenike u rimskih i talijanskih knjižnicah proučavao, s druge trudio se potanko upoznati sa sredovječnimi vreli talijanskoga zakonarstva i s bogatom u tom pogledu talijanskom literaturom. I doista jedva imade medju Slaveni strukovnjaka, koji bi se mogao Hubomu u tom pogledu o bok staviti. On je i onom prilikom i kod svojih potonjih posjeta Italije sakupio u obilju, kano jedva tko drugi, pravne spomenike i pravoslovnu literaturu talijansku, što no sada čini, ako se ne varam, glavni ures sveučilištne biblioteke c. novoruskoga universiteta u Odesi. Razgovarajući s Hubom za boravka njegova u Zagrebu divio sam se njegovu podrobnomu poznavanju sredovječnih statuta talijanskih municipija i obćina, te sam poželio, da ga u tom sliede naši izpitatelji pravne poviesti, koje se pravni spomenici tako tiesno na talijanske prislanjaju.

Možebit je tuj u Huboga, kada je opazio nepregledno more spomenika za poviest prava na zapadu, dozorila misao, da se u buduće ograniči na iztraživanje prava slovjenskoga, pače posebno poljskoga, a na zapadno osvrne, u koliko razjasnjenje prvoga nuždno zahtieva. Od sada bar opažamo one granice u njegovom dalnjem radu.

Bivši onim zvaničnim poslom zapremljen a sabiranjem naučne gradje zabavljen, nije se Hube njekoliko godina (1844—1852) pokazao na književnom poprištu. Tek god. 1852 pojavi se razpravom: „O najdawniejszych statutah synodalnych polskich“ (Bibl. warszaw. XLI, 111), u kojoj je prvi priobćio odredbe sieradzke sinode god. 1233. pod nadbiskupom Pelkom; za tiem razpravom: „Przyczynek do objaśnienia historyi statutu wiślickiego“ (Bibl. warz. XLIX, i u posebnom otisku). U ovoj razpravi nastavio je Hube svoja obširna, god. 1839. prekinuta, iztraživanja o statutih Kazimira velikoga, stojećih s visličkim u tiesnoj svezi. Kod toga iztraživanja poslužio se Hube uz statute po tekstu, koje je koncem XV. vieka njetko priredio za izdanje, još rukopisnom gradjom, imenito trima rukopisima c. biblioteke peterbužke, ujedno sa dva Stronczyńskova. Budući da su ovi zakoni bili jedini sustavni obći pravni zbornik za cielu Poljsku do njezine propasti, pitanja o njihovoj sudbini imala su ne samo teoretičku nego i praktičku važnost.

Sliedeće Hubovo djelo stajalo je u svezi s onim prvim od god. 1852; bijaše to: „Antiquissimae constitutiones synodales provinciae Gneznensis, maxima ex parte nunc primum e codicibus manu scriptis typis mandatae. Petropoli 1856“ (VIII, 1—222). U toj knjizi, posvećenoj papi Piju IX, obielodanjeni su statuti 12 poljskih sinoda izmedju 1236—1406 držanih. Slučajno je u isto doba

Helcel u svojem djelu: „Starodavni prawa polskiego pomniki“ (knj. I.) iznio na svjetlo takodjer one sinodalne konstitucije; nu statut legata Filipa, izdan god. 1279 u budimskoj sinodi, bijaše kod Huboga za 55 članaka podpuniji, koje je za tim Helcel u dodatku priobćio.

Promjene u ruskoj Poljskoj god. 1861 nisu ostale bez upliva na spoljašnji položaj učenoga Huboga. Poslije adrese, koju je varšavsko gradjanstvo dne 28. veljače podastrlo caru Aleksandru II, obeća ovaj promjene u vladavini, koje su ukazom od 27. ožujka odredjene: stvorena posebna vladna komisija s obćim ravnateljem markezom A. Wielopolskim na čelu, uzpostavljeno državno vieće, uvedena izborna gubernijska i mjestna uprava, školstvo poljski preustrojeno. I dalje se pošlo. Sliedeće godine (8. lipnja) imenovan je namjestnikom Poljske veliki knez Konstantin, a Wielopolski načelnikom gradjanske uprave te podpredsjednikom državnoga vieća. Povodom ove zamašne promjene bješe Hube u studenu 1861 god. iz Petrograda poslan u Varšavu, da zauzme u rečenoj komisiji predsjedničtvo odjela za crkvene i prosvjetne poslove.

U Poljskoj nastale su pod sjenom novih odnošaja dvie stranke: „biela“ (aristokratička), koja je mislila mirnim putem od Rusije zadobiti ustupke, i tim preporoditi davnu Poljsku; ona je svoje nazore izrazila u adresi predanoj predsjedniku gospodarskoga društva gr. A. Zamojskomu; i „crvena“ (demokratska), koja je sve samo od oružanoga odpora očekivala. Ova je već 17. listopada 1861 ustrojila narodni odbor, kojega su pododbori po cieloj zemlji sliedeće godine razšireni, a pokušaji na život velikoga kneza i Wielopolskoga podkopala zemljište „bieloj“ stranci. Hube nije se miešao u politiku,

nu prijatelj mirnoga razvoja, pristajaše po svojem osviedočenju uz onu prvu stranku; te kano što svi triezni zemljaci nije mogao dosta osuditi postupak „crvenjaka“, koji je napokon doveo do ustanka g. 1863, za Poljsku ubitačnoga. Kano predsjednik odjela za prosvjetu Hube je naumio bio preustrojiti poljsko školstvo; nu zapriečio ga ustanak u provedbi. Jednu je ipak ostavio uspomenu, a ta je glavna biblioteka u Varšavi, koju je kupom množine knjiga i rukopisa zemaljskim novcem znatno obogatio.

I u toj vrijućoj dobi i usried zvaničkoga zanimanja nije se Hube iznevjerio nauci. Radilo se o reformah u upravi i sudstvu, a imenito o novom za Poljsku izdanju kaznenoga zakona. To je Huboga, koji se, kako znamo, tim predmetom bavio od davna, ponukalo, da napiše „studiju o kaznenom zakonu god. 1818“ (Studia nad kodeksem karnym 1818 roku. Warszawa 1863). U šest glava govori o postanku toga zakonika, o sustavu kazna naprama prestupkom, i o odnošaju sudca naprama odredjivanju kazna. Svagdje osvrće se na dotične ustanove u raznih zemljah Europe[1]. A tim osvrtom dodje do uvjerenja, koje tuj izrazuje, da bi se mogao obćeeuropski kazneni zakonik sastaviti upućujući na srednji viek, kada je u većem dielu Evrope postojao jedan kazneni zakon, i na ogroman upliv francezkoga zakonarstva na sve evropske kaznene zakonike XIX. vieka.

Kada je podpuni preokret javnih odnošaja u Poljskoj riešio Huboga od svih, tako rekuć, dnevnih pitanja, vrati se opet na razna pitanja poviesti zapadno-evropskoga prava. Od davna su ga zanimali početci u zako-

---

[1] Drugi dio toga djela nije izašao uslied korjenito promienjenih u Poljskoj okolnosti.

narstvu naroda, koji su na razvalinah zapadne rimske carevine osnovali nove države. Rukopis sadržavajući saličko pravo, koji je Hube u Lipskom god. 1862 nabaviti dao za glavnu varšavsku biblioteku, dao mu je povod iztražiti i na svjetlo iznieti (Bibl. warszaw. 1863, svezak rujanski) svoje misli o postanku zbirke t. zv. sirmondskih formula i o odnošaju njihovu prama markulfovim formulam. Po njegovu tumačenju zbirka sirmondska nije u jedno vrieme postala, nego da su dvie prve česti postale bar u VI a treća tek koncem VIII vieka; pa da je za porabu turonske pokrajine u Franciji sastavljena. Ova razprava bijaše početak u nizu drugih o zakonarstvu zapadnih naroda na osvitku srednjega vieka. Novo kritičko izdanje burgundskoga prava od bonskoga profesora Blume-a god. 1863 izazva već g. 1865 studiju Huboga: „Prawo burgundzkie, historya jego powstania i ocenienie nowéj jego edicyi“ (Warszawa 1865)[1]. Hube se ne slaže s njemačkim učenjakom u pitanju o postanku toga prava; te razlaže, kako su pojedine njegove česti postale, a to na kraju zorno predočuje na tablici. Dvie godine kašnje obielodanio je Hube spomenuti važni rukopis varšavski u dva izdanja, poljskom: „Prawo salickie“ (Warszawa 1867) i francezkom: „La loi salique“ (Varsovie 1867) uz historijski predgovor, u kojem se obširno razlaže kritika teksta i razvoj prava saličkoga. Nu uvod nije istovjetan u oba izdanja, s toga se popunjuju. Ova je radnja učenoga Poljaka obratila pažnju na zapadu; a pošto joj se u njekih točkah prigovaralo, Hube je posljednjih

---

[1] U francezkom prievodu: Histoire de la formation de la loi Bourguignonne et appretiation de la derniere édition de cette loi. Paris 1867.

godina nakanio bio izdati novo djelo o postanku i razvitku saličkoga zakona[1]; koju mu je nakanu, koliko znadem, smrt osujetila. S timi radnjami o zapadnoevropskom pravu stoji u njekom savezu i trud: „Kodeks cywilny włoski z roku 1865“ (Warszawa 1866, franсezki 1869), u kojem razlaže postupno ujedinjenje gradjanskoga prava u Italiji. U taj red studija spada takodjer god. 1864 izdani „Extrait du catalogue de la Bibliotheque du sénateur Hube“ (V partie), koj nije običan suhoparni popis, nego se upliću učene primjetbe o talijanskih statutih, kojih je množinu, kako već spomenusmo, Hube za sebe sabrao, češće boraveći i putujuci po apeninskom poluotoku.

Hube je imao nakanu s vremenom izdati sve znamenite spomenike slovjenskih zakonarstva. Na 20. rujna 1860 piše iz Beča našemu Kukuljeviću[2]: „Ima tomu više godina, što sam osnov postavio zbirci svih slovjenskih zakonarstva, koli stare toli nove dobe; pa sam bio sretan, da sam malo po malo sve što je znatnije nabavio. Moja zbirka nije još ipak podpuna, osobito glede dalmatinskih spomenika; jer velik njih dio nije još izdan a rukopisi čuvaju se ponajviše u sukromnim rukama. Da tu prazninu moje zbirke popunim, osmjelujem se na Vas, visoko cienjeni gospodine, obratiti jednom preponiznom molbom. Učinit ćete mi najveću uslugu, ako mi priobćite kratku obaviest o svih u rukopisu nalazećih se, Vam poznatih, starih dalmatinskih statutih. Osobito rado bi znao, od koje su dobe prvo-

[1] Dao je u Berlinu god. 1889 tiskati kano rukopis: „Uebersichts-Tafel zur Beleuchtung der Entstehungs- und Entwickelungs-Geschichte der lex salica“.

[2] Pismo priobći mi prijatelj T. Smičiklas iz zbirke listova, koju mu za porabu ustupi pokojnikova obitelj.

bitne jim redakcije, kada su obnovljeni i u kojem jeziku sastavljeni? Veoma dobro bi mi došla potanja obaviest o dubrovačkom statutu, kojega jedan priepis čuva se i u Vašoj bogatoj knjižnici. Popis glavnih rubrika podao bi priegled cieline. Budem li sretan ove obaviesti dobiti Vašim posredovanjem, odmah ću se uhvatiti posla, da izradim bibliografski priegled o slovjenskih zakonarstvih, pa da ga čim prije obielodanim. Osvjedočen sam, da će prvi pokus biti veoma nedostatan; nu i nepodpun početak može s vremenom dovesti do temeljitije i savršenije radnje". Kako se je Hube, po svjedočanstvu toga lista, brinuo, da se čim podpunije upozna sa spomenici hrvatskoga i dalmatinskoga zakonarsva: tako je svuda tražio takove spomenike ostalih slovjenskih plemena, pa i onih, koja su mu više po strani bila, imenito Bugarske i Srbske. U Berlinu pregledao je rukopise njekada Vukove, te medju njimi proučio bugarski „nomokanon", kojega ruske redakcije poznavao je od prije. God. 1867 boraveći u Beču i Pragu proučio je zbirku Šafaříkovih rukopisa, koja je u knjižnicu českoga narodnoga muzeja prešla; te se zaustavio osobito kod rukopisa sadržavajućega Dušanov zakonik i „цара Юстиніана законь о записаніи".

Nu dočim Hube nije dospio izdati zakonarskih spomenika slovjenskih, nije prestao proučavati jih. Osobito ga zanimalo pitanje o stranom uplivu, ponajpače o uplivu prava rimskoga i rimsko-bizantinskoga, na slovjensko zakonarstvo. Što je Savigny učinio svojom historijom rimskoga prava u srednjem vieku za zapadnu Evropu, to je Hube naumio bio učiniti za Slovjenstvo. Prvi pokus takove radnje dade u djelu „O znaczeniu prawa rzymskiego i rzymsko-byzantyńskiego u narodów słowiańskich" (Warszawa 1868), koje je kod nas postalo

pristupno hrvatskim prievodom[1]. U uvodu crta u kratko razvoj državnoga i crkvenoga zakonarstva bizantinskoga, za tim iztiče njegov upliv kod slovjenskih plemena: Bugara, Srba, Rusa, Hrvata, Čeha i Poljaka, pripomenuv svagdje zakonske zbornike i dotičnu literaturu. U dodatku izneo je na svjetlo spomenuti „законъ Юстиніана“ po staro-srbskom rukopisu uz grčki tekst. Ovo djelce imalo je ogromno značenje u nauci, koja si je njegove nazore većim dielom usvojila.

Iste god. 1868 obielodanio je Hube razpravu: „Wiadomość o sądach bożych, czyli ordaliach, w dawnéj Polsce“ (Bibliot. warszaw. 1868), za koju je crpao gradju ponajviše iz rukopisa grada Elbląga. To je liep prilog za jedan odsjek sredovječnoga kaznenoga prava poljskoga. Nu to bijaše samo odpadak djela, koje je Hube zasnovao. Mislio je na ime obraditi i postupice obielodaniti historiju kaznenoga prava svih slovjenskih naroda. Započe „Historyą prawa karnego ruskiego“, koja je u dvie česti izašla god. 1870 i 1872. Hube je skoro 30 godina sudjelovao kod zakonarske radnje ruske; te bijaše pozvan, da izradi nacrt poviesti kaznenoga zakonarstva ruskoga, što je i izveo već 1843 god. Svi oni putevi, kojim je posao kodifikatorni od 1839—1845 prošao, naortani su u ovom djelu. A malo je tko mogao tako duboko uroniti u razvoj ruskoga kaznenoga zakonarstva, kano što Hube, dočim su mu rješitbom cara Aleksandra II svi državni arkivi otvoreni bili.

---

[1] Preveo na moju ponuku J. Miškatović i obielodanio najprije u „N. Pozoru“, onda u posebnom otisku (Beč 1869). Prevedeno i na francezki: „Droit romain et gréco-byzantin chez les peuples slaves. Paris 1880“.

Nastavak historije prava kaznenoga nije izišao na svjetlo. Hube okrenuo se na druge radnje. U isto doba s II. češću historije kaznenoga prava ruskoga uz recensiju (Bibl. warz. 1872. kwiecień) diplom kodeksa tynieckoga, Kętrzynskim i Smolkom izdanoga, obielodani Hube „Pogląd na nowsze prawa historyi praw Slowian południowych“ (Warszawa 1872 iz Bibl. warsz.), koje nas osobito zanima, jer se nas tiče i jer svjedoči, kako je Hube pomnjivo pratio našu naučnu knjigu. Počimajući: Miklošićevimi „Monumenta serbica“ godine 1858 navodi Hube izprave, zakone, statute, odnoseće se na zakonarstvo južnih Sloviena, kano takodjer cielokupnu ovamo spadajuću literaturu. Ocienjuje osobito radnje naše akademije u tom području. Sliedećih dvaju godina priobći Hube dvie manje radnje, na ime: „Kilka aktów oryginalnych sądowych z wieku XIV—XV“ (Bibl. warsz. 1873) i „Statut Wartski Władysława Jagiełły“ (Bibl. warsz. 1874), na koji se statuta niezawska god. 1496 pozivaju.

Sliedeće godine iznese Hube prvi plod svoga na veliko osnovanoga truda: „Prawo polskie w wieku XIII“ (Warszawa 1875). To je prva knjiga historije poljskoga prava. Tek nakon šest godina sliedila je druga knjiga: „Prawo polskie w XIV wieku“, takodjer pod naslovom: „Ustawodawstvo Kazimierza wielkiego“ (Warszawa 1881), onda nakon pet godina druga čest ove knjige pod posebnim naslovom: Sądy, ich praktyka i stosunki prawne społeczeństwa w Polsce ku schyłkowi XIV wieku (Warszawa 1886). Podlogom prvoj knjizi služile su izprave, a za crkveno pravo spomenuta jur statuta gnježnenske sinode (1232, 1262); za II. knjigu mogao se već i statuti poslužiti, imenito vislickim i vielkopoljskim, te njihovimi preradbami i dopunjci. Prvu knjigu dieli u

II odjela, u kojih razpravlja o obćem pravu, o razredih poljskoga stanovničtva, o pravu obiteljskom, o pravu vlastničtva, o obvezah, o pravu kaznenom, o sudstvu i postupku sudbenom; u dodatku govori o knjizi sadržavajućoj pravne običaje u Poljskoj XIII vieka. U drugoj knjizi drži se u bitnosti istoga reda; nu tuj je imao priliku obširnije progovoriti o izvorih prava XIV v. na ime o statutih poljskih. Rabeći taj izvor obradio je pravo poljsko tako, da je stvarno razporedao ustanove najprije visličkoga, onda velikopoljskoga statuta, navodeći iz svakoga od njih ustanove ondje sadržane o razredih žiteljstva, o javnom poredku, o gradjanskom i kaznenom pravu, te o sudstvu. Na kraju razpravlja o odnošaju izmedju obiju glavnih statuta, pak i naprama običajnome pravu, a zaključuje s izdanjem tekstova, priredjenih po rukopisih[1]. I u drugoj česti druge knjige t. j. u knjizi o sudstvu XIV vieka sliedi Hube jednak sustav. Za izvor upotriebi sudske knjige, akta i formulare, pa mnoge od njih priobći po maticah u dodatku. Kašnje je Hube ovu zbirku izvora popunio djelom: „Zbior rot przysiąg sądowych" (Warszawa 1888), uzetih iz sudbenih knjiga poznanskih, košćianskih, kaliskih, sieradzkih, piotrkovskih i dobrzišičkih od 1386—1411 god. Cielokupna zbirka obuhvaća do 1140 prisega, koje, jer većinom u poljskom jeziku, zanimive su takodjer s jezikoslovnoga gledišta[2].

U ova četiri svezka prikazao je Hube poviest poljskoga prava XIII i XIV vieka. Nastavak nije iznešen

---

[1] Ovaj dio izadje napose pod naslovom: „Statuta Kazimiri magni regis Poloniae e codicibus manuscriptis typis mandata".

[2] S te strane objasnio jih prof. Brückner.

na svjetlo; nu za to je neprekidno što objasnjivao pojedine izvore prava, što nove na vidik iznosio, što obradjivao pojedine odsjeke, i tako pripravljao se na čvrstoj podlozi za izvadjanje na veliko zamišljene naučne osnove. Tako je razprava: „O datach nadawanych statutom Kazimierza wielkiego“ (Bibl. warsz. 1877 i u posebnom otisku) bila samo predteča spomenute knjige „ustavodavstvo“ toga poljskoga kralja. Na dalje razprava: „Wrożda, wrożba i pokora“ (Ateneum 1884, III)“, u kojoj se povratio k predmetu, jednom već prije pol vieka razpravljanom, jest takodjer odlomak kaznenoga prava, o kojem u poviesti poljskoga prava XIII i XIV vieka potanje govori. Med priloge historičke za poviest prava ubrajamo djelce: „Kościoł parafialny stary i nowy, w Radomsku“ (Warszawa 1876) sa 14 spomenika iz XV—XVIII vieka; na dalje „Przywilej żydowski Bolesława i jego potwierdzenia“ (Bibl. warsz. 1880, I), onda „Księgi ziemskie i grodzkie wieku XIV w Polsce“ (Pojednaní kr. české společnosti nauk. V Praze 1884), dalje „Dwa rękopisy średniowiecznego zbioru praw kóscielnych, gnieżnieński i krakovski“ (Bibl. warsz. 1885); napokon „Wyrok lwowski r. 1421“ (Warszawa 1888).

Jedna od posljednjih na javnost iznesenih radnja neumornoga Huboga ticala se nas Jugoslavena, ocjena na ime crnogorskoga Bogišićem uredjenoga zakona (Ateneum 1889)[1]. U uvodu ove obširne ocjene iza kratke poviesti Crnogore daje pregled starijega zakonarstva, pak onda prielazi na ustanove ondješnjega običajnoga prava o vlastničtvu i odanle iztičućih obveza u svezi s javnim ustrojstvom i uredbom obitelji, na koje valjalo

[1] Ocjena je prevedena na ruski od J. J. Gonsiorovskoga: Р. М. Губе, законикъ Церногоріи. С.-Петерб. 1889.

je kodifikatoru obazirati se. Konačno izriče se sud, da nov crnogoski zakon zauzima „častno mjesto u redu suvremenih zakonarskih radnja; pače jih često nadkriljuje“.

I tim svršuje se ovaj kratki pregled radnje našega čuvenoga člana dopisnika. Ove radnje obuhvaćaju dugo razdobje od 1826—1890 godine, dakle dugačak niz od blizu 64 godine. Pa kakove su to radnje! Kreću se u području nauke, koja je u slovjenskoj književnosti najslabije obradjena bila. Hubomu je valjalo i tražiti gradju i tu gradju redati, čistiti, sustavno učiti, pak obdjelanu na svjetlo iznositi. A koli dalek vidik pokazuju sve te mnogobrojne radnje! Pravnih uredaba nije Hube motrio s tiesnoga gledišta mjestnoga, već jim tražio dodirne točke u svietu slovjenskom, romanskom i germanskom, dobro znajući koli dubok je korjen ostavila u životu tih naroda davna zajednica njihova. U poznavanju prava tih naroda, njegova razvoja i uzajamnoga uticaja očituje se velik duh učenoga Poljaka. Uz to bijaše u svojih istraživanjih posvema positivan, osnivajuć jih na izvorih i postavnih podatcih. Odavle tolike radnje njegove o izvorih prava i ocjene njihove. Obraćao je svoju pažnju na pravo gradjansko, kazneno i sudbeno; dočim ga državno manje zanimalo. Još je jedno, što iz svake stranice radnja njegovih proviruje, a to je ogromno poznavanje dotične literature. Za čudo, ne samo krupnija djela nego i najsitniji spisovi nisu mu izmakli, i to budi u kojoj književnosti. I trieznost njegova uma, i krotkoća njegove ćudi, i dobrostivost njegova srdca zrcali se u njegovih književnih plodovih. Nije se rado prepirao; izbjegavao zadjevicu; volio je bistro svoje nazore izložiti nedirajuć u one drugih.

Smrću Romualda Hubоga nasta velika praznina u nauci slovjenskoga prava. Dao bog, te ga nova mlada sila skoro zamienila! Bezsmrtan njegov duh tomu će se najviše radovati[1].

F. R.

---

[1] Za taj nekrolog uz djela R. H. od kojih su mi glavna poznata bila, upotriebio sam životopise u „Ateneumu" (Warszawa 1890, wrziesén od St. L.), i profesora Th. Zigelja: Объ ученой дѣятельности Р. М. Губе (журналъ мин. нар. просв. С.-Петерб.)

2. KNJIŽEVNA RADNJA.

---

a) RAD.

Knjiga CIII. (razreda filol.-hist. i filoz.-jur. XXXII.).

Demografski izvidi u Hrvatskoj. Od *dra. Fr. Vrbanića.* Str. 1.

O državnom ustrojstvu republike dubrovačke. Od *dra. K. Vojnovića.* Str. 24.

Današńi trpański dijalekat od *Mateja Milasa.* Str. 68.

Parnice proti vješticam u Hrvatskoj. Od *Ivana Tkalčića.* Str. 83.

Sadanje stanje gospodarske nauke. Od *dra. Bl. Lorkovića.* Str. 117.

O najstarijoj lirskoj i epskoj poeziji latinskoj s komparativnoga gledišta. Od *dra. M. Šrepela.* Str. 184.

O postanju latinskoga b-imperfekta i b-futura. Od *dra. M. Šrepela.* Str. 223.

Knjiga CIV. (razreda matematičko-prirodoslovnoga XI.)

Nekoji rezultati opažanja oblaka na kraljevskoj nautičkoj školi u Bakru. Na temelju opažanja A. Mohorovičića i A. M. Zuvičića sastavio *prof. A. Mohorovičić.* Str. 1.

O vitoperim plohama četvrtoga stupnja sa tri dvostruka pravca Od *dra. D. Segena.* Str. 87.

Klorotoidni škriljavac iz Psunja. Od *dra. M. Kišpatića.* Str. 100.

*

Knjiga CV. (razreda filol.-hist. i filoz.-jur. XXXIII.)

Knjiga CVI. (razreda matem.-prirodoslov. XII.)

Knjiga CVII. (razreda matem.-prirodoslov. XIII.)

b) STARINE.

Knjiga XXIV.

c) STARI PISCI HRVATSKI.

Knjiga XVIII.

PJESNI RAZLIKE DINKA RAŃINE.

PRIREDIO ZA ŠTAMPU M. VALJAVAC.

pjesan iz Marcijala, u kojoj kaže, da se prijateļom darovi poklańat imaju. Str. 66. Kaže, kako čovjek pokoja ne ima na svitu. Str. 67. Umrlim u tugah razgovor daje. Str. 70. Svjetuje ļudi, da veoma ne smagnu za zlatom. Str. 71. Kaže, da suze nijesu lik tugami. Izeta iz Filemona grčkoga spjevaoca. Str. 71. Jednomu, koji se imanjem svojim slavļaše. Str. 72. Vrh sreće. Str. 73. Vrh sreće. Str. 74. U hvalu pastira, kih život jes boļi, nego svi ini životi od svjeta. Str. 75. Gospodinu Luci Sorkočeviću i Franu Lukareviću i Đorđu Bartoli milo pozdravljenje piše. Str. 78. Lovac u smrt psa svoga. Str. 79. Vrh lova jednoga. Str. 80. Jednomu, ki se ričima moći velike čińaše, a prikor na pokon veliku primi. Str. 81. Gospodinu Franu Lukareviću prijateļu svomu. Str. 82. Gospodinu Marku Rańini, prijateļu svomu. Gospodinu Ǵuhu Rańini, prijateļu svomu razgovor u smrt brata ńegova Dava. Str. 83 Gospodinu Maroju Mažibradiću. Str. 83. Rečenom gospodinu Maroju. Str. 84. Dinku Rańini Maroje Mažibradić odgovor čini. Ovu pjesan ize iz Moska, staroga spjevaoca grčkoga jezika. Str. 88. Pjesan ova kaže, da riječi božije u sebi nijesu protivne; izeta iz Pulča spjevaoca grčkoga. Str. 90. Nadgrobje Šišmunda Menčetića. Str. 91. Nadgrobje Ǵore Držića. Str. 94. Jednomu zavidniku. Str. 95. Gospodinu Simu Rańini, prijateļu svomu. Str. 96. Ptica poslana djevojci od mlaca. Str. 99. Na tuj pjesan djevojka mlacu odgovor da. Str. 99. Ovu pjesan učini jednijem zavidnikom, kažući im er nijesu dobri razumjet ńegova pisma i ńegove pjesni, a nego da ih hule. Str. 100. Jednomu tijeh zavidnika. Str. 100. Gospodinu Mihu Lukareviću. Str. 102. Jednomu, koga žene u rasap stavļahu. Str.

spoje Nike bratučede ńegove. Str. 198. U smrti iste gospođe Nike. Str. 205. U svoju nemoć. Str. 207. Pjesni božanstvene. Str. 208. Kajanje. Str. 210. Umrlim govorenje. Str. 216. Ovu pjesan vrh krsta postavi. Str. 218. Umrlijem govorenje. Str. 219. Ovi pjesni učini pjesnem svim svojima ńim nauk dajući, kako će putovat. Str. 221. U istije pjesni. Str. 220. U odiļenje. Str. 221. Gospodinu Franu Lukareviću odgovor učini po skladu od riječi. Str. 223. Istomu gospodinu Lukareviću odgovor po istijeh riječeh. Str. 223. Gospodin Dinko Rańina, vlastelin dubrovački u hvalu pjesni Nikole Stjepka Naļeškovića dubrovčanina. Str. 224. Gospodin Dinko Rańina vlastelin dubrovački, Nikoli Naļeškoviću. Str. 224. Gospodinu poštovanomu Niku Naļeškoviću. Str. 225. Izvori pjesama uzetijeh iz grčkoga i latinskoga jezika. Str. 238.

d) MONUMENTA

SPECTANTIA HISTORIAM SLAVORUM MERIDIONALIUM.

Vol. XXII. Listine o odnošajih izmedju južnoga slavenstva i mletačke republike. Sakupio i uredio *Šime Ljubić* knj. IX. od god. 1452—1469, s kazalom sadržaja te osoba i mjesta. Str. I—XXVI, 1—496.

e) POSEBNA DJELA.

Dvijestogodišnjica oslobodjenja Slavonije. II diela, knj. XI.
Prvi dio: Slavonija i druge Hrvatske zemlje pod Turskom i rat oslobodjenja. Str. 1—173.
Drugi dio: Spomenici o Slavoniji u XVII. vijeku. Str. I—VIII. 1—363.

Ljetopis. Sv. VI. (1891). Nekrolog: Romualdo Hube. Str. 127.

Akademijska galerija Strosmajerova. Drugo preradjeno izdanje. Str. I—VIII, 1—149.

A. Crtice iz poviesti slikarstva obzirom na našu galeriju: Sredovječno slikarstvo: a) bizantinsko; b) prieporod slikarstva u Italiji. Slikarstvo nove dobe: a) talijansko slikarstvo XV. stoljeća; b) staro germansko slikarstvo; c) talijansko slikarstvo XVI. vieka. Slikarstvo XVII. i XVIII. vieka: a) u Italiji; b) u ostalih zemljah. Mletačka škola. Slikarstvo naše dobe. Crteži, kartoni i miniature.

B. Slike i umjetnine: u arkadah, predsoblju, dvoranah I—VI.

3. KNJIŽEVNI RAD.

a) ČLANOVA.

Brusina Spiridion:
Dr. Nikola Selak. Rad CVII. str. 228.

Dvořak dr. **Vinko:**
Ob uzdržavanju titraja pomoću električke struje. Rad CVI. str. 1.

Fermendžin o. Eusebij:
Listovi o izdanju glagolskih crkvenih knjiga i o drugih književnih poslovih u Hrvatskoj, od god. 1620—1648. Starine knj. XXIV. str. 1.

Kišpatić dr. **M.:**
Klorotoidni škriljevac iz Psunja. Rad CIV. str. 100.
Šesto izviešće potresnoga odbora za god. 1888. Rad CIV. str. 143.
Sedmo izviešće odbora za g 1889. Rad CIV. str. 164.
Osmo izviešće potresnoga odbora za g. 1890 str. 133.
Potresi u Hrvatskoj I. Rad CVII. str. 81.

Kukuljević Ivan Sakcinski:
Regesta documentorum regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae saeculi XIII (Nastavak 1240—8). Starine knj. XXIV. str. 204.

Ljubić Šime:

Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium. Vol. XXII. Listine: o odnošajih izmedju južnoga Slavenstva i mletačke republike knj. X. od god. 1452—1469. s kazalom sadržaja te osoba i mjesta.

Lopašić Radoslav:

Novi prilozi za poviest urote bana Petra Zrinskoga i kneza Franje Krste Frankopana. Starine knj. XXIV. str. 41.:

A) Izprave tičuće se Fr. Frankulina str. 44.
B) Iztražni spisi s Fr. Ivanovićem str. 32.
C) Izprave tičuće se Fr. Bukovačkoga str. 89.
D) Spisi tičući se Zrinskoga i Frankopana str. 95.

Lorković dr. **Bl.:**

Sadanje stanje gospodarske nauke. Rad CIII. str. 117.

Matković dr. **Petar:**

Putovanja po Balkanskom poluotoku XVI. vieka: XI. Dva putopisa poljskih poslanstva u Carigrad: E. Otvinovskoga od god. 1557. i Andrije Taranovskoga, komornika od god. 1569. Rad CV. str. 142.

Književna obznana. Najstarija geografija Hrvatske. Rad CV. str. 239.

Rački dr. **Fr.:**

Nutarnje stanje Hrvatske prije XII. stoljeća. V. Imovni i gospodarstveni odnošaji. Rad CV. str. 202.

Izvodi za jugoslavensku poviest iz dnevnika Marina ml. Sanuda za god. 1526—1533. (Nastavak 1532). Starine knj. XXIV. str. 161.

Romualdo Hube. Nekrolog. Ljetopis VI, str. 127.

Smičiklas Tadija:

Dvijestogodišnjica oslobodjenja Slavonije. II diela. (Posebna djela, knj. XI). Prvi dio: Slavonija i druge Hrvatske zemlje pod Turskom i rat oslobodjenja str. 1—173. Drugi dio: Spomenici o Slavoniji u XVII. vijeku str. I—VIII. 1—363.

Šrepel dr. **Milivoj:**

O najstarijoj lirskoj i epskoj poeziji latinskoj s komparativnoga gledišta. Rad CIII. str. 184.

O postanju latinskoga *b* imperfekta i *b* futura. Od dra. M. Šrepela. Str. 223.

Šulek dr. **Bogoslav:**

Najmanji ljudi. Rad CVII. str. 165.

Tkalčić Ivan:

Parnice proti vješticam. Rad CIII. str. 83.

Torbar Josip:

Nevid njekojih boja. Rad CVII. str. 211.

Valavec Matija:

Prinos k naglasu u (novo-) slovenskom jeziku. Naglas u infinitivu i supinu. Rad CV. str. 49.

Stari pisci hrvatski knj. XVIII.

Pjesni razlike Dinka Ranjine. Uredio M. Valjavec.

Vojnović dr. **K.:**

Sudbeno ustrojstvo republike dubrovačke. Rad CV. str. 1.

Vrbanić dr. **Fr.:**

Demografski izvidi u Hrvatskoj. Rad CIII. str. 1.

Zahradnik dr. **K.:**

Vlastitost skupina sticišta na Descartesovu listu. Rad CIV. str. 115.

Prilog k teoriji strophoide. Rad CIV. str. 120.
Prilog k teoriji cisoide. Rad CVI. str. 130.

b) NEČLANOVA.

Gorjanović-Kramberger dr. **Dr.**:
Palaeoichthyoložki prilozi (Collectae palaeoichthyologicae). Dio II. Rad CVI. str. 59.

Milas Matej:
Današńi trpański dijalekat. Rad CIII. str. 68.

Mohorovičić A.:
Nekoji rezultati opažanja oblaka na kraljevskoj nautičkoj školi u Bakru. Rad CIV. str. 1.

Polivka dr. **Gjuro**:
Opisi i izvodi iz nekoliko jugoslavenskih rukopisa u Pragu. (Svršetak.) Starine XXIV.
XII. Veronika-Marta. str. 113.
XIII. Apokrifna priča o Jovu. str. 135.
XIV. Jošte dvanaest snova cara Šahinšaha str. 155.

Segen dr. **David**:
O vitoperim plohama četvrtoga stupnja sa tri dvostruka pravca. Rad CIV. str. 87.

Selak dr. **Nikola**:
Život i djela Gjura (Armena) Baglivia, Dubrovčanina, profesora anatomije i teoretične medicine na rimskom arhiliceju „Sapienzi". Rad CVII, str. 1.

Varićak dr. **Vladimir**:
Prilog teoriji Descartesova lista. Rad CIV. str. 106.

VI.

KNJIŽNICA

I

GALERIJA SLIKA.

a) KNJIŽNICA.

OVE SE JE GODINE UMNOŽILA RUKOPISI I KNJIGAMI, KOJE SE OVDJE SA ZAHVALNOŠĆU NAVODE.

I.

RUKOPISI I LISTINE.

Darom presv. g. *Ljudevita bar. Ožegovića*, iz ostavštine njegova blago-pokojnoga otca bar. Metela Ožegovića više svezakah saborskih i raznih pisama, počam od god. 1814—1835.

Veleč. g. akad. Iv. Tkalčić. Veliki svezak pisama zasjecajućih u tako zvano „ilirsko doba“ iz ostavštine preč. g. Iv. Krizmanića opata i župnika bistričkoga; a osim toga darovao isti gosp. i sbirku izvornih parnica proti vješticam.

Akademija kupila je iz ostavštine Iv. Kukuljevića dva glagolska rukopisa iz prve polovine XVI. vieka, jednomu je naslov: „Zakoni i naredbe od izpovidi“ a drugomu: „Prikazanje muke g. našega Isukarsta“.

II.

KNJIGE

a) KOJE JE JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA DOBILA OD POJEDINIH DOBROTVORA.

Iz ostavštine pok. c. kr. četnika *Eugena Opačića*, dobila je akademijska knjižnica njegovu književnu ostavštinu, u kojoj se nalaze medju ostalimi kritična i veleljepa izdanja francezkih klasika Didotove knjižare u Parizu.

Ostali se dobrotvori ovim redom zahvalno spominju:

Visoka zem. vlada za Bosnu i Hercegovinu. Missale glagoliticum Hervoiae ducis Spalatensis. Vindobone. 1891.

Prehistorička nalazišta s osobitim obzirom na Bosnu i Hercegovinu i one krajeve u Austro-Ugarskoj monarhiji. Napisao V. Radimsky. Sarajevo. 1891.

Predsjedničtvo sabora kralj. Hrv., Slav. i Dalm. Stenografički zapisnici sabora kralj. Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, petogodište 1888—1892. Sv. I.—IV. Zagreb. 1889/90.

Obitelj grofovah Karolyi. Codex diplomaticus comitum Karolyi de Nagy-Karoly. Vol. I—IV. Budapest. 1887.

Ostrogonski kaptol. Knauz Nandor. A Garan-melleti szent Benedeki apátsag. Budapest. 1890.

Gradsko poglavarstvo u Zemunu. Monographie von Semlin und Umgebung. Von Ignac Soppron. Semlin. 1891.

Hrv. naravoslovno društvo. Glasnik hrvatskoga naravoslovnoga družtva. God. VI. br. 1—5. Zagreb. 1891.

Kirinčić Antun, župnik u Dobrinju. Ispravnik za erei, tumačen po popu Šimunu Budineu. Rim. 1635.

Dr. Maretić Tomislav. Volapük und meine Sprachwissenschaftliche Kombinatorik, von Prof. Bauer Juraj. Zagreb. 1887.

Svjetski jezik (Volapük). Napisao prof. Juraj Bauer. Zagreb. 1885.

Sprachwissenschaftliche Kombinatorik. Von Prof. Juraj Bauer. Zagreb. 1886.

Spelin. Eine Allsprache auf allgemeinen Grundlagen, von Prof. Bauer Georg. Agram. 1888.

Tkalčić Ivan. Nadpisi sredovječni i novovjeki u Hrvatskoj i Slavoniji. Sabrao Iv. Kukuljević. Zagreb. 1891.

N. N Требевић први српски илустровани календар у Босни и Херцеговини. За год. 1891.

b) KNJIGE KOJE JE DOBILA NA DAR OD PISACA.

А. С. Б. Зъ какомъ видѣ возможно и желательно сближеніе славянъ на почвѣ общаго языка?

Bogusławski Edward. Škice lito-windyjske. II. Teoryja nazwisk na awa.

Будиловић А. Къ предстоящему тысячелѣтно со дня смерти патріарха Фотія. Варшава. 1890.

Chadt Jan. Vliv hornin na vzrůst lesních dřevin. Pisek. 1889.

Lesní půdoznalstvi. Pisek. 1887.

Dr. Jakov Chiudina. Il monastero di sant' arcangelo. Zara. 1891.

Дучић Никифор. Књижевни радови. Биоград. 1891.

Фаминцын Ал. С. Домра́ и сродные ей музыкальные инструменты русскаго народа. С. Петербургъ. 1891.

Gasparini R. Prof. Prilog fauni dalmatinskih pauka. Spljet. 1891.

Геров. Најден. Буквы ъ и ь въ старомъ церковнословянскомъ язикѣ. Пловдивъ. 1891.

Hórnik Michał. Biblijske stawizny staroho a nowoho zakonja. Budyšin. 1891.

Dr. Lazar Gyula. Az orosz birodalom történelme Temesvar. 1890/91. sv. 1—IV.

Lopašić Radoslav. Bihać i bihaćka krajina. Zagreb. 1890.

Mašić Stjepan c. i kr. satnik. Knjiga preko otca Radetzky-a. Beč. 1891.

Mencin Josip. Knjižnica za mladež. Sv. I—IV. Petrinja. 1891.

Милићевић М. Кнез Милош у причама. Београд. 1891.

Modestin Josip. Kritička potraživanja i pokušaj pragmatizovanja u području povjesti dubrovačke od 1205 do 1331. Zagreb. 1891.

Петрушевић А. С. Критико-историческія разсужденія о надднѣстрянском городѣ Галичѣ. Львовъ. 1888.

— Сводная галицко-русская лѣтопись съ 1600 по 1700 годѣ Львовъ. 1874.

— Дополненія ко сводной галицко-русской Лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ. Львовъ. 1891.

Dr. Jiři Polivka. Drobné príspěvky literárně-historické. Prag. 1991.

Prusik Frant. Xar. Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Prag. 1891.

Velenovský I. Flora bulgarica. Pragae. 1891.

*

c) KNJIGE KOJE JE DOBILA ŠTO U ZAMJENU, ŠTO NA DAR OD RAZNIH UČENIH DRUŽTAVA I ZAVODA.

Beč. C. akademija znanosti.

Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Classe. Band CXIII. Heft. 1. — Band CXIV. Heft. I. Wien. 1887. — Band CXV. Wien. 1888. — Band CXIX. Wien. 1889. — Band CXX. CXXI. CXXII. CXXIII. Wien. 1890. — Archiv für österreichische Geschichte. Band XLV. 1. 2. Hälfte. Band XLVI. 1. 2. Hälfte. XLVII. 1. Hälfte. Wien. 1890. — Fontes rerum austriacarum: Zweite Abtheilung: Diplomataria et Acta. XLV. Band. 1. 2. Hälfte. Wien. 1890. — Denkschriften der kais. Akademie der Wissenschaften. Philosophisch - historische Classe. XXXVII. Band. Wien. 1889. Band. XXXVIII. XXXIX. Wien. 1890.

Beč. C. centralna komisija za uzdržavanje historijskih spomenikah.

Mittheilungen der k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale. Band XVI. Heft. 4. Wien. 1890.

Beč. C. kr. geoložki zavod.

Verhandlungen der k. k. geologischen Reichsanstalt. Nr. 14—18. 1890. Wien. 1890. Nr. 1—12. 1891. Wien. 1891. — Jahrbuch des k. k. geologischen Reichsanstalt. Jahrgang. 1890. XL. Band. III. u. IV. Heft. Wien 1891. — XLI. Band. I. Heft. Wien. 1891. — Ueber den Schädel eines fossilen Dipnoërs Ceratodus Sturii nov. spec. **aus** den Schichten der oberen Trias der Nordalpen, von Friedrich Teller. Vien. 1891.

Beč. C. kr. statistička komisija.

Oesterreichische Statistik. XXIV. Band. 4. Heft. Statistische Uebersicht der Verhältnisse der Oesterreichischen Strafanstalten und der Gerichts-Gefängnisse im Jahre 1886. Wien. 1890. — XXV. Band. 2. Heft. Statistik der Sparcassen für das Jahr 1888. Wien. 1890. — 3. Heft. Statistik der Unterrichts-Anstalten für das

Jahr 1888/89. Wien. 1891. — 4. Heft. Statistik der Banken für die Jahre 1888. und 1889. Wien. 1891. — XXVI. Band. 1. Heft. Bericht über die Erhebung der Handelswerthe und Haupt-Ergebnisse des auswärtigen Handels im Jahre 1889. Wien. 1891. — 2. Heft. Waaren-Einfuhr in das allgemeine österreichisch-ungarische Zollgebiet im Jahre 1889. Wien. 1891. — 3. Heft. Waaren Ausfuhr aus dem allgemeinen österreichisch-ungarischen Zollgebiete in Jahre 1889. Wien. 1891. — XXVII. Band. 1. Heft. Die Ergebnisse der Civilrechtspflege im Jahre 1887. Wien. 1891. — 2. Heft. Die Ergebnisse des Concursverfahrens im Jahre 1887. Wien. 1891. — 3. Heft. Die Ergebnisse der Strafrechtspflege im Jahre 1887. Wien 1891. — 4. Heft. Statistische Uebersicht der Verhältnisse der Oesterreichischen Strafanstalten und der Gerichts-Gefängnisse im Jahre 1887. Wien. 1891. — XXVIII. Band. 1. Heft. Bewegung der Bevölkerung im Jahre 1889. Wien. 1891. — XXIX. Band. 4. Heft. Waaren Durchfuhr im Jahre 1890. Wien. 1891.

Beč. Anthropoložko društvo.

Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien. XX. Band. III. IV. Heft. Wien. 1890. — Band. XXI. Heft. I—III. Wien. 1891.

Beč. C. kr. geografsko društvo.

Mittheilungen der k. k. geographischen Gesellschaft in Wien. XXXIV. Band. Heft 1—12. Wien. 1891.

Beč. C. kr. vojni geografski zavod.

Mittheilungen des k. k. Militär geographischen Institutes. X. Band. Wien. 1891.

Beograd. Srpska kralj. akademija.

Глас: XXIII. Прилог теорији интегралења помоћу безконачних редова, од Дим. Нешића. Београд. 1890. XXIV. Село из дела „Народ и земља у старој српској држави“, од Ст. Новаковића. Београд. 1891. — XXV. Драмски назори од Мат. Бана. Београд. 1891. — XXVI. Артески бунар у Сомбору, од М. Петровића. Београд. 1891. — XXVII. О ароматичним

дитијокарбаматима, од С. М. Лозанића. Београд. 1890. — XXVIII. Степан Вукчић Косача Написао Љ. Јовановић. Београд. 1891. — XXIX. О терцијеру тимочке крајине. Од Дра. Св. Радовановића и П. Павловића. Београд. 1891.

Споменик: VII. Стогодишњица Вука Стеф. Караџића. Београд. 1890. — VIII. Српски народни везови од Вида Вулетића-Вукасовића. Београд. 1891. — IX. 1. Хрисовуља цара Стефана гробу мајке му краљице Теодоре. 2. Српске старине по Македонији; бележке с путовања архимандрита Антонина од г. 1865. 3. Бележке доктора Брауна из српских земаља од год. 1666 Београд. 1891. — XIV. Причање Петра Јокића о догађајима и људима из првог српског устанка. (1803—1813.) Записао М. Миличевић. Београд. 1891.

Beograd. Srpsko učeno društvo.

Гласник српскога ученог друштва. Књ. 72. Београд. 1891.

Преглед садржине 90-орих књига гласника српског ученог друштва. Приредио Јован Бошковић. Београд. 1891.

Beograd. Profesorsko društvo.

Наставник, лист професорскога друштва. Књ I. св. VI. Београд. 1890. — Књ. II. св. I. II. IV—VI. Београд. 1891.

Beograd Arheološko društvo.

Старинар српског археолошког друштва. Година VII. Књ. 1—4. Београд. 1891.

Berlin. Kr. akademija znanosti.

Sitzungsberichte der kön. preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Jahrg. 1890. Heft. XLI—LIII. Berlin. 1890. Jahrgang. 1891. Heft. I—XL. Berlin. 1891.

Bolonja. Akademija znanosti.

Memorie della r. accademia delle scienze dell' instituto di Bologna. Ser. IV. Tom. X. Bologna. 1889.

Bordeaux. Akademija liepih znanostih i umjetnostih.

Actes de l' académie nationale des sciences, belles-lettres et arts de Bordeaux. 3. Serie. — 49 et 50 années 1887—1888. Paris. 1888.

Brno. C. kr. moravsko-šlezko gospodarsko-prirodoslovno-historijsko društvo.

Mittheilungen der k. k. Mährisch-Schlesischen Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde in Brünn. LXX. Jahrgang. Brünn. 1890.

Brno. Matica Moravska.

Časopis matice moravské. Ročnik XV. seš. 1. 2. 3. 4. Brno. 1891.

Bruselj. Kr. belgijsko malakoložko društvo.

Annales de la société royale malacologique de Belgique. Tome XXIV. (quatrième série, tome IV). Année 1889. Bruxelles. 1890. — *Procès-verbaux* des séances de la société royale malacologique de Belgique. Tome XIX. Année 1899. Bruxelles 1890.

Budimpešta. Magjarska akademija znanosti.

Gróf Zrínyi Miklós a költő és hadvezér hadtudományi munkái. Rónai Horváth Jenő. Budapest. 1891. — *Erdély* és az északkeleti háború levelek es okiratok Szilágyi Sándor. I. köt. Budapest. 1890. — *Votják* szótár; Irta Dr. Munkácsi Bernat. I. füz. Budapest. 1890. — *Magyar* tud. akadémiai Almanach MDCCCXCI. Budapest. 1891. — *Elhúnyt* tagjai fölött tartott emlékbeszédek. VI. köt. 11. sz. Emlékbeszéd Danielik János, felett Szvorényi Jozsef. Budapest. 1891. — 12. sz. Emlékbeszéd Apáthy Istvan, felett Matlekovich Sándor. Budapest. 1891. — 13. sz. Emlékbeszéd Rómer F. Floris, felett Hampel József. Budapest. 1891. — 14. sz. Emlékbeszéd Zsigmondy Vilmos, felett Pèch Antal. Budapest. 1891. — 15. sz. Emlékbeszéd Rónay János Jáczint, felett Por Antal. Budapest. 1891. — *Ertekezések* a társadalmi tudomanyok köréből. XI. kötet. 3. sz. Az athenei alkotmánytörtenelem korszakai. Schwarz Gyula. Budapest. 1891. — 4. sz. A rövidtartamú szabadság-

vesztés-büntetések s a föltételes elitélés. Tóth Lőrincz. Budapest. 1891. — *Értekezések* a természettudományok köréből. XX. köt. 4. sz. A hangáttétellel olőidézett hangidomokról kifeszített rezgő hártyákon es űveglemezeken. Antolik Károly. Budapest. 1890. — XXI. köt. 1. sz. Vizsgálatok az izomrángás lefolyásának különbözö behatásokra beálló módosulatairól, a jendrássik őszszehúzódási elméletének alapján. Regéczy Nagy Imbre. Budapest. 1891. — 2. sz. Spektrálfotografiai tanulmányok. Gothard Jenő. Budapest. 1891. — *Értekezések* a törté neti tudományok köréből. XIV. kötet. 10. sz. A magyar pogány sirleletek. Pulszky Ferencz. Budapest. 1891. — XV. köt. 1. sz. Tanulmányok a rómaiak daciai aranybányászatáról. Téglás Gábor. Budapest. 1891. — *Értekezések* a nyelv es széptudományok köréből. XV. köt. VII. sz. A magyar zene tudományos tárgyalása. Ponori Thewrewk Emil. Budapest. 1890. — VIII. sz. A hangsúli a szlav nyelvekben. Dr. Ásbóth Oszkártol. Budapest. 1891. — IX. sz. A nyelvujítás az idegenszerűségek. Simonyi Zsigmond. Budapest. 1891. — X. sz. Kisfaludy Károly „Mohácsa" görögül. Dr. Télfi Iván. Budapest. 1891. — *Értekezések* a mathematikai tudományok köréből. XIV. köt. 4. sz. A lánczhidak merevitő tartóinak grafikai elméletéről. Kherndl Antal. Budapest. 1890. — 5. sz. Együttesen lengő elemi mágnesek kölcsönös vonzásai és taszításal. Fröhlich Izidor. Budapest. 1891. — *Mathematikai* és természettudományi közlemények. XXIV. köt. IV. sz. Körmöczbánya és északnyugati vidékének kőzetei. Teschler György. Budapest. 1890. — V. sz. Ujabb barlangok az erdélyi érczhegység övéböl es a Fejér-körös Hunyadmegyei volgyszakaszáról. Teglás Gábor. Budapest. 1891. — VI. sz. Ásványelemzések. Loczka Jozsef. Budapest. 1891. — VII. sz. Tanulmány az epeira cucurbitina Cl., E. alp'ca L. K. es E. inconspicua E. S. nevü fajokrol. Dr. Lendl Adolf. Budapest. 1891. — *Mathematikai* és természettudományi értesitő. IX. köt. 2—9. füz. Budapest. 1891. — *Archaeologiai* értesitő. X. köt. 5. sz. Budapest. 1890. — XI. köt. 1—4. sz. Budapest. 1891. — *Ungarische* Revue.

Eilfter Jahrgang. Heft. I.—X. Budapest. 1891. — *Hadtörténelmi* közlemények. IV. évfolyam 1—IV. sz. Budapest. 1891. — *Akadémiai* értesitő. 1891. füz. 13—22. Budapest. 1891. — *Nyelvtudományi* közlemények. XXII. köt. I. II. füz. Budapest. 1891. — *Irodalomtörténeti* közlemények. I. evfol. 1—3. füz. Budapest. 1891. — *Mathematische* und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn. Band VIII. Budapest. 1891. — *A magyar* nyelvjárások osztályozása és jellemzése. Irta Ballassa József. Budapest. 1891.

Budimpešta. Historijsko društvo.

Századok, a magyar tőrtenelmi társulat közlönye. XXV. évfolyam. 1—10. füzet. Budapest. 1891.

Budimpešta. Ugarsko geoložko društvo.

Földtani közlöny. XX. köt. 8—12. füz. Budapest. 1890. XXI. köt. 1—3. füz. Budapest. 1891. — *A magyar* kir. fődtani intézet évkönyve. IX. köt. 3. füz. Egyneháóny Radácson, Eperjes mellet gyüjtött foszil növénymaradvány. Micziński Kázmér. Budapest. 1891. — 4. füz. A Radacsi növényekről. Dr. Staub Moricz. Budapest. 1891. — 5. füz. A Szegedi két artézi kút. Halaváts Gyula. Budapest. 1891. — 6. füz. Az erdélyrészi bányászat rövid ismertetése. Weisz Tade Budapest. 1891. — *Jahresbericht* der k. ung. geologischen Anstalt für 1889 Budapest. 1891. — *A magyar* kir. földtani intézet évi jelentése 1890 rol. Budapest. 1891.

Bukarešt. Rumunjska akademija.

Nunta la Români. Studiu istorico etnografico comparativo de S. Fl. Marianu. Bucuresci. 1890. — *Analele* academiei Romane: a) Memoriile secţiunei sciintifice. Seria II. Tom. XI. Bucuresci. 1890. — b) Partea administrativa si desbaterile. Ser. II. Tom. XII. Bucuresci. 1890. — *Indice* alfabeticŭ alŭ cuprinsuluĭ volumelorŭ, XI. din Seria I. si I—X. din Ser. II. Bucuresci. 1890. — *Dicţionarul* limbei istorice si poporane a Românilor. Tom. II. Fasc. III. Bucuresci. 1890. — *Documente* privitóre la istoria Românilor culese de Eu-

doxiu de Hurmuzaki. Vol. II. part. 2. an. 1451—1510. Bucuresci. 1891 — *Suplement* I. Vol. IV. an. 1802—1849. Bucuresci. 1891.

Christiania. Kr. sveučilište.

Forhandlinger i videnskabs-selskabet i Christiania aar 1889: *A. Blytt.* The probable cause of the displacement of beachl-ines. Christiania. 1889. — *Ebbe Hertzberg.* De gambe loves mynding. Christiania. 1889. — *Dr. Sophus Bugge.* Beiträge zur etymologischen Erläuterung der armenischen Sprache. Christiania. 1889. — *W. M. Scheyen.* Bidrag til Kundskaben om Norges Hemipter-og Orthopter-Fauna. Christiania. 1889. — *Dr. L. B. Stenersen.* Om et myntfund fra Imsland i Ryfylke. Christiania. 1889. — *Sophus Lie.* Ein Fundamentalsatz in der Theorie der unendlichen Gruppen. Christiania. 1889. — *G. O. Sars.* On some Freshwater Ostracoda and Copepoda. Christiania. 1889. — *G. O. Sars.* Om a smali Collection of Freshwater Entomostraca. Christiania. 1889. — *F. C. Kiaer.* Professor Christen Smiths Dagbog paa Reisen til de Canariske øer i 1815. — *Chr. Kaurin.* Addenda et corrigenda ad enumerationem Bryinearum Dovrensium auctore N. C. Kindberg. Christiania. 1889. — *W. M. Scheyen.* Supplement til H. Siebk's enumeratio insectorum Norvegicorum. Fasc. IV. Diptera. Christiania. 1889. — *Dr. Yngvar Nielsen.* Diplomatiske Aktstykker vedkommende Norges Opgjer med Danmark. Christiania. 1890. — Oversigt over Videnskabs-selskabets Møder i 1889. Christiania. 1890. — *Oversigt* over Videnskabs-selskabets Møder i 1890. Christiania. 1891. — *Forhandlinger.* Oversigt af Norges Crustaceer med foreløbige Bemaerkninger over de nye eller mindre bekjendte Arter, af G. O. Sars. Christiania. 1890. — *Frullaniae* Madagascarienses praecipue e collectionibus Borgeni, auctore W. H. Pearson. Christiania. 1891. — *Til* kundskab om vor yngre jernalder, af Dr. Ingvald Undset. Christiania. 1890. — Om 6 for Norges Fauna nye Fugle, af Robert Collet. Christiania. 1890. — *Om* en af H. M. Kongen til det ethnografiske Musaeum skjaenket aegyptisk Mu-

mie af J. Lieblein. Christiania. 1890. — *Mere* til kundskab om vor yngre jernalder, af Dr. Ingvald Undset. Christiania. 1890. — *Geologiske* iagttagelser fra Trondhjems stift, af Hans Reusch. Christiania. 1891. — *Bemaerkninger* til Wallengrens tydning af Phalaena Noctua Obscura, Strøm, af G. Sandberg. Christiania. 1891. — *Tillaeg* til Viridarium Norvegicum af Dr. F. C. Schübeler. Kristiania. 1891. — *Briefe*, Abhandlungen und Predigten aus den zwei letzten Jahrhunderten des kirchlichen Alterthums und dem Anfang des Mittelalters. Von Dr. C. P. Caspari. Christiania. 1890. — *Dr. Sophus Bugge*. Etruskisch und Armenisch. Christiania. 1890. — *Dr. F. C. Schübeler*. Viridarium Norvegicum. Vol. III. Christiania. 1889.

Dorpat. Estničko učeno društvo.

Sitzungsberichte der gelehrten estnischen Gesellschaft zu Dorpat. 1890. Dorpat. 1891.

Frankfurt na Odri. Prirodoslovno društvo.

Monatliche Mittheilungen aus dem Gesammtgebiete der Naturwissenschaften. VIII. Jahrgang. Nr. 1–12. 1890/91. Frankfurt a. O. — *Helios*. IX. Jahrgang. Nr. 1—3. 1891. Frankfurt a. O. — *Societatum* litterae IV. Jahrgang. Nr. 1–3. 7—12. Frankfurt a. O. 1890. — V. Jahrgang. Nr. 1—4. Frankfurt. 1891.

Giessen. Universitetska biblioteka.

Programm: Ueber die Wirkungen des Silbers auf die Athmung und den Kreislaut. Von Dr. C. Gaehtgens. Giessen. 1890. — *Beck Karl*. Zur Verfassungsgeschichte des Rheinbunds. Mainz. 1890. — *Bremer Fritz*. Über lineare, homogene Differentialgleichungen mit doppeltperiodischen Koefficienten. Berlin. 1890. — *Crouch Henry C*. Ueber die neueren Antihydrotica in der Behandlung der Nachtschweisse der Phthisiker. Giessen. 1890. — *Emmerich Johannes*. Ein Fall von Stenose des Duodenum durch eine Cyste des Pankreas. Giessen. 1890. — *Fuhr Otto*. Ein Fall von Anasarca des Fötus als Geburtshinderniss. Giessen. 1891. — *Gerhard Franz*. Ueber

die Base $C_9\ H_{12}\ N_2\ O$ aus Epichlorhydrin und Phenylhydrazin. Berlin. 1891. — *Grein Friedrich.* Die Entwickelung der Zustände in Kirche und Schule zu Friedberg. I. D. W. während der Reformationszeit. Darmstadt. 1890. — *Hanau Ludwig.* Ueber congenitale Cystennieren. Giessen. 1890. — *Henrichs H.* Ueber die Behandlung des Diabetes mellitus mit Syzygium Jambulanum. Giessen 1891. — *Dr. Honigmann Georg.* Beiträge zur Kenntniss der Wirkung von Sauerstoffeinathmungen auf den Organismus. Berlin. 1891. — *Ikier Paul.* Die Rechtsverhältnisse des Sortimentsbuchhändlers. Berlin. 1890. — *Kratz Herman.* Der strafrechtliche Ehrbegriff und das passive Subjekt der Ehrverletzung. Giessen. 1891. — *Krause Georg.* Untersuchungen über die Magenthätigkeit bei Diabetes mellitus. Giessen. 1890. — *Lens P. C. Th.* Trepanation in einem Falle Jackson'scher Epilepsie. Giessen. 1891. — *Lenz Gustav.* Englisch Schools. Darmstadt. 1891. — *Made Philipp.* Phaenologische Beobachtungen über Blüte, Ernte und Intervall vom Winterroggen (Secale cereale hybernum). Mainz. 1890. — *Muth Peter.* Ueber ternäre Formen mit linearen Transformationen in sich selbst. Giessen. 1890. — *Nessling Conradus.* De seviris augustalibus. Gissae, 1891. — *Noack Ferdinandus.* Iliupersis. De Euripidis et Polygnoti quae ad Troiae excidium spectant fabulis. Gissae. 1890. — *Oehmen Franz.* Ueber den Nachweis der motorischen Störungen des Magens mittels Salol. Giessen. 1891. — *Osswald Karl.* Zur Kenntniss der Harnblasentumoren. Giessen. 1891. — *Preuschen Erwin.* Tertullians Schriften de paenitentia und de pudicitia mit Rücksicht auf die Buszdisziplin. Büdingen. 1890. — *Rullmann Fritz.* Zur Casuistik combinierter Klappenerkrankungen mit Bezugnahme auf Lageveränderung des Herzens. Giessen. 1891. — *Schneider Laurentius.* De sevirum augustalium muneribus et condicione publica. Gissae. 1891. — *Schnellbächer Karl.* Ueber den syntactischen Gebrauch des Conjunctius in den Chansons de Geste: Huon de Bordeaux, Amis et Amiles, Jourdains de Blaivies, Aliscans, Aiol et Mirabel und Garin

le Loherain. Darmstadt. 1891. — *Schwan Adolf*. Ueber Darmverschluss durch Gallensteine. Giessen. 1891. — *Dr. Seitz Adalbert*. Allgemeine Biologie der Schmetterlinge. I. Die geographische Verbreitung der Schmetterlinge und ihre Abhängigkeit von klimatischen Einflüssen. Jena. 1890. — *Völcker Karl*. Untersuchungen über das Intervall zwischen der Blüthe und Fruchtreife von „Aesculus Hippocastanum" und „Lonicera tartarica". Giessen. 1891. — *Wagner Hermann*. Beiträge zur Kenntniss des Santonins. Hamburg. 1891. — *Weckbacher Michael*. Zur Casuistick seltenerer Herzklappenfehler mit Bezugnahme auf das Verhalten der Ventrikel bei Stenose der Atrioventricularklappen. Giessen. 1890. — *Winckler Johannes*. Zur Casuistik combonierter Klappenerkrangungen. Giessen. 1891. — *Zilch Georg*. Der Gebrauch des französischen Pronomens in der 2. Hälfte des XVI. Jahrhunderts. Heppenheim. 1891. — Akademische Rede zur Feier des Stiftungsfestes: Einige Bemerkungen über den philologischen Unterricht, von *Dr. Adolf Philippi*. Giessen. 1890.

Görlitz. Gornjo-lužičko znanstveno društvo.

Neues Lausitzisches Magazin. LXVI. Band. 2 Heft. Görlitz. 1890.

Gradac. Štajersko historijsko društvo.

Mittheilungen des historischen Vereines für Steiermark. XXXVIII. Heft. Graz. 1890. — XXXIX. Heft. Graz 1891. — *Beiträge* zur Kunde steiermärkischer Geschichtsquellen 23. Jahrgang. Graz. 1891.

Gradac. Štajersko prirodoslovno društvo.

Mittheilungen des Naturwissenschaftlichen Vereines für Steiermark. Jahrgang 1889. Heft. 26. Graz. 1890. Heft. 27. Graz. 1891.

Halle. C. Leopoldo-Karlova akademija prirodoslovaca.

Nova acta der k. Leop.-Carol. Deutschen Akademie der Naturforscher. Band LIV. Nr. 4. 5: Systema Geometrarum zonae temporatioris septentrionalis. von C.

Freib. v. Gumppenberg. Halle 1890. — *Zincken* C F. Das Vorkommen der natürlichen Kohlenwasserstoff- und der anderen Erdgase. Halle 1890.

Hamburg. Prirodoslovno društvo.

Verhandlungen des Vereins für naturwissenschaftliche Unterhaltung. 1886—1890. VII. Band Hamburg. 1891.

Harkov. Carska universa.

Труды общества испытателей природы при имп. Харьковскомъ университетѣ. 1890. Томъ. XXIV. Харьковъ. 1891. — Томъ XXV. Харьковъ. 1891.

Hermannstadt. Sedmogradsko historijsko društvo.

Archiv des Vereines für siebenbürgische Landeskunde. Band XXIII. Heft. 2. 3. Hermannstadt. 1891.

Kassel. Prirodoslovno društvo.

XXXVI. und XXXVII. Bericht des Vereins für Naturkunde zu Kassel über die Vereinsjahre 1889/90. Kassel. 1891.

Kazan. C. universa.

Ученыя записки имп казанскаго университета. Годъ. LVIII. Кн. 1—5. Казань. 1891.

Kiev. C. Universa sv. Vladimira.

Университетскія извѣстия. Годъ. XXX. Nr. 10 do 12. Кіевъ. 1890. — Годъ XXXI Nr. 1—10. Кіевъ. 1891.

Krakov. Akademija znanosti.

Rozprawy i sprawozdania z posiedzeń: a) wydziału matematyczno-przyrodniczego. Tom. XIX. XX. Krakow. 1889/90. — b) wydziału historyczno-filozoficznego. Tom. XXII. XXIII. XXIV. XXV. Krakow. 1888/91. c) wydziału filologicznego. Tom. XIII. XIV. XV. Krakow. 1889/91. — *Sprawozdanie* komisyi fizyjograficznej. Tom. XXII. XXIII. XXIV. XXV. XXVI. Krakov. 1888/91. — *Pamiętnik* akademii umiejetnošci w Krakowie: a) wydział matematyczno-przyrodniczy. Tom. XVI. XVII. XVIII. Krakov 1889.91. b) wydzıał filologiczni i histo-

ryczno-filosoficzny. Tom. VII. VIII. Krakow. 1889/91. *Zbiór* wiadomošci do antropologii krajowej. Tom. XIII. XIV. Krakow. 1889/91. — *Starodawne* prawa polskiego pomniki. Tom. IX. Krakow.1889. Tom. X. cz. I. Krakow. 1889. — *Acta historica* res gestas Poloniae illustrantia. Tom. XII. Krakow. 1890. — *Scriptores* rerum Polonicarum. Tom. XIII. XIV. Krakow. 1889. — *Archiwum* do dziejów literatury i oświaty w Polsce. Tom. VI. Krakow. 1890. — *Sprawozdanie* komisyi do badania historyi sztuki w Polsce. Tom. IV. zes. I—IV. Krakow. 1889. — *Monumenta* medii aevi historica. Tom. XII. Cracoviae 1891. —*Rozprawy* akademii umiejętności: a) wydział historyczno-filozoficzny. Seria II. Tom. I. II. Krakow. 1891. — b) matematyczno-przyrodniczi. Ser. II. Tom. I. Kraków. 1891. — *Sprawozdania* komisiji jezikowej. Tom. IV. Krakow. 1891. — *Biblijoteka* pisarzów polskich: Wita Korczewskiego rozmowy Polskie lacińskim jezykiem przeplatane. Wydal Jan Karlowicz. Krakow. 1889. — *Fortuny* i cnoty różność w historyi o niektórym młodzieńcu ukazana. Wydal Stanislaw. Ptaszycki. Krakow. 1889. — *Marcina Bielskiego* Satyry. Wydal dr. Wladyslaw Wislocki. Krakow. 1889. — *Marcina Kwiatkowskiego* ksiązeczki rozkoszne o poczciwem wychowaniu dziatek. Wydal Dr. Zygmunt Celichowski. Krakow. 1889. — *Algoritmus*, to jest nauka liczby, polską rzeczą wydana przez Tomasza Kłosa. Wydal Dr. Maryjan Baraniecki. Krakow. 1889. — *Szymona Szymonowicza* Castus Joseph przekładania Stanisława Gosławskiego. Wydal Roman Sawiliński. Krakow. 1889. — *Mikołaja* Rėja żywot Józefa z pokolenia żydowskiego. Wydal Roman Sawiliński. Krakow. 1889. — *Porteus* abo odmieniec. Wydal Wladyslaw Wislocki. Krakow. 1890. — *Atlas* geologiczny Galicyi: Karte i Tekst do zeszytu I. i II. — Rocznik zarządu akademii umiejętności w Krakowie. Rok 1888. 1889. Krakow. 1889/90. — *Rozmowa* Polaka z Litwinem 1564. wydal Dr. Jozef Korzeniowski. Krakow. 1890. — *Jana Mrowińskiego* płoczywłosa stadło Małżeńskie 1561. wydal Dr. Zygmunt Celichowski. Krakov. 1890. —

Krzysztofa Pussmana historyja barzo cudna o stworzeniu nieba i ziemi 1551. Wydal Dr. Zygmunt Celichowski. Krakow. 1890. — *Jana Seklucyana* oeconomia albo gospodarstvo 1546. Wydal Dr. Zygmunt Celichowski. Krakow. 1890. — *Teodora Zawackiego* memoriale oeconomicum 1616 Wydal Dr. Jozef Kostafiński. Krakow. 1891. *Henryka Korneliusza* Agryppy o šlachetności a zacności płci niewieściej 1575. wydal Dr. Stanislaw Tomkowicz. Krakow. 1891. — *Historya* prawdziwa która się stała w Landzie mieśc'e niemieckiem 1568. Wydal Dr. Zygmunt Celichowski. Krakow. 1891.

Lipsko. Kr. sasko učeno društvo.

Berichte über die Verhandlungen der kön. Sachsischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig. a) Mathematisch-physische Classe. 1890. Nr. I–IV. Leipzig 1890. — (1891). Nr. I.—II. Leipzig. 1891. — *Abhandlungen* der mathematisch-physischen Classe. Band XVI. Nr. III. Johannes Walther: Die Denudation in der Wüste und ihre geologische Bedeutung. Leipzig 1891. — Band. XVII. Nr. I. Wilhelm His. Die Entwickelung des menschlichen Rautenhirns vom Ende des ersten bis zum Beginn des dritten Monats. Leipzig. 1891. — Nr. II. W. Braune. O. Fischer. Die Bewegungen des Kniegeleks nach einer neuen Methode am lebenden Menschen gemessen. Leipzig. 1891. Nr. III. Reinhold Hahn. Mikrometrische Vermessung des Sternhaufens Σ 762, ausgeführt am zwölffüssigen Aequatoreal der Leipziger Sternwarte. Leipzig. 1891. Nr. IV. F. Mall. Das reticulirte Gewebe und seine Beziehungen zu den Bindegewebsfibrillen. Leipzig. 1891. — Nr. V. *Krehl L.* Beiträge zur Kenntniss der Füllung und Entleerung des Herzens. Leipzig. 1891. — *Berichte* über die Verhandlungen der kön. Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig. b) Philologisch-historische Classe. (1890). Nr. II. III. Leipzig. 1891—(1891). Nr. I. Leipzig. 1891. — *Abhandlungen* der philologisch-historischen Classe. Band XII. Nr. I. Causa Nicolai Winter. Ein Bagatel-process bei der Universität Leipzig um die Mitte des 15. Jahrhunderts, von Friedrich Zarncke. Leipzig. 1890.

Nr. II. Anzanische Inschriften und Vorarbeiten zu ihrer Entzifferung, von F. H. Weissbach. Leipzig. 1891. — Nr. III. Die Bildung der Nomina im Litauischen von August Leskien. Leipzig. 1891. — Band XIII. Nr. 1. Die erzählenden Zeitformen bei Polybios, von Friedrich Hultsch. Leipzig. 1891. Nr. II. Der liber glossarum, von Georg Goetz. Leipzig. 1891.

Ljubljana. Matica slovenska.

Letopis matice slovenske za leto 1891. Ljubljana. 1891. — *Zgodovina* Novega mesta. Sestavil Ivan Vrhovec. Ljubljana. 1891. — *Zabavna knjižnica* VI. zv. Pegam in Lambergar. Spisal dr. Fr. D. Ljubljana 1891.

Monakov. Kr. bavarska akademija znanosti.

Sitzungsberichte: a) der philosophisch-philologischen und historischen Classe. (1890). Heft. II. III. Band. II. Heft. I. II. München 1890. — b) der mathematisch-physikalischen Classe. (1890). Heft. I.—IV. München 1890. — *Grogorovius Ferdinand.* Die grossen Monarchien oder die Weltreiche in der Geschichte. (Festrede). München. 1890. — *Pettenkofer* Dr. Max. Rerum cognoscere causas. (Ansprache). München. 1890.

Moskva. Duhovna akademija.

Творенія святыхъ отцевъ въ русском переводѣ. 1890. Книжка 4. Москва. 1890—1891. Кн. III. Москва. 1891.

Moskva. C. prirodoslovno društvo.

Bulletin de la société impériale des naturalistes de Moscou. Année 1890. Nr. 2—4. Moscou. 1890. Année 1891. Nr. 1. Moscou. 1891. — *Meteorologische* Beobachtungen ausgeführt am meteorologischen Observatorium der landwirthschaftlichen Akademie bei Moskau. (Das Jahr 1890. 1. und 2. Hälfte). Moskau 1891.

Moskva. C. moskovsko obščestvo seoskoga gospodarstva.

Труды имп. московскаго общества сельскаго хозяйства. вып. XXVIII. XXIX. Москва. 1891.

Moskva. Matematičesko obščestvo.

Математическій сборникъ. Томъ XV. 3. 4. Москва. 1891. Томъ XVI. Москва 1891.

Napulj. Historijsko društvo.

Archivio storico per le province Napoletane. Anno XV. Fasc. IV. Napoli. 1890. — Anno XVI. Fast. I. II. III. Napoli 1891.

Novi sad. Matica srpska.

Летопис матице српске. Књ. 164. 165 Новисад. 1890. Књ. 166. 167. Новисад. 1891.

Odessa. Novorossijski univerzitet.

Записки имп. новороссійскаго университета. Томъ. LIII. LIV. LV. Одесса. 1890.

Pariz. Ministarstvo nastave.

Revue des travaux scientifiques. Tome IX. Nr. 3—12 Paris. 1889. Tome X. Nr. 1—12. Paris. 1890. — *Bulletin* du comité des travaux historiques et scientifiques: a) Section des sciences économiques et sociales. Année 1889. Paris. 1890. — Année 1890. Nr. 1. Paris. 1890. b) Section d' histoire et philologie. Année 1889. Nr. 3. 4. Paris. 1889. Année 1890. Nr. 1—4. Paris 1890. — c) Section d' Archeologie. Année 1889. Nr. 2. 3. Paris. 1889. Année 1890. Nr. 1—3. Paris. 1890. — *Bulletin* des bibliotheques et des archives. Année 1889. Nr. 2. 3. Paris 1889. — *Mission* scientifique au Mexique et dans l' Amérique centrale. Recherches zoologiques. I. Partie. Anthropologie du Mexique. Paris. 1890. — III. Partie. Etudes sur les reptiles et les batraciens. Paris. 1890. — VII. Partie. Etudes sur les mollusques terrestres et fluviatiles. Tom. II. Paris. 1890.

Pariz. Francezka akademija.

Comptes rendus hebdomadaires des séances de l' académie des sciences. Tome 85—109. Paris. 1878—1889.

Pariz. Francezka akademija „des inscriptions et belles-lettres“.

Comptes rendus des séances de l' année 1890. Ser. IV. Tome XVIII. September—Decembre. Paris. 1890. Tome XIX. Janvier—Août. Paris. 1891.

Pariz. Francezko geoložko društvo.

Annuaire géologique universel revue de géologie et paléontologie. Année 1889. Tome VI. Paris. 1890.

Pariz. Redakcija „Revue de linguistique“.

Revue de linguistique et de philologie comparée. Tome. XXIV. Nr. 2. 3. 4. Paris. 1881.

Petrograd. Carska akademija nauk.

Сборникъ отдѣления русскаго языка и словесности. Томъ. LI. С. Петербургъ. 1890. — *Записки* импер. академіи наук. Т. LXI. 1 2. LXII. LXIII. кн. 1. 2. LXIV. кн. 1. С. Петербургъ. 1890/91. — *Bulletin* de l' academie impériale des sciences de St. Pétersbourg. — *Nouvelle* Serie I (XXXIII). — Nr. 4. St. Pétersbourg. 1891. — *Mémoires* de l' académie imp. des sciences de St. Pétersbourg. VII. Serie. Tome XXXVIII. Nr. 2. Bemerkungen über die Schildkrotensammlung im zoologischen Museum zu St. Petersburg. Von Dr. Alexander Strauch. St. Pétersbourg. 1890. — Nr. 3. Inductions-Inclinatorium neuer Construction und Bestimmung der absoluten Inclination mit demselben in Pawlowk, von H. Wild. St. Pétersbourg. 1891.

Petrograd. Carska universa.

Записки историко-филологическаго факултета имп. С. Петербургскаго университета. Часть I. С. Петербургъ. 1876. — Ч. III. С. Петербургъ 1878. — Ч. IV. С. Петербургъ. 1879. — Ч. V. С. Пегербургъ. 1880. — Ч. VI. С Петербургъ. 1880. — Ч. VII. С. Петербургъ 1881. — Ч. IX. С. Петербургъ. 1881. — Ч. XVI. С Петербургъ. 1887. — Ч. XVII. С. Петербургъ. 1888. — Ч. XVIII. С. Петербургъ. 1888. — Ч. XIX. С. Петербургъ. 1888. — Ч. XX. С. Петербургъ. 1890. — Ч. XXIV. С. Петербургъ. 1891.

*

Petrograd: C. geografičesko obščestvo.

Извѣстія имп. русскаго географическаго общества. Томъ. XXVII. 1891. вып. I—VI. С. Петербургъ. 1891. — Труды русской полярной стаціи на новой землѣ. 1882—1883. Часть I. С. Петербургъ. 1891. *Живая* старина, периодическое изданіе отдѣления етнографіи имп. русс. географическаго общества. Вып. I–IV. С. Петербургъ. 1891.

Petrograd. Geoložki komitet.

Труды геологическаго комитета. Томъ V. Nr. 2. Общая геологическая карта Россіи, листъ 138. С. Петербургъ. 1890. T. V. Nr. 1. Общая геологическая карта Россіи, листъ 57. С. Петербургъ. 1890. — Nr. 5 Каменноугольныя омложенія подмосковнаго края. С. Петербургъ. 1890. — T. VIII. Nr. 2. Аммониты нижняго Волжскаго яруса. С. Петербургъ 1890. — T. X. Nr. 1. Вѣрненское землетрясеніе. С. Петербургъ 1890. — Извѣстія геологическаго комитета. 1890. годъ 1890. T. IX. Nr. 7. 8.

Petrograd. C. arheoložko obščestvo.

Inscriptiones antiquae orae septentrionalis Ponti Euxini graecae et latinae. vol. II. Edidit Basilius Làtyschew. Petropoli. 1891.

Poreč. Istarsko arheološko-historijsko društvo.

Atti e memorie della società istriana di archeologia e storia patria. Vol. VII. fasc. 1. 2. Parenzo 1891.

Poznanje. Towarzystwo przyjaciol nauk.

Roczniki towarzystva przyjaciol nauk Poznanskiego. Tom. XVI. Poznań. 1889. — Tom. XVII. zesz. 1. 2. Poznań. 1890. Tom. XVIII. zesz. 1. Poznań. 1891. — *Zapiski* archeologiczne Poznańskie. Rok. 1887/89. zesz. II—V. Poznań. 1887/90. — Posener archeologische Mittheilungen. 1887/88. Lieferung I—IV. Posen. 1887/88.

Prag. Zemaljski odbor kraljevine Česke.

Archiv česky čili staré písemné pamatky česke i moravske sebrané z archivů domácich i cizích. Redaktor: Josef Kalousék. Dil X. Prag. 1890.

Prag. Kr. česka společnost nauk.

Věstnik kral. česke společnosti náuk: a) třida filosoficko-historicko-jazykozpytná. Ročnik. 1890. Prag. 1891. — b) třida mathematicko-přirodovědecká. Ročnik. 1890. II. svazek. Prag. 1890. — *Jahresbericht* der kön. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften für das Jahr 1890. Prag. 1891.

Prag. Društvo českih matematika.

Casopis pro pěstováni mathematiky a fisiky. Ročnik XX. Č. IV. V. VI. Prag. 1891.

Prag. Uredničtvo pedagogičkoga lista „Krok“.

Krok, časopis věnovaný veškerým potřebám středního školstva. Ročnik. V. Prag. 1891.

Prag. Statistička komisija.

Sedmá a osmá výročni zprava městského fyzikatu o zdravotních poměrech kr. hlav. města Prahy za rok 1888/89. V Praze. 1891.

Rim. Kr. akademija dei Lincei.

Atti della reale accademia dei Lincei: Serie quarta. *Memorie* della classe di scienze fisiche, matematiche e naturali. Volume V. Roma. 1888. — *Memorie* della classe di scienze morali, storiche e filologiche. Volume II. III. IV. Roma. 1886—1887. Vol. V. Roma. 1888. Vol. VI. Roma. 1890. Vol. VIII. Roma. 1891. — *Rendiconti* Vol. VI. 2. semestre, fasc. 9—12. Roma. 1890. Volum. VII. 1. semestre. fasc. 1—12, 2. semestre 1—5. Roma. 1891.

Rim. Historičko-juridička akademija.

Studi e documenti di storia e diritto. Anno XI. fasc. IV. Roma. 1890. Anno XII. fasc. I—IV. Roma. 1891.

Rim. Vatikanska zvjezdara.

Pubblicazioni della specola Vaticana. Fasc. I. Roma 1891.

San Francisco. Akademija znanosti.

Occasional Papers of the California Academy of sciences: I. A Revision of the South American Nema-

tognathi or Cat-Fishes by Carl H. Eigenmann. San Francisco. 1890. — II. Land Birds of the Pacific District by Lyman Belding. San Francisco. 1890.

Sarajevo. Zemaljski muzej.

Glasnik zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini. God. 1891. Knj. I. II. III. Sarajevo. 1891.

Sarajevo. Uredničtvo Bosanske vile.

Bosanska vila, list za zabavu, pouku i književnost. God. II. (1887). III. (1888). IV. (1889). V. (1890). VI. (1891).

Spljet. Arheološko društvo.

Bulletino di archeologia e storia dalmata. Anno XIV. Spalato. 1891.

Srjedec (Sofija). Bugarsko književno društvo.

Периодическо списание на блгарското книжовно дружество въ Срѣдецъ. Година VII. Книжка XXXVI до XXXVIII. Срѣдецъ. 1891.

Triest. Prirodoslovni muzej.

Atti del museo civico di storia naturale di Trieste. Tom. VIII. Trieste. 1890.

Turin. Kr. akademija znanosti.

Atti della r. accademia delle scienze di Torino. Vol. XXVI. Disp. I—III. Torino. 1890/91. — *Osservazioni* meteorologiche fatte nell anno 1890. Torino. 1891.

Varšava. C. Universa.

Варшавскія университетскія извѣстія. Годъ. 1890. Nr. 5—9. Варшава. 1890. — Годъ. 1891. Nr. 1—5. Варшава. 1891.

Varšava. Redakcija časopisa Atenea.

Ateneum, pismo naukowe i literackie. Rok XVI. Nr. 1—10. Warszawa. 1891.

Varšava. Redakcija časopisa Visle.

Wisła miesięcznik gieograficzno-etnograficzny z licznemi ilustracjami. Tom. IV. zecz. 1—4. Warszawa. 1890. Tom. V. zesz. 1—4. Warszawa. 1891.

Varšava. Redakcija filologičkoga vjestnika.

Русскій филологическій вѣстникъ год. 1890. Nr. 4. Варшава. 1890. Годъ. 1891. Nr. 1—3. Варшава. 1891.

Venecija. Deputazione Veneta di storia patria.

Miscellanea. Vol. III. IV. V. VI. X. XI. Venezia. 1885—1890. — *La legazione* di Roma di Paolo Paruta (1592—1593). Tom. I. II. III. Venezia. 1887. — *Antiche* cronache Veronesi. Tom. I. Venezia. 1890. — *Statuti.* Vol. I. Venezia. 1886. — *Atti* della r. deputazione Veneta di storia patria. Anno I. II. III. Venezia. 1876 do 1878. — *Relazioni* della commissione Veneziana per la topografia della Venezia: I. Da mestre ad Altino. II. Altino. Venezia. 1883. — *Da Altino* al Livenza. Venezia. 1883. — *Dal Livenza* al Tagliamento. Venezia. 1884. — *Dall' Ausa* alla Zellina. Venezia. 1885.

Venecija. Reale Instituto Veneto.

Atti del reale Instituto Veneto di scienze, lettere ed arti. (Tomo XXXVIII.) Serie settima. Tomo I. Dispensa 1—9. Venezia. 1886—90.

Voronež. Redakcija filologičeskih zapisakah.

Филологическія записки Годъ XXIX. вып. IV—VI. Воронеж. 1890. — Годъ. XXX. вып. I—III. Воронеж. 1891.

Washington. Učeni zavod „Smithsonian Institution".

Annual report of the board of regents of the Smithsonian Institution. Year 1886. part. II. year 1887. part. I. II. Washington. 1889.

Zagreb. Predsjedničtvo sabora.

Stenografički zapisnici sabora kr. Hrvatske, Slavonije i Dalmacije (1887—1892). Svezak III. Zagreb. 1889. — *Prilozi* k stenografičkim zapisnikom sabora kr. Hrv., Slav. i Dalmacije (1887—1892). Sv. III. Zagreb. 1889.

Zagreb. Kr. statistički ured.

Viestnik kr. statističkoga ureda u Zagrebu. Knj. I. sv. 1. Zagreb. 1891.

Zagreb. Hrv.-slav. šumarsko družtvo.

Šumarski list, organ hrv.-slav. šumarskoga družtva. Tečaj XV. Zagreb. 1891.

Zagreb. Pravničko družtvo.

Mjesečnik pravničkoga družtva u Zagrebu. Godina XVII. Zagreb. 1891.

Zagreb. Hrvat. arheoložko družtvo.

Viestnik hrvatskoga arheologičkoga družtva. Godina XIII. br. 1—4. Zagreb. 1891.

Zagreb. Književno družtvo sv. Jeronima.

Danica. Koledar za g. 1892. Zagreb 1891. – *Pripoviesti* iz hrvatske poviesti. Napisao Vjek. Klaić. III. dio. Zagreb. 1891. Opis naše zemlje ili crte iz obćega zemljopisa. Sastavio Lovro Matagić. Zagreb. 1891. — *Naši* svakdašnji griesi. Napisao Ivan Filakovac. Zagreb. 1891.

Zagreb. Pedagogično-književni sbor.

Emil ili ob uzgoju. S franceskoga preveo Ivan Širola. Zagreb. 1889. — *Ružica* okićka. Pripovijeda Smiljan. Zagreb. 1890. — *Glava.* Preveo Petar Kuničić. Zagreb. 1889 — *Sielo* za zabavu i pouku. Složio Janko Tomić. Zagreb. 1889. — *Janješce.* Pripovijeda Smiljan. Zagreb. 1890.

d) ŠKOLSKI PROGRAMI ILI IZVJEŠĆA

za god. 1890 – 1891.

Kr. velike gimnazije u Zagrebu: Kritička potraživanja i pokušaj pragmatizovanja o području povjesti dubrovačke od 1205. do 1331. godine. Napisao Josip Modestin. Školske viesti

Kr. velika gimnazija u Zadru. Storia della Dalmazia dal 1797 al. 1814. (Parte sesta) Tulio Erber. — Notizie scolastiche.

Velike gimnazije u Sarajevu. Goetheovi politički nazori. Napisao Dragan Kudlich. — Školske vijesti.

Kr. velike gimnazije na Rieci. Pabirci po davnijoj hrvatskoj povjesti. Od A. Viraga. Školske viesti.

Српске велике гимназије Карловачке. Првих сто година српске велике гимназије карловачке од С. Лазића. Школске вести.

Kr. velike gimnazije u Požegi. Nješto o arktičnoj zoni. Piše prof. Vjekoslav Host. — Metereologijska postaja na kr. velikoj gimnaziji u Požegi. Priobćuje prof. Oton Kučera. Školske viesti.

Kr. velike realke i spojene š njom više trgovačke škole u Zagrebu. O zajmovih, amortizaciji, zajmovnom tečaju i paritetu zajmovnih ponuda. Napisao Drag. pl. Šram. Školske viesti.

C. kr. velike realke u Splitu. Prof. Gjuro Kolombatović: Glamoči Spljetskog pomorskog okružja u Dalmaciji. — Prof. R. Gasperini. Prilog Fauni dalmatinskih pauka. Tenthredinidum species nova. — Macrophya dalmatina. Školske viesti.

C. kr. nautične škole u Dubrovniku. Il mediterraneo. L. Klaić. — Notizie scolastiche.

Kr. male realne gimnazije u Senju. Gornje čeljusti dvokrilaca. Napisao Aug. dr. Langhoffer. Školske viesti.

Kr. mužke učiteljske škole i vježbaonice u Zagrebu. Dvije, tri o crtanju. Napisao Milan Rogulja. Školske viesti.

Glavni izvještaj o gospodarstvu, obrtu, trgovini i prometu u okružju senjske trgovačko-obrtničke komore za god. 1890. Senj. 1891.

b) STROSMAJEROVA AKADEMIJSKA GALERIJA SLIKA

umnožila se je ove godine:

a) Darom:

Preuzv. pokrovitelj *J. J. Strosmajer* pokloni V. Bukovca sliku „Mlada patričanka“.

Nikola Nikolić ostavi prieko stotine svjetlopisa starih umjetnina, gradova, predjela, prodorina, za tim njekoliko mjedoreza i kamenotisa.

b) Kupnjom:

Slika o. Celestina Medovića: Sv. Franjo asiski.

Slika T. Arona: Sliepa Slavonka u crkvi.

VII.

DRUŽTVA I ZAVODI

KOJIM AKADEMIJA SVOJE PUBLIKACIJE ŠALJE.

BAKAR: Kr. pomorska škola.

BEČ: Seminar za slavenske jezike na c. universitetu.
Akademija znanosti (Kaiserliche Akademie der Wissenschaften).
K. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung d. Baudenkmale.
K. k. Geologische Reichsanstalt.
K. k. Statistische Central-Commission.
K. k. Anthropologische Gesellschaft.
K. k. Geographische Gesellschaft.
Biblioteka Njegova c. i kr. apost. Veličanstva.

BERLIN: Akademija znanosti (Kön. preussische Akademie der Wissenschaften).

BIOGRAD: Kr. srpska akademija.
Srpsko učeno družtvo.
Srpsko arheoložko družtvo.
Srpsko lekarsko družtvo.

BOLOGNA: Accademia delle lettere e scienze.

BORDEAUX: Academie national des sciences, belles lettres et arts.

BRNO: Moravsko družtvo za poznavanje zemlje (K. k. mährisch-schlesische Gesellschaft für Landeskunde).
Matice Moravska.

BRUXELLES: Musée du naturalistes.
Malakoložko družtvo (Societé Malacologique de Belgique).

BUDIMPEŠTA: Magyar tudományos akademia.
Magyar történelmi társulat.
Magyar földtani intézet.
Ethnologische Mittheilungen aus Ungarn.

Budišin (Bautzen): Matica srpska.
Bukurešt: Rumunjska akademija (Academia romana).
Cetinje: Čitaonica.
Gimnazija.
Christiania: Sveučilište.
Černovice: C. kr. sveučilište.
Dubrovnik: C. kr. veliki gimnazij.
Samostan male braće reda sv. Franje.
Učiteljište.
Fojnica: Samostan bosanskih Franjevaca.
Frankfurt na Odri: Naturwissenschaftlicher Verein.
Gospić: Kr. veliki gimnazij.
Gradac: Historischer Verein für Steiermark.
Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark.
Halle: Kön. Leopold.-Carol. deutsche Akademie der Wissenschaften.
Hamburg: Verein für naturwissenschaftliche Unterhaltung.
Harkov: Общество изпитателей природи при имп. университетѣ.
Имп. университетъ.
Hermanstadt: Verein für Landeskunde.
Jaroslavlje: Демидовскій юридическій лицей.
Karlovac: Kr. realni gimnazij.
Karlovci: Velika gimnazija.
Kassel: Verein für Naturkunde.
Kijev: Имп. университетъ св. Владимира.
Кіевская духовная академія.
Общество естествоиспитателей.
Историческое общество Нестора Лѣтописца.
Kotor: C. kr. gimnazij.
Krakov: Akademia umiejętnośći.
Križevac: Kr. gospodarsko učilište.

Lipsko: K. sächsische Gesellschaft d. Wissenschaften.
Liège (Lüttich): R. societé des sciences.
Ljubljana: Matica slovenska.
Moskva: Имп. общество исторіи и древностей.
Имп. общество любителеи естествознанія, антропологіи и етнографіи.
Московское археологическое общесгво.
Московская духовная академія.
Общество сельскаго хозяйства.
Матиматическое общество
Monakov (München): Kön. bayerische Akademie der Wissenschaften.
Napulj: Deputazione napolitana di storia patria.
Novisad: Matica srpska.
Srpska vel. gimnazija.
Odesa: Имп. одеское общество исторіи и древностей.
Имп. новороссійскій университетъ.
Osiek: Kr. vel. realka.
Kr. vel. gimnazij.
Pariz: Ministére de l' Instruction publique et des beaux-Arts.
Institut de France.
Societé mathematique de France.
Revue linguistique.
Comptoir geologique.
Petrograd: Имп. академія наукъ.
Геологическій комитетъ.
Имп. русское географическое общество.
Имп. русское археологическое общество.
Филологическое общество при императорскомъ университетѣ.
Имп. археографская комисія.
Общество любителей древней писмености.

С.-Петерб. духовная академія.
Славянское благотворительное общество.
Русская старина.
Pisa: R. Università di scienze.
Plovdiv: Управленѣ на народното просвѣщенѣ на източна Румелія.
Poreč (Parenzo): Società Istriana di archeologia e storia patria.
Poznanje: Towarzystwo przyjacioł nauk.
Towarzystwo archeologiczne.
Požega: Kr. vel. gimnazij.
Prag: Kr. česká společnost nauk.
Muzej královstvi českého.
Jednota českých filologův.
Jednota českých matematikův.
Spolek českých chemikův.
Redakcija časopisa „Athaeneum".
Redakcija časopisa „Krok".
Rieka: Kr. vel. hrv. gimnazij.
Rim: Biblioteca vaticana.
Accademia de' Lincei.
Accademia di conferenze storico-giuridiche.
Specula vaticana.
Rio Janeiro: Museo Nacional de Rio de Janeiro.
Sarajevo: Realni gimnazij.
Senj: Kr. mali gimnazij.
Sinj: Gimnazij.
Sofija: Българското книжовно дружество.
Spljet: C. kr. vel. gimnazij.
Dalmatinski nar. muzej.
C. kr. velika realka.
Stettin: Gesellschaft für Pommersche Geschichte.
St. Francisco: The California Academy of Sciences.

Toronto: The Canadian institut.
Travnik: Veliki gimnazij.
Turin: R. accademia delle lettere e scienze.
Trst: Museo civico di Storia naturale.
Varaždin: Kr. veliki gimnazij.
Varšava: Имп. университетъ.
Русскій филологическій вѣстникъ.
Časopis Atheneum.
Venezia (Mljetci): Reale Istituto Veneto di scienze, lettere ed arti.
Deputazione Veneta di storia patria.
Vinkovci: Kr. veliki gimnazij.
Voronež: Филологическія записки.
Zadar: C. kr. veliki gimnazij.
Matica dalmatinska.
Zagreb:
Nadbiskupska knjižnica.
Kr. veliki gimnazij.
Kr. velika realka.
Kr. učiteljište.
Pravničko družtvo.
Kr. statistički ured.
Hrv. pedagogijski književni sbor.
Redakcija „Obzora“.
Redakcija „Narodnih Novina“.
Redakcija „Agramer Zeitung“.
Zemun: Kr. velika realka.

KAZALO.

The Ohio State University
3 2435 06401524 1

THE OHIO STATE UNIVERSITY BOOK DEPOSITORY
D AISLE SECT SHLF SIDE POS ITEM C
8 06 07 23 8 15 012 7